

MATICA

*Čestit Božić i sretna
nova 2015. godina!*

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXIV
Broj / No. 12/2014

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print
Znanje, Zagreb

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:

"Bijele jaslje" Lucije Perojević

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

www.matis.hr

Web stranice
HMI čitaju se diljem
svijeta, dostupne su na tri
jezika (hrvatski, engleski,
španjolski) i bilježe stalan
porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

**Oglašavajte na web portalu
Hrvatske matice iseljenika!**

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

Dragi iseljenici, dragi Hrvati izvan Republike Hrvatske!

Kraj svake kalendarske godine je razdoblje kada ljudi, obitelji, zajednice postaju bliži jedni drugima i njihovi odnosi postaju prisniji. Bilo bi lijepo kada bi ta božićna prisnost, ta toplina uzajamne bliskosti ostala sačuvana tijekom cijele godine.

Nadam se kako je i osjećaj odvojenosti od domovine tijekom ovog razdoblja barem manje izražen. Na tome Hrvatska matica iseljenika radi već desetljećima.

Sa željom da se u sljedećoj godini svi više međusobno približimo i postanemo uzajamno snošljiviji, želim vam sve najbolje za predstojeće božićne i novogodišnje blagdane.

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, Marin Knezović

4 Dan Hrvata u Mađarskoj	19 Nadbiskup Chicaga Cupich	okolice
5 Premijer Milanović u srednjoj Bosni	20 Razgovor: Petar Kuštra iz Mađarske	37 Adventski koncert u Münchenu
6 Dan sjećanja na žrtvu Vukovara	22 Bačka: Skup Šokaca u Sonti	38 Ljiljanka Primorac iz Švicarske
8 Forum hrvatskih manjina	24 Zbor iz Kotora u Danskoj	42 Uz 100. obljetnicu rođenja Ivana Generalića
10 Salzburg: Dani hrvatsko-austrijske kulture i prijateljstva	25 Američko priznanje djelatnici HMI-a	48 Beč: Izložba Hermana Hemeteka
12 Cleveland: Tamburaški festival HBZ-a	26 Beč: Festival hrvatske glazbe	50 Obljetnica zgrade Hrvatskog povijesnog muzeja
14 Jelšanski zbor gostovao u Crnoj Gori	29 Australija: Folklorni festival Gold Coast	53 Hrvatska noć u Frankfurtu
15 Tribina o Hrvatskom narodnom vijeću	30 Suradnja hrvatske i čileanske škole	54 Knjiga: Ivan VI. Anž Frankopan
16 Beč: Odlikovan fra Ilija Vrdoljak	33 Biblioteka Zriniana	59 Matičin vremeplov
	34 Božićni običaji Dubrovnika i	60 Hrvatska iz zraka: Kopački rit

KOLUMNE

11
Globalna Hrvatska
(Vesna Kukavica) | 40
(S)kretanja
(Šimun Šito Ćorić) | 46
Naši gradovi
(Zvonko Ranogajec) | 56
Povijesne obljetnice
(Željko Holjevac) | 58
Govorimo hrvatski
(Sanja Vulić) | 62
Brooklynske priče
Janka Deura |
|--|--|---|--|---|---|

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiss.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
IBAN: HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Radnička cesta 50

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
IBAN: HR80 2390 0011 1000 21305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Nezaboravan kulturni program u novome ruhu

Uz čelnike dvaju krovnih hrvatskih tijela u Mađarskoj, HDS-ova predsjednika Ivana Gugana i Savezova predsjednika Jose Ostrogonca, priredbu je svojom nazočnošću uvećao i hrvatski veleposlanik Gordan Grlić Radman

Scena iz prikaza "Vremeplov"

Tekst/foto: Hrvatski glasnik

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj te pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske

Ive Josipovića i predsjednika Mađarske Jánosa Ádera, 15. studenoga u Budimpešti priređen je jubilarni, petnaesti Dan Hrvata. Već po tradiciji, Dan Hrvata počeo je misom na hrvatskome jeziku koju je u crkvi svete Margite na Lehelovu trgu predvodio Vladimir Škrinjarić, arhiđakon, župnik u Podravskoj Moslavini Župe Blažene Djevice Marije.

Zatim je svečani program nastavljen u Općeprosvjetnome središtu Miklósa Radnótiya. Uz čelnike dvaju krovnih tijela, HDS-ova predsjednika Ivana Gugana i Savezova predsjednika Jose Ostrogonca, priredbu su svojom nazočnošću uvećali hrvatski veleposlanik u Mađarskoj Gordan Grlić Radman, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu Vesna Haluga, donaćelnica Samouprave XIII. okruga Kornélia Schra-

mek Holop, hrvatski glasnogovornik u Mađarskome parlamentu Mišo Hepp, viša stručna savjetnica Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Dubravka Severinski, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Martin Knezović, zastupnici Skupštine Hrvatske državne samouprave i Predsjedništva Saveza Hrvata, te mnogobrojna publika.

Nakon pozdravnih govora dvojica predsjednika, Gudan i Ostrogonac, uručili su odličja tijela kojem su na čelu. Hrvatska državna samouprava odlikovala je Katicu Brodač Lukač za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga odgoja i obrazovanja, Leventea Várnaija za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture, Kulturno-umjetničko društvo "Marica" za istaknutu djelatnost za hrvatsku mladež te Nandora Dudaša za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga društveno-političkog života. Savez Hrvata u Mađarskoj uručio je odličje Miji Štandovaru za osobit doprinos na polju društvene djelatnosti i kulture, kaniškome Tamburaškom sastavu za osobit doprinos na području hrvatskoga kulturnog života te Ladislavu Bačmaiju za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga vjerskog i društvenog života, koji zbog svojih dušobrižničkih obveza nije bio nazočan. Pri kraju prvoga dijela programa HDS-ova dopredsjednica Angela Šokac Marković u ime hrvatske zajednice u Mađarskoj zahvalila je na dosadašnjem radu bivšem predsjedniku HDS-a Miši Heppu i

zaželjela mu dobro zdravlje i ustrajnost u obnašanju nove dužnosti.

Usljedio je "Vremeplov", scenski prikaz Literarne i plesne pozornice budimpeštanske Hrvatske škole. Riječ je o ulomcima iz predstave "800 zajedničke hrvatsko-mađarske povijesti" te Bunjevačko-šokačke večeri, što su plesom povezali plesači Hrvatske izvorne plesne skupine i Hrvatskoga plesnog ansambla "Luč", uz glazbenu pratnju tukuljskoga sastava "Prekovic". Scenski prikaz isprepleten je recitacijama, plesnim koreografijama koje su prikazale žetvu, splitski ples i bunjevački svatovac te spletom baranjskih i šokačkih plesova. Glumci su se prurušili na sceni uz glazbenu pratnju i tako je gledatelj doista doživio neprekidni "vremeplov". Cijeli scenski prikaz dočaran je projektiranjem fotografija na velikome platnu.

Priredbu je burnim pljeskom nagradilo šesto gledatelja. Iza nas je još jedan nezaboravan Dan Hrvata i kulturni program u novome ruhu. ■

Na Danu su odlikovani zaslužni Hrvati u Mađarskoj

ENG The 15th Croatian Days were staged in Budapest, organised by the Croatian National Self-Government and the Federation of Croats in Hungary under the patronage of Croatian President Ivo Josipović and Hungarian President János Áder.

"Hrvati u BiH trebaju ravnopravnost i funkcionalnu državu"

Bolnica "Dr. fra Mato Nikolić" financirana je iz hrvatskoga proračuna s više od 500 milijuna kuna i predstavlja najznačajniju zdravstvenu ustanovu u središnjoj Bosni. "Ovo je jedna važna institucija u koju ćemo ulagati i dalje", najavio je Milanović

Tekst/foto: Hina

"Bosna i Hercegovina treba biti funkcionalna država u kojoj će biti zaštićena prava svih koji u njoj žive", rekao je u Kreševu predsjednik hrvatske vlade Zoran Milanović tijekom svoga radnog posjeta središnjoj Bosni 1. i 2. prosinca prigodom kojeg je obišao više općina u kojima žive Hrvati.

Hrvatski premijer iskazao je zadovoljstvo činjenicom da se u mjestima poput Kreševa radi i ulaže, ali i zabrinutost zbog općina poput Vareša, gdje je također bio tijekom dana i gdje se teško živi. "Ovdje (u Kreševu) ljudi su se očito bolje snašli i ne izgleda kao kraj iz kojega ljudi odlaze", rekao je Milanović dodajući kako mjesta poput Kreševa imaju posebnu važnost jer u njima uz pomoć franjevac Hrvati čuvaju svoju snagu i vitalnost.

Načelnik kreševske općine Radoje Vidović rekao je kako je Hrvatska do sada značajno pomogla ovoj zajednici, primjerice ulažući oko 900.000 kuna u obnovu gradske dvorane. U toj općini trenutačno živi nešto više od 5.600 stanovnika, od čega je oko 3.500 Hrvata. U odnosu na stanje prije rata Hrvata je manje za oko 800. Kreševska kotlina dijeli sudbinu mnogobrojnih drugih srednjobosanskih gradića u kojima su Hrvati većinsko stanovništvo jer mladi uglavnom odlaze i nakon školovanja traže posao u inozemstvu.

Hrvatski premijer otputovao je nakon posjeta Kreševu u Žepče te Vitez kako bi i tamo s predstavnicima lokalnih vlasti razgovarao o stanju u tim općinama i programima pomoći u kojima sudjeluje hrvatska vlada.

Na kraju svoga dvodnevnoga radnog posjeta BiH Milanović je obišao franjevački samostan u Gučkoj Gori te bolnicu u Novoj Biljoj, čiju je izgradnju i opremanje financirala hrvatska vlada, a boravak u središnjoj Bosni završio je obilaskom Jajca. Bolnica "Dr. fra Mato Nikolić" financirana je iz hrvatskoga proračuna s više od 500 milijuna kuna i predstavlja najznačajniju zdravstvenu ustanovu u središnjoj Bosni. "Ovo je jedna važna institucija u koju ćemo ulagati i dalje", najavio je Milanović.

Milanović je potvrdio kako postoji mogućnost da se na području središnje Bosne otvori i konzularni ured Hrvatske jer tamo živi oko 100.000 Hrvata. Nova Bila, gdje je boravio

Zoran Milanović, Vjekoslav Bevanda i kardinal Puljić tijekom otvaranja Studentskog doma Dr. Dragutin Dujmušić u Sarajevu

Milanović, u sastavu je općine Travnik gdje je prije rata živjelo 26.000 Hrvata, a danas ih je manje od 16.000. Načelnik općinskog vijeća Travnika Niko Grganović rekao je Hini kako su Hrvati ove općine možda najveći stradalnici na području središnje Bosne, no o tome se malo zna i govori.

Hrvati koji su ostali živjeti u travničkoj općini koncentrirani su uglavnom u Novoj Biljoj, no Grganović ističe kako postoji zanimanje za povratak i u druge dijelove općine, no pomoć za to sporo pristiže.

Guča Gora također je u sastavu travničke općine. Prema svjedočenju fra Drage Pranješa, gvardijana samostana sv. Franje Asiškoga, u gučegorskoj župi prije rata živjelo je oko tri tisuće Hrvata-katolika, a sada ih je tek oko devetsto. Od 2002. godine počela je obnova u ratu potpuno devastiranog samostana, koju je pomogla i hrvatska vlada proračunskim sredstvima, no za dovršetak rekonstrukcije potrebno je nešto više od 550.000 eura pa se fra Drago nada nastavku pomoći. "Mi se ovdje grčevito borimo za opstanak i svaka nam je pomoć dobro došla", rekao je gučegorski gvardijan koji predvodi malenu zajednicu od tek sedam franjevac u tome mjestu. ■

ENG Bosnia-Herzegovina needs to be a functional country in which the rights of all its inhabitants are protected, said Croatian Prime Minister Zoran Milanović, speaking in the town of Kreševo during a working visit to Central Bosnia from December 1st to 2nd that saw him visit several municipalities that are home to Croats.

‘Vukovar - mjesto posebnog pijeteta’

Na čelu kolone
zastave pobjednika

Na Dan sjećanja održana je i misa zadušnica na kojoj je dubrovački biskup Mate Uzinić pozvao na slogu i nacionalni dijalog, ustrajnost u neizjednačavanju žrtve i agresora te na praštanje i međusobni susret zločinaca i žrtava

Tekst/foto: Hina

Dan sjećanja na žrtvu Vukovara obilježen je u utorak 18. studenoga u tom Gradu heroju dostojanstveno i bez izgreda iako je na početku programa izgledalo da će ponovno doći do podjela. Počast stradanju toga grada, koji je nakon tromjesečne opsade sravnjen sa zemljom prešao u ruke agresora, došlo je odati 80-ak tisuća ljudi, dok su dan ranije građani diljem zemlje palili svijeće u sjećanje na stradale Vukovarce i branitelje.

Središnji program počeo je u 10 sati u dvorištu vukovarske bolnice, mjestu s kojeg su neprijatelji 1991. odveli ranjenike na Ovčaru i zatim ih smaknuli, a nastavio se Kolonom sjećanja gradskim ulicama prema Memorijalnome groblju žrtava iz Domovinskoga rata.

‘HRVATSKA KOJA POŠTUJE VUKOVAR’

Na Dan sjećanja, koji se ove godine obilježavao pod geslom "Vukovar - mjesto posebnog pijeteta", održana je i misa zadušnica na kojoj je dubrovački biskup Mate Uzinić pozvao na slogu i nacional-

Na komemoraciji u dvorištu vukovarske bolnice: Zoran Milanović, Ivo Josipović, Ivan Penava i Ranko Ostojić

ni dijalog, ustrajnost u neizjednačavanju žrtve i agresora te na praštanje i međusobni susret zločinaca i žrtava.

Na početku protokola sjećanja na žrtvu Vukovara činilo se da će u tom gradu, kao i lani, biti podjela jer je skupina branitelja prije kraja komemorativnog programa krenula iz vukovarske bolnice i pridružila se koloni Stožera za obranu hrvatskoga Vukovara, ali su se na kraju svi sudionici pridružili jednoj službenoj koloni koja je odala počast vukovarskim stradalnicima.

Predsjednik Republike Ivo Josipović, jedan od visokih državnih dužnosnika

koji je došao odati počast vukovarskim žrtvama, izjavio je nakon polaganja vijenaca na vukovarskome Memorijalnom groblju da je danas pobijedila Hrvatska koja cijeni i poštuje Vukovar. "Ponosan sam jer je hrvatska ljubav, hrvatska sućut i Hrvatska koja poštuje Vukovar dostojanstveno odala počast Vukovaru i svim poginulima. Ovaj dan sjećanja je nešto što ćemo pamtit", rekao je Josipović novinarima.

Predsjednik najjače oporbene stranke HDZ-a Tomislav Karamarko, koji je bio u drugoj koloni dok se nije pridružila onoj službenoj, izjavio je da danas

nije dan za podjele niti za one koji ga žele iskoristiti za predizborne kampanje. Ocijenio je kako je dobro što su se dvije kolone spojile u jednu kolonu na putu prema Memorijalnome groblju. "Bitno je da svi zajedno idemo iskazati poštovanje i sućut prema svima koji su dali život u Vukovaru koji je u jednom trenutku spasio Hrvatsku", poručio je Karamarko.

'NEMA PODJELA'

I HDZ-ov gradonačelnik Vukovara Ivan Penava istaknuo je da nema podjela te da na današnji dan pričati o podjelama može samo netko tko ne razumije ni Vukovar ni Hrvatsku. "Svi koji su danas došli u Vukovar, došli su odati počast i poginulim i živućim braniteljima, civilima i svima koji su na bilo koji način pridonijeli obrani Vukovara", istaknuo je Penava, ocijenivši da bilo kakvi drugi pokušaji znače pokušaj narušavanja digniteta Vukovara i Domovinskoga rata.

Predsjednik Koordinacije udruga proisteklih iz Domovinskoga rata grada Vukovara 2003. i predsjednik Udruge logoraša Zdravko Komšić izjavio je da je jako zadovoljan što je na Dan sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. ipak formirana jedna kolona sjećanja. "Ipak smo se zbili u jedne redove jer takvi smo bili 1991.", rekao je Komšić koji je nakon pada Vukovara nekoliko mjeseci proveo u logoru u Srijemskoj Mitrovici u Srbiji. Dodao je da 1991. godine nitko

Tisuće svijeća u predvečerje na memorijalnom groblju

nije gledao je li s njima Srbin, Hrvat ili pripadnik neke druge nacionalnosti niti kojoj stranici pripada. "Bilo je bitno da je s nama", rekao je Komšić koji smatra da ovaj dan nije dan za podjele. "Ako se

možemo dijeliti 364 dana u godini, ovaj jedan dan ne bismo se smjeli dijeliti. Ovo je dan koji treba posvetiti svim žrtvama koje su pale za Vukovar i Republiku Hrvatsku", zaključio je Komšić.

Đuro Glogoški, predsjednik udruge 100-postotnih invalida Domovinskoga rata i jedan od organizatora prosvjeda branitelja ispred resornog ministarstva na kojem se traži ostavka ministra branitelja, njegove zamjenice i pomoćnika, rekao je da bi se puno više učinilo za Vukovar kada bi se procesuirali ratni zločinci koji su ratne 1991. počinili zločine. "To bi bilo puno bolje nego da se samo sjetimo 18. studenoga žrtve Vukovara", poručio je Glogoški iz prosvjedničkoga šatora u zagrebačkoj Savskoj ulici. Dodao je da su i prosvjednici na televiziji emotivno pratili prijenos Kolone sjećanja koja je u konačnici ipak postala jedna kolona. ■

U Vukavar se slila rijeka Hrvata iz svih krajeva domovine i iseljeničtva

ENG Vukovar Memorial Day, November 18th, saw some eighty thousand people honour the memory of the suffering of this city and its heroic defence – it was razed to the ground when it fell after a three-month siege.

Kako očuvati kulturnu baštinu hrvatskih manjina?

Ovogodišnji Matičin Forum okupio je jedanaest čelnika manjinskih hrvatskih asocijacija iz sedam europskih država koji su nakon jednodnevne rasprave, uz potporu predstavnika domovinskih nadležnih ministarstava i institucija, donijeli konstruktivne zaključke

Moderator skupa bio je
dr. sc. Mario Bara

bu. Radni dio programa bio je posvećen mogućnostima i izazovima očuvanja kulturne baštine hrvatskih manjina uz pomoć iskaza predstavnika manjinskih zajednica i rasprave svih sudionika skupa.

Pozdravne riječi okupljenima uputio je Marin Knezović, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika. Zatim su se sudionici jubilaranoga Foruma obratili Milan Bošnjak, načelnik Sektora za provedbu programa i projekata Hrvata izvan RH i Vladimir Lončarević, pomoćnik savjetnika predsjednika Republike za unutarnju politiku.

UBAŠTINJENJA KULTURNE BAŠTINE

O proteklih 20 godina održavanja Foruma hrvatskih manjina govorila je Marija Hećimović, rukovoditeljica Odsjeka za autohtone hrvatske manjine HMI-ja.

Svoja viđenja problema zaštite, valorizacije, ubaštinenja i prezentacije materijalne i nematerijalne kulturne ba-

Tekst: **Diana Šimurina-Šoufek**

Foto: **Snježana Radoš**

Stručni skup koji dvadeseti put organizira Hrvatska matica iseljenika okupio je 14. studenoga u Zagrebu predstavnike hrvatskih manjinskih zajednica iz Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Slovačke, Slovenije i Srbije, kao i predstavnike nadležnih državnih tijela i institucija Republike Hrvatske. Izostali su, na žalost, predstavnici hrvatske manjine iz Austrije i Rumunjske.

Sve hrvatske manjine nisu ostvarile svoj manjinski status u domicilnim državama pa ga još uvijek nemaju Slovenija i Makedonija, a Hrvate u Moliseu Italija je priznala kao jezičnu manjinu. Hrvatska zajednica u Vojvodini uspjela je izboriti prava 2002. godine i zahvaljujući ZKVH-u uspješno ih čuva, promiče

i unaprjeđuje. Ovogodišnji skup donio je i najavu promjena manjinskih čelnika u Mađarskoj i Sloveniji.

Podsjetimo, prvi Forum manjina HMI je organizirala 1996. u doba kad o njemu mogu svjedočiti samo tiskani primjerci Glasnika Foruma hrvatskih manjina i njegovi sudionici. Forumi 21. stoljeća tematski su bili jasno profilirani i objavljeni na internetskim pretraživačima.

ZANIMLJIVA RASPRAVA SUDIONIKA SKUPA

Tema ovogodišnjega skupa bila je: Hrvatska kulturna baština je i kulturna baština hrvatskih manjina u europskim državama – kako Republika Hrvatska može pridonijeti njezinu očuvanju.

Glavni uvodničar i moderator skupa bio je dr. sc. Mario Bara, asistent u Institutu za migracije i narodnosti u Zagre-

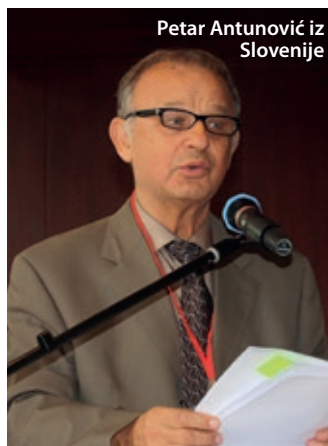
Forum je okupio 11
čelnika hrvatskih
manjinskih zajednica

Antonio Sammartino
iz Italije

Rado Janković iz
Slovačke

Petar Antunović iz
Slovenije

štine dali su Tomislav Žigmanov, Petar Antunović, Radoslav Janković, Antonio Sammartino, Franjo Ipša, Mišo Hepp i Zvonimir Deković. Skupu su se obratili i saborski zastupnik Ante Babić, član Odbora za Hrvate izvan RH i Ranka Saračević Wurt iz Ministarstva kulture RH.

Nakon izlaganja uslijedila je konstruktivna rasprava u koju su se uključili manjinski i domovinski Hrvati Marin Knezović, Zvonimir Deković, Tomislav Žigmanov, Ivan Gudan, Petar Antunović, Radoslav Janković, Josip Forjan, Irena Miholić, Jadranka Grbić Jakopović, Petar Kuštra i Vesna Kukavica.

Sudionici Foruma u Zagrebu bili su Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore iz Tivta, Antonio Sammartino, predsjednik Zaklade "Agostina Piccoli" iz Italije, Mišo Hepp, glasnogovornik Hrvata u mađarskome parlamentu i Ivan Gudan,

predsjednik Hrvatske državne samouprave iz Budimpešte, Franjo Ipša, predsjednik Zajednice Hrvata u Makedoniji iz Skoplja, Radoslav Janković, predsjednik Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj, Marija Broszova, potpredsjednica Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj iz Hrvatskoga Jandrofa, Petar Antunović, predsjednik Saveza hrvatskih društava u Sloveniji iz Ljubljane i Ivo Tijan, predsjednik IO Hrvatskog društva Ljubljana, Darko Sarić Lukendić, predsjednik Izvršnog odbora Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine i Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda za kulturu voJVodaških Hrvata iz Subotice.

JEDANAEST ČELNIKA MANJINSKIH ASOCIJACIJA

Državna tijela i institucije RH predstavljali su predstavnici Ureda predsjednika RH, Hrvatskoga sabora, Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Ministarstva kulture, Državnoga ureda za Hrvate izvan Hrvatske, Ravnateljstva dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, HAZU-a, Hrvatskoga instituta za povijest, Instituta za etnologiju i folkloristiku, Instituta Ivo Pilar, Instituta za migracije i narodnosti, Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Gradskoga zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode i NSK. Pozivu na Forum odazvali su se i veleposlanica Republike Makedonije u RH, predstavnici Veleposlanstva Austrije i Veleposlanstva Mađarske te Veleposlanstva RH u Beogradu.

ZAKLJUČCI 20. FORUMA HRVATSKIH MANJINA 2014.

U skladu s temom 20. foruma hrvatskih manjina razmatralo se stanje kulturne baštine hrvatskih manjinskih zajednica i mogući vidovi njezine zaštite kao temelja očuvanja i razvitka kulturnog i nacionalnog identiteta Hrvata u multietničkim sredinama domicilnih država. Uzimajući u obzir iznesene podatke i provedenu raspravu, doneseni su sljedeći zaključci:

1 Predlažemo sustavno identificiranje, evidentiranje, dokumentiranje i stručnu obradu kulturne baštine hrvatskih manjina. U ovom procesu potreban je angažman resursa postojećih hrvatskih manjinskih institucija, kulturnih udruga, pojedinaca i resursa matične države i domicilnih država. Institucije RH vlastitim iskustvima u zaštiti kulturne baštine mogu pomoći u primjeni pozitivnih praksi u hrvatskim manjinskim zajednicama.

2 Predlažemo da se osnuje odbor za praćenje zaštite kulturnih dobara koji bi pratio implementaciju zakonskih akata o zaštiti kulturne baštine hrvatskih manjina. Takav odbor trebao bi imati i funkciju koordinatora između predstavnika hrvatskih manjina i Ministarstva kulture RH koje na tom području može najefikasnije djelovati te educirati i pomagati pripadnicima manjina zaduženima za očuvanje kulture.

3 Predlažemo sustavno planiranje i osiguravanje financijskih sredstava u Republici Hrvatskoj kako bi se mogli realizirati programi i projekti zaštite kulturne baštine hrvatskih manjina.

4 Predlažemo da se strategija pružanja pomoći manjinskim zajednicama strogo temelji na specifičnostima kulturne baštine svake pojedine zajednice.

5 Predlažemo uključivanje predstavnika hrvatskih manjinskih zajednica u projekte kulturne suradnje Republike Hrvatske sa zemljama u kojima hrvatske zajednice žive.

Ovogodišnji 20. forum okupio je jedanaest čelnika manjinskih hrvatskih asocijacija iz sedam europskih država koji su nakon jednodnevne rasprave donijeli zaključke. ■

ENG The twentieth Croatian Minorities Forum, organised and hosted by the Croatian Heritage Foundation of Zagreb, gathered representatives of Croatian minority communities in Montenegro, Italy, Hungary, Macedonia, Slovakia, Slovenia and Serbia.

Lucijine "Bijele jaslce" u Salzburgu

U srži ove dugogodišnje manifestacije je povezivanje iseljenih Hrvata koji žive u Austriji s domovinom, kao i prijenos kulturnih sadržaja, komuniciranje uz pomoć predavanja, predstavljanja knjiga, postavljanja izložbi i sličnih aktivnosti

Lucija Perojević i njene "Bijele jaslce" izložene u Salzburgu

Tekst: **Marin Ivanović** Foto: **Maja Mozara**

U organizaciji udruge Hrvatski san iz Salzburga, pod vodstvom Vere Papić i podružnice Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku koju je predstavljala Maja Mozara, u Salzburgu su održani Dani hrvatsko-austrijske kulture i prijateljstva. U srži ove dugogodišnje manifestacije je povezivanje iseljenih Hrvata koji žive u Austriji s domovinom, kao i prijenos kulturnih sadržaja, komuniciranje uz pomoć predavanja, predstavljanja knjiga, postavljanja izložbi i sličnih aktivnosti.

Na međunarodnoj izložbi božićnih jaslca u salzburškoj kući za umjetnost i obrt – *Heimatwerku*, izložene su vrlo vrijedne "Bijele jaslce" s pozlatom, poznate keramičarke Lucije Perojević, koje su Hrvatsku predstavljale i na izložbi jaslca u

Vatikanu. Prilikom otvorenja izložbe hrvatske predstavnike pozdravio je ravnatelj *Heimatwerka* Hans Khöl, nakon čega je Maja Mozara zahvalila domaćinima i predstavila proslavljenu umjetnicu Luciju Perojević te predsjednika Kulturnog vijeća Grada Dubrovnika Marina Ivanovića, koji je također pozdravio prisutne u ime Grada Dubrovnika i održao prigodan govor.

Delegacija iz Dubrovnika sudjelovala je na predavanju i predstavljanju knjige ugledne psihologinje Ljubice Uvodić-Vranić u prostorima Hrvatske katoličke župe bl. Alojzija Stepinca, zajedno s Hrvatima koji žive u Salzburgu. Domaćin ovog skupa bio je župnik fra Zlatko Špehar koji je Dubrovčane pozvao u posjet i subotnjoj školi koju župa organizira za hrvatsku mladež. Hrvata u Salzburgu ima oko deset tisuća, a u duhovnom i kulturnom životu drže se

zajedno ne dopuštajući da se ugasi luč nacionalnog identiteta i jezika, što vrlo marljivo prenose na svoju djecu. Te su bote učenici su gledali film o Vukovaru i učili o Domovinskom ratu vezano uz obljetnicu vukovarske tragedije.

Duvanjska noć tradicionalno je priređena u povodu Dana hrvatsko-austrijskog prijateljstva, a predstavlja kulturno-zabavni program uz raznovrsne folklorne nastupe i ujedno je prilika za susret iseljenih Hrvata iz čitave Austrije u Salzburgu kada im se pridruže i predstavnici Tomislavgrada, na čelu s Matom Kelavom. Dizajnerica odjeće Tajana Jurišić predstavila je kreacije nadahnute hrvatskim narodnim nošnjama s dijelovima izvornih tekstilnih rukotvorina.

U nedjelju je slušena sveta misa u crkvi bl. Alojzija Stepinca za oko tisuću ljudi prilikom čega je fra Zlatko Špehar pozdravio sudionike Dana hrvatsko-austrijske kulture i prijateljstva koji su došli iz Hrvatske, kao i organizatoricu iz Salzburga Veru Papić, te im udijelio blagoslov i poželio sretan povratak u domovinu. ■

ENG The Days of Croatian-Austrian Culture and Friendship in Salzburg were organised by the Croatian Dream association of Salzburg and the Dubrovnik branch office of the Croatian Heritage Foundation.

PREKOGRANIČNA SOLIDARNOST

Vrijeme je darivanja, zajedništva, obiteljskih druženja, ljubavi prema bližnjima, ali i uspomena o granicama oko nas i u nama. Vlada Republike Hrvatske iskazala je snažnu solidarnost s Hrvatima u Bosni i Hercegovini

Prosinačkih dana u prekontinentalnim hrvatskim iseljeničkim zajednicama od Aljaske do Ognjene zemlje, preko juga Afrike do Novoga Zelanda i Australije iznimno je živo: održavaju se blagdanske svečanosti, donatorske večeri, izmjenjuju se darovi, posjećuju se domovi za starije i nemoćne osobe te samci u tuđini... Naši veleposlanici i voditelji hrvatskih katoličkih misija u inozemstvu imaju pune ruke posla vješto se noseći s izazovima domicilnih društvenih zajednica koje se, kao i mi u domovini, bore s nezaposlenošću, osobito mladih, produbljenjem jaza između onih koji uživaju u obilju i onih u potrebi, sveprisutnim ravnodušjem i slično. Među američkim Hrvatima zahuktala se i ove zime božićna kampanja za Školarinsku zakladu Hrvatske bratske zajednice, koja je izrasla u najplemenitiju filantropsku akciju našega iseljeničtva. Na godišnjoj razini Zaklada podupire oko 250 studenata. Sličnim plemenitim djelima mogu se pohvaliti i kanadski Hrvati koji uz spomenu fraternalističku aktivnost posljednjih godina razvijaju i program stipendiranja učenika i studenata uz pomoć torontske udruge AMCA (Almae matris Croatiae alumni), potvrdio nam je predsjednik te udruge iseljenih hrvatskih intelektualaca Krešimir Mustapić. Inače, desetak AMCA društava na američkome kontinentu ima više od 2.000 članova koji njeguju veze s domovinom te ostaju vjerni svome matičnom sveučilištu kojemu žele i dalje pomagati. Aktualno vodstvo torontske AMCA-e baštini iznimno vrijedne rezultate svoga članstva u pomoći RH tijekom Domovinskoga rata i poratne obnove. Članstvo torontske AMCA-e zorno svjedoči o udjelu hrvatskih ljudi u prožimanju hrvatsko-kanadskih veza koje su prije Mustapićeve ekipe uspješno vodili Ivo Hrvoić, Vladimir Bezjak, Valentina

Piše: Vesna Kukavica

Krčmar te Nikola Demarin, kojima iskazujemo iskrenu zahvalnost.

Poput sunarodnjaka s oba američka kontinenta, međusobnu snažnu solidarnost iskazuju i Hrvati u Australiji te Novome Zelandu, među kojima ovom prigodom izdvajamo one koji tri desetljeća djeluju uz pomoć Zaklade *Hrvatskih studija*.

Da nije bilo Zaklade, gotovo je sigurno da danas u toj multikulturnoj zajednici ne bi bilo ni studija hrvatskoga jezika ni Centra *Hrvatskih studija*, poručuje za njezin 30. rođendan profesor Luka Budak, ponosan što je Zaklada postala nositeljicom kulturnoga i društvenog života u australskoj hrvatskoj zajednici na jedan drukčiji način. Jasno, pri tome su joj zdušno pomogli svi hrvatski katolički centri diljem Australije.

Selilaštvo je „poziv da se zamisli drukčija budućnost, koja cilja na razvoj čitavoga ljudskog roda, uključujući tako sve ljude s njihovim duhovnim i kulturalnim bogatstvom i doprinosom za pravedniji svijet kojega označuje globalna solidarnost i puno poštovanje za ljudsko dostojanstvo i život“, zaključili su ovih dana u Rimu sudionici VII. svjetskog kongresa pastoralne selilaca. Slijedom tih poruka ohrabrimo onoga u našoj blizini, ma gdje živjeli na udaljenim meridijanima, kome je možda potrebna samo kakva lijepa riječ potpore. Bližnjemu darujmo jedan topao zagrljaj da zna da smo tu za njega ili nju, da nije sam ili sama. Ohrabri se ovog Došašća podariti svoje oprosteno i strpljeno. Nemoj ostati prepreka u nekom neriješenom ljudskom odnosu koji te opterećuje. Odluči se ovog Božića biti iskren i daruj bližnjima svoju postojanost!

Tu sreću, istina radi geografske blizine, češće osjete naši ljudi iz europskih ze-

malja koji se trenutačno spremaju na put kako bi Božić dočekali kod kuće u krugu rodbine u domovini, veseleći se otvorenim europskim granicama koje više ne prelaze s putovnicom, već samo s osobnom iskaznicom.

Cijeneci prinose ovome iskazanome međusobnom zajedništvu i solidarnosti hrvatskoga naroda na planetarnoj razini, unatoč podijeljenosti suvremenoga hrvatskog društva, Vlada Republike Hrvatske prihvatila je na sjednici održanoj 4. 12. 2014. prijedlog zamjenika ministrica vanjskih i europskih poslova Joška Klisovića o financiranju programa za povratak i ostanak Hrvata u BiH s 2,63 milijuna eura, iako je i sama u potrebi – zaglavivši se u višegodišnjoj gospodarskoj recesiji. Zanimljivo je da se Vladinom natječaju za ta sredstva, čiju raspodjelu koordinira Državni ured za Hrvate izvan RH na čelu s predstojnikom Dariom Krstičević, prijavilo 227 zainteresiranih. Tako je Vladino povjerenstvo dodijelilo financije sljedećim programima: iz područja obrazovanja i znanosti 610.000 eura, iz područja zdravstva 390.000 eura, kulturnome sektoru 565.000 eura; dok su ostala područja dobila 390.000 eura. Za pomoć poplavljenim područjima u BiH dodijeljeno je od izdvojene svote čak 650.000 eura – budući da se procjenjuje kako je obnova kuća prioritet da ne bi došlo do daljnjih odseljavanja Hrvata s teritorija BiH. Uz to, za financiranje su birani veći strateški projekti koji potiču održivi povratak i ostanak Hrvata u BiH i to s ravnomjernom teritorijalnom raspoređenošću diljem te susjedne zemlje. Vlada RH od 2002. g. iskazuje ovu prekograničnu solidarnost, financirajući programe kulturnih, obrazovnih, zdravstvenih i ostalih projekata hrvatskih udruga i institucija u BiH. Dosad je, na temelju natječaja naše Vlade od 2004. do 2012. g., ukupno za ove namjene dodijeljeno 30 milijuna eura. ■

ENG 2.63 million euros have been earmarked in Croatia's national budget to finance projects that help Croatians from Bosnia-Herzegovina return and remain in their homes. Emigrants, for their part, show solidarity in providing assistance to their homeland and emigrant organisations in their domicile countries.

‘Čuvajmo jedinstvo Zajednice i hrvatskoga naroda’

Na prigodnoj svečanosti hrvatski veleposlanik u Sjedinjenim Državama Joško Paro uručio je Povelju RH Bernardu Luketichu, nedavno umirovljenome predsjedniku HBZ-a

Veleposlanik Joško Paro uručio je Povelju RH Bernardu M. Luketichu

tome da je prvi festival odraslih koji se održao nakon umirovljenja Bernarda M. Luketicha, dugogodišnjeg predsjednika Hrvatske bratske zajednice, zaslužnog za održavanje hrvatske tradicionalne baštine među članovima HBZ-a i šire.

Uvidjevši važnost održavanja hrvatskoga folkloru i njegova prenošenja na mlađe generacije Bernard Luketich pokrenuo je zajedno s nekoliko kolega 1967. godine Omladinski tamburaški festival. Na prigovor mnogih članova da nemaju gdje svirati kada napuste juniorske tamburaške sastave pokrenut je 1987. godine i Tamburaški festival odraslih. Oba festivala održavaju se svake godine i uvijek u drugim gradovima.

Raspored festivala je uobičajen. Prve večeri je prijam dobrodošlice, sutradan u subotu ujutro su probe, popodne nastupi, na večer svečana večera i u nedjelju folklorna misa nakon koje slijede nastupi do kasno poslijepodne.

Već je prva večer najavila uspjeh festivala. Kako je tog dana bio *Halloween*, organizatori su pozvali sve koji žele da se kostimiraju. Prijam dobrodošlice pretvorio se u maskenbal. Tu večer do kasno u noć svirali su gosti iz Hrvatske, tam-

Tekst: **Mirjana Piskulić** Foto: **HBZ**

Nazočiti folklornome festivalu u iseljeništvu poseban je doživljaj! Tako je bilo i u Clevelandu krajem listopada. U tom gradu, u hotelu Renaissance, od 31. listopada do 2. studenoga održan je 28. tamburaški festival odraslih Hrvatske bratske zajednice u Americi. U Cleveland je stiglo tim povodom dvadeset i osam folklornih grupa HBZ-a iz Sjedinjenih Država i Kanade. Već prvi dan, odmah nakon dolaska, bilo je jasno da su stigli hrvatski folklorasi. Kroz predvorje hotela prošlo je oko tisuću i pol folklorasa, pripadnika raznih generacija. Divno je bilo vidjeti komešanje i puno prtljage raznih vrsta, od nošnji do instrumenata te ushićene susrete prijatelja i kolega. Veselje je započelo već tada i nije izgubilo na svojoj snazi sve do kraja

festivala. Dobrom raspoloženju svakako su pridonijeli i mnogobrojni nazočni domaći gosti. U Clevelandu živi veliki broj hrvatskih iseljenika od kojih mnogi njeguju hrvatski folklor. Neki članovi tih hrvatskih folklornih skupina su četvrta ili čak peta generacija hrvatskih iseljenika.

VAŽNOST HRVATSKOGA FOLKLORA

Osim po činjenici da je ovo bio 28. put da su se folklorne skupine odraslih Hrvatske bratske zajednice susrele, ovaj festival bio je značajan još po jednoj činjenici i to po

Kulturno-umjetničko društvo Sv. Juraj iz Hamiltona, Ontario, Kanada za vrijeme nastupa

buraški sastav *Tambugeri* iz Markuševca zajedno s legendarnim Jerryjem Grchevichem.

DVA DANA NASTUPA

U subotu ujutro bilo je pravo zadovoljstvo hodati hotelom jer su se posvuda čule pjesme te glazba s proba. Slijedila su dva dana nastupa koji su oslikavali ljepotu hrvatske tradicionalne baštine koju je cijelo vrijeme gledala puna dvorana.

Danas Hrvatska bratska zajednica ima više od trideset juniorskih tamburaških sastava i skoro četrdeset odraslih.

U nedjelju, nakon tamburaške mise, a prije završnih nastupa organizirana je svečanost u povodu dodjele Povelje Republike Hrvatske Bernardu Luketichu.

Njegove zasluge u zastupanju hrvatskih interesa tijekom vodstva HBZ-om od 1978. godine kada je postao Nacionalni predsjednik, ali i prije toga, su neprijeporne. Hrvatska bratska zajednica postala je jedna od najjačih fraternalističkih zajednica u američkom okruženju u kojem je i hrvatska kultura i tradicionalna baština dobila svoje nezaobilazno mjesto. Dovoljno je obići glavni ured u Pittsburghu u kojem se nalazi izloženo neprocjenjivo bogatstvo hrvatskih nošnji i umjetničkih djela značajnih hrvatskih umjetnika. U knjižnici se nalaze mnoga prva izdanja knjiga iz 19. st. i početka 20. st. Arhiv sadrži veliki broj notnih zapisa hrvatskih tradicionalnih pjesama i plesova koji isto tako sežu iz dalekih vremena.

U lipnju ove godine predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović donio je odluku kojom Bernardu Luketichu dodjeljuje Povelju Republike Hrvatske za izniman doprinos u promicanju ugleda i

Misno slavlje predvodio je vlč. William Hristko

interesa Republike Hrvatske te očuvanju opstojnosti hrvatskoga identiteta u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi.

ZNAČAJNA ORGANIZACIJA

Povelju je uručio u Clevelandu hrvatski veleposlanik u Sjedinjenim Državama, Joško Paro. U svom govoru Paro je istaknuo kako je Luketichu dodijeljena povelja koja se daje institucijama, a Luketich ju je zaslužio jer je svojim radom i djelovanjem postao institucija. U svom obraćanju na, kako je rekao, "našem lijepom hrvatskom materinskom jeziku" Luketich je zahvalio na priznanju te se obratio mnogobrojnim nazočnima rekavši uz ostalo: "Zahvaljujući zajedništvu Hrvatska bratska zajednica je danas postala značajna organizacija. Apeliram na sve vas da sačuvate jedinstvo unutar zajednice i jedinstvo hrvatskog naroda jer se samo tako može stvarati jača zajednica."

Slijedili su video pozdravi predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića, bivšega hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića, Nikole Jelinčića, bivšeg ravnote-

lja Hrvatske matice iseljenika, Jadranke Granić, predsjednice Upravnoga odbora fondacije DORA, glazbenika Miroslava Škore i Tamburaškoga sastava Gazde.

Svečanost je svojim govorom zaključila u ime ravnatelja Mirjana Piskulić, koja je istaknula da je Bernard Luketich cijeloga svoga radnog vijeka imao potporu svoje obitelji i svih članova te da mu je inspiracija za njegov rad uvijek bila krilatica - Svi za jednog, jedan za sve - te da nikada ništa nije moglo stajati između njega i članova Hrvatske bratske zajednice.

Tijekom svečanosti svi nazočni nekoliko puta su se ustali i dugotrajnim pljeskom pozdravljali svečara.

Nakon popodnevni nastupa Festival je završio. Opet je nastala gužva u predvorju hotela... opet svi s prtljagom, nošnjama, instrumentima, ali i divnim, novim uspomjenama. Rastajali su se s riječima: "Vidimo se dogodine!" I bit će sigurno tako jer ljubav prema hrvatskoj baštini i hrvatskim korijenima stvara divno zajedništvo! ■

Dvorana hotela Renaissance bila je dupkom puna tijekom festivalskog slavlja

ENG The 28th Annual Croatian Fraternal Union Adult Tamburitza Festival was held in Cleveland in late October featuring performances by twenty-eight CFU folklore ensembles from the USA and Canada.

Mirjana Piskulić
iz HMI-a i
veleposlanik
Joško Paro

Sjajni jelšanski pjevači zadivili publiku u Baru, Kotoru i Tivtu

Zbor Svete Cecilije iz Jelse svojim vrhunskim pjevanjem, fenomenalnim dirigiranjem zborovođe te izvrsnim repertoarom učinio je barskom auditoriju ovu večer uoči početka Došašća doista nezaboravnom

Zbor svete Cecilije iz Jelse

Tekst: **RADIO DUX**

U subotu, 29. studenoga, u prepunoj kripti konkatedrale sv. Petra u Baru održan je "Koncert na dar Konkatedrali". Nastupio je zbor Svete Cecilije iz Jelse na Hvaru pod ravnanjem Slavka Reljića. Donator ovoga prekrasnog koncerta je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore uz potporu splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika na čelu s neumornom i sjajnom Brankom Be-

zić-Filipović, te Župnog ureda Bar. Organizator koncerta je Hrvatsko kulturno društvo "Sveti Jeronim" iz Bara, a suorganizatori Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. Sjajni zbor Svete Cecilije iz Jelse svojim vrhunskim pjevanjem, fenomenalnim dirigiranjem zborovođe te izvrsnim repertoarom učinio je barskom auditoriju ovu večer uoči početka Došašća doista nezaboravnom. Raspjevani i do savršenstva uvježbani Jelšani izveli su zahtjevni splet sjajnih skladbi iz opusa sakralne glazbe, kako hrvatskih, tako i inozemnih skladatelja te nekoliko tradicionalnih pučkih napjeva - kolen-di, karakterističnih za ovo predbožićno razdoblje. Višekratni dugi gromoglasni pljesak kojim ih je nagradila oduševljena barska publika najbolje govori o visokoj umjetničkoj razini ovoga glazbenog događaja, ali također i o prekrasnom ozračju koje se tijekom cijelog koncerta "osjećalo u zraku".

Nakon koncerta u Baru, zbor Svete Cecilije pjevao je na prvu nedjelju Došašća na svetoj misi u katedrali sv. Tripuna u Kotoru, dok je istog dana na večer u dvorani Kulturnog centra u Tivtu

održao još jedan sjajan koncert. Goste su na ulazu dočekali članovi folklornog ansambla HNV-a u novopristiglim nošnjama. Medijatorica večeri bila je Ana Šarčević, profesorica hrvatskoga jezika, koja je na početku večeri podsjetila da je zbor Svete Cecilije osnovan 1952. godine. Zbor je izveo 12 skladbi sakralnoga i pučkoga karaktera. U tri skladbe kao solist je nastupio Vinko Maroević - tenor Opere splitskoga HNK, a u jednoj pučkoj Juraj Zaninović, talentirani šesnaestogodišnji bas.

Na kraju večeri dirigent zbora dodijelio je zahvalnice. Predsjednica tivatske podružnice HGD-a Ljerka Sindik dobila je hvarski križ, a predsjednica splitskog ogranka Matice iseljenika Branka Bezić-Filipović dobila je monografiju na dar. ■

Ljerka Sindik
s poklonom
jelšanskog
zbora

Konkatedrala svetog Petra u Baru

ENG The brilliant singing, phenomenal conducting of the choir leader and excellent repertoire of the Sveta Cecilia (St Cecilia) Choir from the town of Jelsa on the island of Hvar delighted audiences in the Montenegrin cities of Bar, Kotor and Tivat.

Obljetnica krovne političke organizacije hrvatskih emigranata

Nakon pada hrvatskog proljeća u emigraciju je otišlo na tisuće mladih školovanih Hrvata koji su svojim političkim radom pridonijeli osnivanju Hrvatskoga narodnog vijeća, krovne organizacije utemeljene 1974. u Torontu

Tekst: **Uredništvo**

Upovodu četrdesete obljetnice osnivanja Hrvatskoga narodnog vijeća (HNV), koje je utemeljeno u Torontu davne 1974. godine, u Centru za kulturu i informacije Maksimir održana je 26. studenoga javna tribina. Ugledni i istaknuti sudionici tribine dr. Mate Meštrović, dr. Ivan Čizmić, dr. Tomislav Sunjić, izdavač, diplomat i pisac Stjepan Šulek, istaknuti hrvatski politički emigrant Petar Hinić, koji je za ovu priliku doputovao iz Stuttgarta, i budući doktor znanosti Wolff Krasić dali su svoj prikaz i viđenje rada i djelovanja HNV-a.

Na samome početku moderator javne tribine dr. Marin Sopta na elokventan način dao je kratki uvod zbog čega i kako je došlo do osnivanja HNV-a koje je zamišljeno kao krovno tijelo, organizacija u političkoj emigraciji. Naime, zbog velikog antagonizma, konstantnih javnih prepirki i međusobnih optuživanja u stranačkim glasilima između pripadnika Hrvatske seljačke stranke s jedne strane i Hrvatskoga oslobodilačkog pokreta s druge strane, došlo je do razdora u hrvatskim zajednicama diljem svijeta. Ove jalove i beskorisne svađe pridonijele su distanciranju mnogih Hrvata od bilo kakvog sudjelovanja u društvenom životu zajednica ili bilo kakvoj njezinoj aktivnosti. Padom i slomom hrvatskog proljeća došlo je do iseljavanja desetak tisuća Hrvata. Mnogi pripadnici novog vala iseljenih Hrvata bili su educirani, s diplomama sveučilišta i znanjem stra-

Petar Hinić, Stjepan Šulek, Mate Meštrović i Marin Sopta

nih jezika. Za razliku od starih političkih emigranata, oni su u hrvatske zajednice uveli novu živost, nove ideje i metode političkog djelovanja. Paralelno s njihovim dolaskom u hrvatske zajednice u redovima hrvatske političke emigracije sazrijevala je ideja o potrebi osnivanja jedne krovne organizacije. Nakon nekoliko godina ozbiljnih priprema konačno je 1974. godine sazvan skup u Torontu na kojem je utemeljeno Hrvatsko narodno vijeće.

Nakon završetka uvodne riječi moderatora, prvi govornik bio je Mate Meštrović. Sin velikog kipara Ivana Meštrovića, Mate je kao sveučilišni profesor na Columbia sveučilištu postao član HNV-a te je u razdoblju od 1980. do 1990. godine obnašao visoke dužnosti. Prvo je bio pročelnik ureda za vanjske veze, a zatim predsjednik. U svome izlaganju Meštrović je istaknuo kako je HNV nakon njegova ulaska prolazilo kroz veliku krizu koju su stvorile dvije suprotstavljene struje u sklopu HNV-a, revolucionarna i umjerena.

Nakon izlaganja dr. Meštrovića nastupio je istaknuti izdavač i urednik ča-

sopisa *Kroatishe Berichte*, koji je izlazio na njemačkome jeziku, pjesnik, novinar i diplomat Stjepan Šulek. U svom izlaganju on je istaknuo odnos i suradnju između njegova časopisa i HNV-a.

U izlaganju dr. Tomislava Sunjića, koji poput Šuleka nije bio član HNV-a, dan je prikaz međunarodne situacije koja je vladala u to vrijeme, kao i osvrt na suradnju s dr. Meštrovićem.

Bivši istaknuti član i dužnosnik HNV-a i jedan od glavnih i najaktivnijih hrvatskih emigranata u Njemačkoj Petar Hinić, koji je na tribinu došao iz Stuttgarta, sažeto je i konkretno dao povijesni prikaz osnivanja i rada HNV-a u Njemačkoj.

Javna tribina završila je predavanjem dr. Ivana Čizmića. U svom predavanju dr. Čizmić dao je osvrt na odnos HNV-a, posebno dr. Meštrovića i urednika tjednika *Nova Hrvatska* Jakše Kušana, prema NDH. ■

ENG A round table discussion was organised in Zagreb on the occasion of the 40th anniversary of the Croatian National Council, founded in Toronto in 1974 as an umbrella organisation of Croatian political émigrés.

Velebni dušobrižnički rad

"Zahvaljujem ti, fra Ilija, što si hrvatsku zajednicu otvorio prema Beču, Gradišću i Austriji, što si njegovao veze s gradišćanskim Hrvatima te nesebično pomagao ljudima u nevolji za vrijeme Domovinskoga rata", istaknuo je biskup Živković

Tekst: IKA

Fra Ilija Vrdoljaku, provincijalnome ministru Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba, uručeno je u nedjelju 9. studenoga u hrvatskoj crkvi Am Hof u Beču visoko odličje za zasluge Republike Austrije – "Zlatni križ časti".

Visoko odličje fra Iliji Vrdoljaku uručio je u ime austrijskoga ministra za Europu, integraciju i vanjske poslove Sebastiana Kurza glavni tajnik austrijskoga Ministarstva vanjskih poslova veleposlanik Michael Linhart u nazočnosti visokih crkvenih i državnih dostojanstvenika te više od tri tisuće hrvatskih vjernika. Linhart je istaknuo da je dodijeljenim priznanjem nagrađeno Vrdoljakovo petnaestogodišnje uspješno djelovanje i predani dušobrižnički rad kao voditelja Hrvatske katoličke misije (HKM) u Beču i rektora

crkve Am Hof na integraciji ljudi hrvatskog podrijetla u austrijsku sredinu, očuvanju njihove vjere i materinskoga jezika, očuvanju kulture i sakralne baštine, što je dokazao obnovom crkve Am Hof koja je ujedno i sjedište Hrvatske katoličke misije u Beču, te njegovanju prijateljskih odnosa Hrvata okupljenih oko HKM s gradom Bečom, pokrajinom Gradišće i Austrijom.

VELIK BROJ HRVATSKIH VJERNIKA

Crkva Am Hof danas je platforma i mjesto susreta raznih hrvatskih udruga i značajno mjesto kontakata s raznim austrijskim institucijama, istaknuo je Linhart te dodao kako je Vrdoljak organizirao i tečajeve njemačkoga jezika kako bi Hrvatima olakšao snalaženje u novoj sredini. Pregršt pohvala iznio je i za humanitarni rad fra Ilije.

Michael Linhart uručuje odličje fra Iliji Vrdoljaku

Biskup Živković, gradišćanski Hrvat, predvodi misno slavlje

Apostolski nuncij u Republici Austriji Peter Stephan Zurbriggen, zahvalivši fra Iliji Vrdoljaku na velebnome dušobrižničkom radu i "svemu što je u vjeri i ljubavi učinio za hrvatsku zajednicu u Austriji", darovao mu je kronicu koju je blagoslovio papa Franjo. Oduševljen nazočnošću velikog broja hrvatskih vjernika, ushićeno je rekao: "Hvala vam na svjedočanstvu vjere jer danas u Europi trebamo Hrvatsku koja će biti katolička i stoga ostanite vjerni svojim precima."

Biskup biskupije Željezno Egidije Živković čestitao je fra Iliji na visokom austrijskom državnom odličju te napomenuo kako je simboličan dan svečanog uručjenja upravo na blagdan posvećenja Lateranske bazilike koju Crkva smatra prvom rimskom crkvom i majkom svih crkava. "Danas smo pozvani graditi živu crkvu zajedno tvoreći jedinstvo, uz obvezu življenja evanđelja na dosljedan način i dobrim djelima, poglavito djelima milosrđa i ljubavi pomažemo narodu", rekao je mons. Živković te dodao: "Zahvaljujem ti, fra Ilija, što si hrvatsku zajednicu otvorio prema Beču, Gradišću i Austriji, što si njegovao veze s gradi-

šćanskim Hrvatima te nesebično pomagao ljudima u nevolji za vrijeme Domovinskoga rata."

PRIZNANJE MISIJI U BEČU

Hrvatski veleposlanik u Austriji Gordan Bakota rekao je kako visoko austrijsko odličje nije samo priznanje fra Iliji Vrdoljaku za unapređenje bilateralnih odnosa Hrvatske i Austrije, nego je i priznanje Hrvatskoj katoličkoj misiji u Beču i svim ostalim misijama diljem svijeta koje su "odigrale ključnu ulogu" za naše Hrvati-ce i Hrvate u inozemstvu te cjelokupnoj hrvatskoj zajednici u Austriji. "Hrvati su s jedne strane dobro integrirani, a s druge njeguju i čuvaju svoju kulturu, jezik i vjeru", ustvrdio je Bakota čestitajući u ime Veleposlanstva RH u Austriji fra Iliji Vrdoljaku na odličju.

Zahvalivši na odličju fra Ilija Vrdoljak rekao je da je počašćen visokim austrijskim državnim priznanjem predsjednika Heinza Fischera, koje je ujedno priznanje i potpora ne samo njemu, nego i cjelokupnoj hrvatskoj pastvi u Austriji. Dodao je kako je to odličje za njega i obveza koju svjesno preuzima u ostvarenju svojih budućih zadaća. Govoreći o Austriji, dokazanome hrvatskom prijatelju, istaknuo je njezinu "neprocjenjivo vrijednu ulogu i potporu" Hrvatskoj na europskome putu. Ono što ga još boli i leži mu na srcu, kako je istaknuo, je "ulazak Bosne i Hercegovine u europsku obitelj naroda". Na kraju je zahvalio nazočnim crkvenim i političkim dostojanstvenicima te mnogobrojnoj hrvatskoj zajednici

Prekrasna stara crkva Am Hof u središtu Beča postala je okupljalište hrvatskih vjernika Beča i okolice

što su svojim dolaskom uveličali svečanost uručjenja odličja i prije toga nazočili nedjeljnome misnom slavlju koje je osobno predvodio. Asistirali su mu apostolski nuncij Peter Stephan Zurbriggen, biskup Egidije Živković te tajnik i privremeni otpravnik poslova Stalne misije Svete Stolice pri međunarodnim organizacijama u Beču mons. Marinko Antolović.

VELEPOSLANICI CRKVE I DOMOVINE

U propovijedi je fra Ilija Vrdoljak zahvalio vjernicima i svima koji su mu nesebično pomagali svih tih godina u Austriji.

Napomenuo je kako je hrvatska zajednica 1969. godine u Beču dobila svoju crkvu, koja je za sve postala "prepoznatljiv dom u kojem se duša puni materinskom riječju i duhovnim blagom". S ponosom je govorio o posjetima vrhovnih poglavara Katoličke crkve Beču i obraćanju pape Pija VI., pape Ivana Pavla II. i pape Benedikta XVI. vjernicima s terase današnje hrvatske crkve. Spomenuo je i dugogodišnju obnovu crkve, dodavši kako je "važno graditi i čuvati".

"Važno je i to da smo se uspjeli povezati sa širom zajednicom i bili smo veleposlanici Crkve i Domovine", zaključio je dobitnik visokog austrijskog odličja te istaknuo kako danas kada je Hrvatska u EU moramo u europsku obitelj unosi hrvatske vrijednosti.

Domaćin svečanosti bio je sadašnji voditelj Hrvatske katoličke misije u Beču i definitor provincije sv. Ćirila i Metoda fra Josip Koren. Nazočili su joj i hrvatski konzul u Austriji Branimir Lončar i ministrica savjetnica za kulturu u Veleposlanstvu RH u Austriji Zdenka Weber te prof. Wolfgang Bandion i mr. Andreas Pacher. ■

Fra Ilija Vrdoljak

rođen je 1949. u Kovčevcima (BiH), a u franjevački red stupio je 1966. godine dok je red prezbitera primio 1976. Bio je na službi u Zagrebu, Klanjcu, Čakovcu, u hrvatskim katoličkim misijama u St. Pöltnu i Salzburgu, u zagrebačkome Sigetu, u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Beču te u Našicama. Nekoliko puta bio je definitor Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

Apostolski nuncij Peter Stephan Zurbriggen čestita fra Iliji Vrdoljaku

ENG Friar Ilija Vrdoljak, the long-time head of the Croatian Catholic Mission in Vienna, was presented with the Decoration of Honour in Gold for Services to the Republic of Austria at a ceremony in the Am Hof Croatian church in Vienna.

IN MEMORIAM: U Buenos Airesu preminuo Ante Vlahović

Duboka tuga pogodila je hrvatsko iseljništvo u Argentini. U 76. godini života umro je naš dragi prijatelj Ante Vlahović. Rođen je u Senju 30. studenoga 1937. godine. Majka, brat Domagoj i on napustili su domovinu 1945., dok je otac smrtno stradao u bespućima blajburške tragedije. Nakon boravka u izbjegličkome logoru Campo Fermu u Italiji otputovali su 1948. godine za Argentinu, u kojoj je Ante boravio i radio sve do kraja života. Kao izrazito društven čovjek uvijek je bio dio zajednice Hrvata u Argentini. Bio je neizostavan sudionik svih djelatnosti hrvatske zajednice u Buenos Airesu bilo da je riječ o kulturnim, zabavnim ili sportskim sadržajima. Zahvaljujući tim inicijativama,

kojima je gospodin Ante Vlahović obilno pridonio, argentinski Hrvati uspjeli su sačuvati zajedništvo s domovinom od prvih trenutaka iseljništva. Ne samo to, on je čak u Argentini živio načinom kao da nikada nije napustio svoj Senj budući da je ostao vjeran svome jezi-

ku i svome zavičajnom narječju. Jednako tako uspio je naći radno mjesto na djeliću hrvatske zemlje u Argentini, a to je Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Buenos Airesu. Mnogobrojni hrvatski iseljenici prepričavali su kako ih je u Veleposlanstvu RH dočekivao jedan iznimno ljubazan gospodin kojega краси i profesionalni odnos prema poslu. Taj gospodin bio je Ante Vlahović.

Imao je prekrasan glas, bas rijetke boje. Desetljećima je pjevao u zboru Jadran, koji je osnovan još u logoru Campo Fermu, kao i u Klapi BA, prvoj klapi u Argentini koja je osnovana u čast jednoga branitelja poginuloga u Domo-vinskome ratu.

Anti Vlahoviću bilo je jako stalo ujediniti rad svih klapa u dijaspori pa je nakon njegove smrti klapa Croatia u Münchenu održala komemorativni koncert njemu u čast. Preminuo je 3. studenoga 2014. u Buenos Airesu.

(Carmen Vrljičak Verlichak)

ISELJENIČKA VIJEST

TREĆI SUSRET HRVATSKIH STUDENATA U NJEMAČKOJ

NJEMAČKA - Treći susret hrvatskih studenata u Njemačkoj o temi "Spašavaju li se pripadnici drugih religija - odgovor Crkve" održan je 22. studenoga u župi sv. Kristofora u Preungesheimu u Frankfurtu na Majni, u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta. Na susretu se okupilo oko sto hrvatskih studenata koji studiraju na njemačkim sveučilištima, a vodio ga je ekumenski teolog dr. fra Ivan Macut, franjevac Franjevačke provincije

Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu, koji djeluje kao dušobrižnik u HKM Berlin.

Susret je započeo prigodnom molitvom. Zatim je okupljene pozdravio delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivica Komadina i zaželio im plodonosan treći susret. U sklopu zadane teme dr. Macut je održao tri predavanja. Nakon predavanja radilo se po skupinama. Predsjednica Udruge hrvatskih studenata München Dragi-

ca Udiljak predstavila je udrugu koja uspješno djeluje u Münchenu te je istaknula kako im je želja da se udruga proširi i u druge krajeve Njemačke. Misno slavlje uoči svetkovine Krista Kralja u crkvi sv. Kristofora predvodio je dr. fra Ivan Macut u zajedništvu s delegatom vlč. Ivicom Komadinom, predstavnikom Rajnsko-majnske regije fra Antom Bilićem (HKM Mainz), fra Željkom Čurkovićem (HKM Frankfurt), don Matom Križićem (HKM Ingolstadt), fra Antom Ivanom Rozićem (HKM München). Misno slavlje svojim skladnim pjevanjem uveličala je skupina mladih iz HKM Mannheim, predvođena orguljašicom iz te misije prof. Magdalenom Ferenčinom.

Nakon misnog slavlja bila je zajednička večera, nakon čega su se studenti družili uz pjesmu i razgovor. Ujedno je predloženo da se sljedeći susret održi u HKM Berlin.

(Adolf Polegubić)

Šahovnica na grbu novoga čikaškog nadbiskupa

Blase Joseph Cupich rođen je 1949. u Omahi (Nebraska) u obitelji koja je imala ukupno devetero djece. Oba su mu roditelja djeca hrvatskih useljenika koji su se početkom 20. stoljeća doselili iz Hrvatske u SAD

Tekst: Uredništvo (izvor: Ika, Laudato)

Novi nadbiskup Chicaga, svećenik hrvatskih korijena Blase Cupich, ustoličen je 18. studenoga, a riječ je o prvome važnijem imenovanju pape Franje u hijerarhiji američke Katoličke crkve. Cupich je ustoličen na misi u katedrali svetog Imena na kojoj je nazočio papinski nuncij Carlo Maria Vigano. Cupicha, dosadašnjega biskupa u Spokaneu, u Washingtonu, smatra se pripadnikom umjerene struje u Crkvi, a na položaju čikaškoga nadbiskupa naslijedio je konzervativnijega kardinala Francisa Georgea, koji boluje od raka i odlazi u mirovinu.

Chicago je s više od 2,2 milijuna katolika treća najveća dijeceza u SAD-u i njegov nadbiskup ima važnu ulogu u hijerarhiji američke Katoličke crkve i odnosima s američkim političkim vrhom. Čikaški nadbiskupi po tradiciji postaju kardinali, što znači da će Cupich moći biti dio konklava za izbor Franjinog nasljednika na položaju pape.

Blase Joseph Cupich rođen je 19. ožujka 1949. u Omahi, u američkoj saveznoj državi Nebrasci, u obitelji hrvatskog podrijetla koja je imala ukupno devetero djece. Oba su mu roditelja djeca hrvatskih useljenika koji su se početkom

20. stoljeća doselili iz Hrvatske u SAD. Obje obitelji pripadale su hrvatskoj župi sv. Petra i Pavla u Omahi. Studirao je na američkom Sveučilištu sv. Tome, gdje je 1971. stekao status prvostupnika filozofije, da bi se zatim uputio u Rim, gdje je 1974. najprije diplomirao teologiju na Papinskom sjevernoameričkom sveučilištu, a godinu poslije i magistrirao na Papinskom sveučilištu Gregorijani.

Novoustoličeni nadbiskup mons. Blase Joseph Cupich ponosan je na svoje hrvatske korijene. Dokaz tome je djelić hrvatske šahovnice u donjem desnom kutu njegova biskupskoga grba.

Više puta pohodio je Hrvatsku, a posljednji put u ožujku ove godine kada je obišao nekoliko hrvatskih biskupija. Tom prigodom zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić uručio mu je spomen-medalju Zagrebačke nadbiskupije s likom blaženih pastira Augustina Kažotića i Alojzija Stepinca.

Hrvatska zajednica u Chicagu oduševljena je što je novoimenovani nadbi-

skup hrvatskog podrijetla, rekao je kustos hrvatskih franjevac za Ameriku i Kanadu fra Jozo Grbeš. "Nakon što smo na području Chicaga prisutni više od 175 godina, sada imamo novoga nadbiskupa koji je vrlo ponosan na svoje hrvatske korijene", rekao je Grbeš američkim medijima.

Na tiskovnoj konferenciji u Chicagu novinari su novoimenovanoga nadbiskupa pitali o njegovu hrvatskom podrijetlu na što je on odgovorio da se veseli susretu s hrvatskom zajednicom u Chicagu.

Na području Chicaga živi više od 250.000 vjernika hrvatskoga podrijetla, a u najmanje tri katoličke župe služi se misa na hrvatskome jeziku, navedeno je u knjizi "Croats of Chicagoland" Marije Dugandžić-Pašić. ■

ENG The new archbishop of Chicago, Blase Cupich, a priest of Croatian extraction, assumed his new post at Holy Name Cathedral on November 18th. Both of his parents are the children of Croatian immigrants who moved from Croatia to the USA in the early 20th century.

"Trebamo učiti jezike susjednih zemalja"

"Htio bih pohvaliti napore i iskorake koje je RH napravila u posljednje tri godine u odnosu prema svojim sunarodnjacima koji žive izvan njezinih granica. Donesena je Strategija, Zakon i osnovan je Državni ured za Hrvate izvan RH..."

Petar Kuštra tijekom intervjua za Maticu

Tekst: Hrvoje Salopek Foto: Državni ured za Hrvate izvan RH, H. Salopek

Naš sugovornik Petar Kuštra (rođen 1986. u Pečuhu), pripadnik je hrvatske manjine u Mađarskoj, službenik je mađarske javne uprave, tj. zaposlenik u Uredu predsjednika Vlade Mađarske, u Državnome tajništvu za nacionalne politike, Odjelu za komunikaciju s Mađarima izvan granica. Nakon što je maturirao na Hrvatskoj gimnaziji u Budimpešti, studirao je po-

litologiju na ELTE pravnome fakultetu. Stekavši diplomu, nekoliko godina radio je u privatnome sektoru sve do trenutka kada je primljen u specijalni stipendijski program mađarske Vlade te počeo raditi u svojoj struci. Program traje 10 mjeseci i sadrži tromjesečni rad u drugoj članici Europske unije. Kuštra je uspio u svom nastojanju da to bude Hrvatska gdje je uz pomoć Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske uspio doći na razmjenu iskustva. Na kraju svoga tromjesečnog boravaka u Zagrebu posebno želi zahvaliti predstojnici Državnoga ureda Dariji Krstičević što mu je omogućila stjecanje novoga radnog iskustva u toj instituciji te njegovoj mentorici Dubravki Severinskoj.

Koja je svrha Vašeg boravka u Zagrebu?

— Cilj mog boravka u Zagrebu bio je upoznati rad javne uprave u Republici Hrvatskoj i u skladu s ciljevima programa tražiti dobre, nove ideje koje možemo upotrijebiti i mi u mađarskome javnom sektoru kako bismo povećali produktivnost našeg rada.

Možete li usporediti djelovanje i politiku Mađarske prema svojim sunarodnjacima u inozemstvu, i Hrvatske prema svojim?

— Prije svega htio bih pohvaliti napore i iskorake koje je Republika Hrvatska napravila u posljednje tri godine u odnosu prema svojim sunarodnjacima koji žive izvan njezinih granica. Donesena je Strategija, Zakon i osnovan je Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske – odnosno napokon je zakonski i institucionalno riješen odnos matične domovine prema nama koji živimo izvan granica Lijepe Naše. To je neopisi-

vo važno za izgradnju i unapređenje naših odnosa na svim razinama. Napokon postoji središnje tijelo - Državni ured - kojem se u bilo kojem trenutku i s bilo kojim problemom može obratiti svaki Hrvat koji živi izvan Hrvatske. Mislim da je stajalište dviju država u odnosu na izvandomovinstvo isti, ali način rada, komunikacija i organizacije koje se bave tim pitanjima su ponešto različiti. Mađarska već dugi niz godina ulaže puno truda u odnosu na svoje sunarodnjake izvan granica, odnosno za njih osigurava znatna financijska sredstva. Jednako tako, nastoji pronaći brza rješenja u suradnji sa svojim partnerima te može osigurati i dodatnu pomoć ako je to potrebno. Vjerujem da sada kada smo upoznali strukturu i način rada s obje strane, hrvatske i mađarske, nastojat ćemo zajedno uz pomoć EU fondova financirati znatno veći broj projekata.

Kuštra sa mentoricom Dubravkom Severinskoj

U Državnom uredu prigodom oproštaja od kolega

Mađarska koristi znatna sredstva iz EU fondova za projekte prekogranične suradnje sa svojim manjinama. Možete li nam navesti neke primjere?

— Pitanje koje ste postavili zapravo je dugoročni cilj koji Mađarska podržava. No, osim osiguranih sredstava predstoji još puno posla kako bi se projekti mogli pokrenuti. Rekao bih da su trenutno ti projekti i rezultati samo djelomični, ali nastojimo uz pomoć naše strategije i u skladu s mogućnostima potpuno podržati suradnju – i gospodarsku i kulturnu – u prekograničnim regijama sa svim susjedima Mađarske. Nadamo se da ćemo i uz pomoć naših hrvatskih partnera taj proces ubrzati i u Pomurju, Podravini i Baranji.

Tradicionalno prijateljski mađarsko-hrvatski odnosi remete se u posljednje vrijeme problemima INE i MOL-a. Odražava li se takvo stanje na naše manjine, Hrvate u Mađarskoj i Mađare u Hrvatskoj?

— Spor između INE i MOL-a nika-ko ne bi trebao utjecati na našu suradnju. U Mađarskoj kao pripadnik hrvatske manjine nikada nisam imao problema. Štoviše, mađarski narod smatra hrvatski narod prijateljskim, sa sjećanjem na zajedničku prošlost, a istodobno se nada savezništvu u zajedničkoj i prijateljskoj budućnost. Mađarska se trudi da u svim projektima od IPA prekograničnih fondova, izgradnje plinskog interkonektora, novih graničnih prijelaza, gospodarske suradnje, do LNG terminala pokrene zajedničke projekte. Nadamo se da ćemo ih s našim partnerom, Vladom Republike Hrvatske, koja jednako tako podržava te projekte, uspjeti pokrenuti i ostvari-

ti što prije. To nije samo važno u bilateralnim odnosima, već je važno i za prekograničnu zonu u kojoj živi hrvatska i mađarska manjina.

Podrijetlom ste iz Martinaca, hrvatskoga sela u mađarskoj Podravini. Kakve su perspektive opstanka Hrvata na tom području uz hrvatsku granicu?

— Otac mi je podravski Hrvat rodom iz sela Martinaca, a majka mi je iz Pečuha, gdje sam se i rodio. Od 1987. živim u Budimpešti, no svako ljeto provodio sam kod pokojne bake i djeda u Podravini u Martincima. Tu sam od njih naučio detalje o životu podravskih Hrvata, ne samo osnove poljoprivrede, već i naš podravsko-hrvatski dijalekt te povijest i važnost jedinstvene hrvatske kulturne i

vjerske baštine. Kako je, na žalost, i danas u mađarskome dijelu Podravine jedina gospodarska grana poljoprivreda, zbog tog nema novih radnih mjesta. Mladi ljudi trebali su svaki dan putovati oko 60 km na posao u Pečuh. Tako je bilo sve do početka krize kada se smanjio broj radnih mjesta i u Pečuhu. Zbog toga se veliki broj mladih doselio u Budimpeštu ili su se odselili u Njemačku, Veliku Britaniju i sl. Njihovi potomci vjerojatno više neće govoriti hrvatski, što je praktički proces nestanka podravskih Hrvata. To traje već više od 10 godina i postavlja se pitanje može li se taj proces spriječiti i zaustaviti. Podravski Hrvati fizički nisu povezani s matičnom domovinom jer do najbližega graničnog prijelaza ima 34 kilometra, iako su sela zračnom linijom udaljena samo 500 metara od Hr-

Razgovor za emisiju Glas Hrvatske na Hrvatskom radiju

vatske. To je jedan od uzroka zašto je baš taj kraj toliko izoliran. Na žalost, već i statistički spada u najnerazvijeniji dio Mađarske. Jedina mogućnost oživljavanja ovoga kraja bila bi da uz pomoć novoga mosta, tj. graničnoga prijelaza i IPA fondova potičemo lokalno gospodarstvo. Mađarska taj cilj podržava, što se očekuje i od Hrvatske. To više nije samo nužnost, već jedina mogućnost opstanka Hrvata u toj mikroregiji.

Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje imali ste u Hrvatskome školskom centru u Budimpešti. Koje su prednosti mladih ljudi u Mađarskoj koji govore hrvatski?

— U Mađarskoj je najveća prednost mogućnost komunikacije s Hrvatima, Srbima i drugim narodima bivše Jugoslavije. Naime, u Europskoj uniji u današnje vrijeme potrebna je dobra jezična komunikacija i sporazumijevanje, koja se ponajprije traži na području rada u privatnome sektoru. Osim izravnog prevođenja i mogućnosti obrazovanja na fakultetima u Zagrebu ili Budimpešti, znanje jezika omogućava radno mjesto spretnim mladim ljudima na stručnim, ali i na rukovodećim radnim mjestima. Važno je znati da iako mi učimo hrvatski jezik, zbog gospodarske suradnje trebamo početi učiti i jezike drugih su-

sjednih zemalja poput Slovačke, Slovenije, Srbije i sl. Mladi ljudi koji govore nekoliko navedenih jezika imaju puno veće mogućnosti od onih koji govore samo jedan od njih.

Boravili ste tri mjeseca u Zagrebu. S kakvim se dojmovima vraćate? Možete li usporediti svakidašnji život u glavnome gradu Hrvatske s onim u Budimpešti? Koje su dobre, a koje loše strane?

— O Zagrebu mogu reći samo pozitivne stvari. Štoviše, iznimno me veselilo govoriti kajkavskim dijalektom, kojim govore i Hrvati u mađarskoj Podravini. Zagrepčani su vrlo otvoreni ljudi, a u Zagrebu sam mogao upoznati i puno Dalmatinaca, Hercegovaca, Slavonaca, što je pozitivno u smislu da glavni grad ujedinjuje cijelu Hrvatsku. Na kraju bih zaključio kako su mi se ova tri mjeseca boravka u Zagrebu učinila malo duljima. No, ja sam napustio svoj dom, svoje roditelje, svog psa, svoje prijatelje i radno okruženje te se sada, moram priznati, veselim povratku u Budimpeštu. Kolegama u Državnome uredu želim puno energije i upornosti kako bi mogli ostvariti ciljeve Ureda te im zahvaljujem na pomoći i kolegijalnosti tijekom mog boravka u Uredu. Hvala im na mogućnosti koju su mi pružili te svima želim ugodan Božić i još sretniju Novu godinu! ■

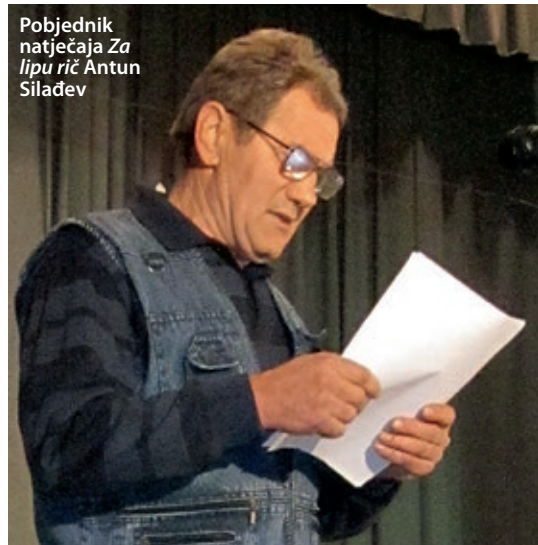
Tekst: Ivan Andrašić

U subotu, 22. studenoga, KPZH Šokadija ugostila je u velikoj dvorani Doma kulture u bačkom selu Son-ti (Vojvodina, Srbija) mnogobrojne uzvanike i gledatelje kako bi im pokazala bogatstvo svatovske tradicije podunavskih Hrvata – Šokaca. U sklopu zajedničke manifestacije Šokci i baština, ove godine s geslom Alaj lipo u svatove iti, članovi hrvatskih kulturnih institucija iz bačkih sela u kojima od davnina žive šokački Hrvati - Bačkoga Monoštor-a, Bačkoga Brega, Sonte, Bača, Vajske i Plavne - izveli su svadbene običaje karakteristične za njihova sela. Pokrovitelji manifestacije bili su Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

NAJJAČI PLJESAK NA ZAGRIJAVANJU

Na pozornici urešenoj u duhu manifestacije prvi su se pojavili pjevači domaćina i izveli svečanu pjesmu Šokadija, autorice Božane Vidaković iz Sonte, neslužbeni himnu podunavskih Šokaca. Uzvanike i publiku zatim je pozdravio predsjednik KPZH Šokadija prof. Zvonko Tadijan. Nakon pozdravnih riječi domaćina nazočnima se obratio i predsjednik HNV-a dr. Slaven Bačić. "Ova manifestacija jedanput godišnje okuplja šokačke udruge kako bi prikazale ono što su radili tijekom godine. Vrlo je bitno da ovakve manifestacije budu impuls za još bolji rad udruženja, a mi ćemo ih podržati

Pobjednik
natječaja Za
lipu rič Antun
Siladev

ENG An interview with Petar Kuštr, a member of indigenous Croatian minority in Hungary who works in the department for communication with Hungarians abroad of the Hungarian State Secretariat for National Policy.

Kad Šokci idu u svatove

Nastupili su članovi hrvatskih kulturnih institucija iz bačkih sela u kojima od davnina žive šokački Hrvati - Bačkoga Monoštora, Bačkoga Brega, Sonte, Bača, Vajske i Plavne

Običaj iz Bačkog Monoštora

Izvođači iz Bača, Vajske i Plavne

koliko god budemo u mogućnosti", rekao je uz ostalo Bačić.

Pojavljivanje najmlađih folklorša domaćina na pozornici izazvalo je buru pljeska. Njihova interpretacija šokačkih plesova i pjesama mnogima je natjerala suze radosnice u oči. Objavljeni su i rezultati natječaja *Za lipu rič*, a prema odluci prosudbenog povjerenstva 'najlipšu' do sada neobjavljenju pjesmu na šokačkoj ikavici napisao je i na pozornici pročitao Antun Silađev iz Sonte. Gledateljima su, prije tematskoga bloka, dlanove zagrijali pjevači OKUD-a Ivo Lola Ribar iz Sonte i Đurđinske cure.

SVATOVSKO OZRAČJE

Tematski blok *Al je lipo u svatove iti* otvorili su folklorši HKPD Silvije Strahimir Kranjčević iz Bačkoga Brega prikazom običaja *Kapara*. "Kapara je naš lokalni običaj prošenja mlade i ugovaranja svadbe. Nastojao sam spojiti nespojivo pa ovo i nije sasvim izvorno", kaže autor koreografije Berežaca Željko Kolar. Zatim su domaćini izveli dio svatovskog običaja dolaska po mladu i njezina ispraćaja iz roditeljske kuće. "Ne zna se točno koliko je ovaj običaj star. Pokušali smo ga rekonstruirati kroz priče kazivača, mislim da smo uspjeli. Sjećanja pojedinih kazivača, od kojih je dobar dio već upokojen, seza-

la su negdje do konca tridesetih, početka četrdesetih godina prošloga stoljeća. Na vrijeme smo to pribilježili, kasnije i uprizorili i eto, to će zauvijek ostati zapisano i snimljeno", kaže voditelj *Šokadijinih* folkloraca Mata Zec.

Članovi HKUPD Mostonga i UG Tragovi Šokaca iz Bača, HKUPD Dukat i HKPU Zora iz Vajske te HKUPD Matoš iz Plavne, uz pratnju tamburaša iz Rav-

nog Sela, zajednički su izveli dio svadbenoga običaja *Oj svekrvo, steri bilo platno*. "U Baču i okolnim selima, bar kod nas Šokaca, svatovski običaji su isti pa smo se dogovorili da naše udruge nastupe zajednički kako ne bismo razvodnjavali program. Po mojim saznanjima, ovaj običaj je star najmanje dva stoljeća, a na žalost u praksi već nestaje", kaže predsjednica *Tragova Šokaca* Stanka Čoban.

KUDH *Bodrog* iz Monoštora predstavio se dijelom običaja nazvanim *Jesen stiže, lišće spada, na udaju misli cura mlada*. "Riječ je o običaju koji se izdvaja kod podunavskih Šokaca i postoji samo u Monošturu. Pisanih tragova nema pa ne možemo precizno utvrditi ni koliko je star. Pretpostavka je da je vezan za vrijeme dolaska Mađara i Nijemaca na ove prostore", kaže redateljica prikaza Marija Šeremešić. U završnoj sceni nazočne je na glazbu njihovih predaka podsjetio gajdaš iz Srijemske Mitrovice Edi Tajm, a predstavnici svih udruga sudionica programa na pozornici su odigrali veliko *Šokačko kolo*. ■

Voditeljski par Anita Džipanova i Marija Šeremešić

ENG "Šokadija" is a Croatian association based in the village of Sonta in Vojvodina province of Serbia. The group played host to dignitaries and other guests in a demonstration of the wealth of wedding traditions among the Šokac Croats of the Danube River area.

Nezaboravna turneja mladih Kotorana u Danskoj

U prekrasnom zdanju crkve kraljevskoga dvorca Frederiksborga u gradu Hilerodu, uz prisutnost mnogobrojnih posjetitelja koji su ispunili crkvu, mandolinski orkestar i dječji zbor održali su jednosatni koncert

Priredio: **Tripo Schubert**

Crkvu dvorca Frederiksborg u Danskoj posjetila su dva sastava mladih glazbenika iz Kotora, dječjeg zbora Muzičke škole "Vida Matjan" i mandolinskog orkestra "Tripo Tomas" Hrvatskoga građanskog društva. Oni su održali koncert u crkvi tog dvorca. Na poziv Steena Klausena, predsjednika Društva dansko-crnogorskog prijateljstva, mnogobrojna ekspedicija od 50 članova otputovala je u Dansku pre-

Mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva "Tripo Tomas" nastao je prije nekoliko godina s ciljem očuvanja od zaborava autohtonoga mediteranskog instrumenta - mandoline, koja je krajem XIX. i početkom XX. stoljeća u Kotoru bila prisutna u mnogim tamburaškim sastavima. Mandolinski orkestar nastupao je u nekoliko gradova Crne Gore i gostovao u Hrvatskoj i BiH.

Dječji zbor osnovne Muzičke škole "Vida Matjan" postoji od njezina osnutka i ima oko 40-ak članova u dobi od 9 do 15 godina. Zapažen je po mnogobrojnim nagradama i nastupima diljem zemlje, kao i u inozemstvu. Zbor je imao veliki broj nastupa.

Tripo Tomas, glazbenik, skladatelj, rođen u Kotoru, a prije svega zaljubljenik u svoj zavičaj, ostavio je neizbrisiv trag u glazbenome životu Kotora i stvaralaštvu Boke i to u doba kada nije postojalo organizirano glazbeno školovanje. Napisao je 100-tinjak djela, uglavnom za duhačke instrumente, a neke pjesme postale su svojevrsni hitovi. Bio je kapelnik gradske muzike, osnivao nove glazbene sastave, kao i mandolinski orkestar, pa je to razlog zašto kotorski dječji mandolinski orkestar nosi njegovo ime.

ko Hrvatske, Slovenije, Austrije, Češke i Njemačke.

U prekrasnom zdanju crkve kraljevskoga dvorca Frederiksborga u gradu Hilerodu, uz prisutnost mnogobrojnih posjetitelja koji su ispunili crkvu, mandolinski orkestar i dječji zbor održali su jednosatni koncert. Program je na engleskome jeziku vodila Dolores Fabijan, a prisutne je pozdravio gospodin Steen Clausen, domaćin cjelokupne ekspedicije. Koncert je otvorio lokalni dječji crkveni zbor.

Mandolinski orkestar izveo je samostalno jednu skladbu "Let it be" skupine Beatles i jednu skladbu kotorskoga skladatelja Tripa Tomasa "Vozi vozi...", uz ravnanje prof. Iva Brajaka.

Zbor je s mandolinskim orkestrom, pod dirigentskom palicom prof. Laure Jovanović, izveo dvije skladbe i to: "Da te mogu pismom zvati" i "Bokeljska noć".

Zbor je samostalno imao na repertoaru dvije skladbe kotorskih skladatelja: "Domovina i svi na rad" Antuna Ho-

mena, "Deset popjevaka" Iva Brkanovića i inozemnih skladatelja; "Čuvajmo djeci proljeće" skupine Osvajači, "Happy Ending", Mika i "Molitva", Bajone.

Publika je burnim pljeskom popratila nastup mandolinskog orkestra i zbora, tražeći više puta bis.

Uz koncert u crkvi kraljevskoga dvorca Frederiksborga, koncert je upriličen i u dvorani muzičke škole u Allerodu s nešto izmijenjenim programom prilagođenim ambijentu, uz nastup i učenika muzičke škole. Skupina djece posjetila je školu gdje im je prezentiran način rada i organizacija danske nastave.

Uz koncerte, djeci je organiziran vrlo zanimljiv turistički i kulturni program u Pragu, Beču i Danskoj. ■

ENG The children's choir of the Music School of Kotor and the Tripo Tomas Mandolin Orchestra of Kotor staged a concert at the church of Frederiksborg palace in Denmark at the invitation of the president of the Danish-Montenegrin friendship Society Steen Klausen.

Američko priznanje Matičinoj djelatnici

Održano je niz kulturnih programa, mahom u Hrvatskome kulturnom centru u San Pedru koji je hrvatska zajednica dobila od grada za organizaciju kulturnih događaja

Tekst: Uredništvo

Prigodom nedavnog posjeta Hrvatskome kulturnom centru u Los Angelesu voditeljici HMI-jeve podružnice Split Branki Bezić Filipović uručeno je visoko priznanje Američkoga kongresa u znak zahvalnosti za rad s Hrvatima na području San Pedra. Priznanje je potpisala Janice Hahn, članica Kongresa zadužena za sve Hrvate u Americi. U priznanju se pohvaljuje "istaknuto i predano djelovanje za dobrobit stanovnika San Pedra" te "rad u kreiranju međunarodnog i kulturnog partnerstva".

Suradnja s gđom Hahn započela je prije desetak godina kada je ona bila gradska vijećnica Los Angelesa, zadužena za općine San Pedro i Wilmington, gdje ima najviše Hrvata. U to vrijeme posjetila je Split gdje se susrela s Brankom Bezić Filipović i dogovorila suradnju. Nekoliko godina kasnije u Komiži je uz pomoć Branke Bezić Filipović obnovljena povelja o bratimljenju Komiže i San Pedra.

Sljedeći susret bio je u Americi kada su vatrogasci Los Angelesa pozvali u posjet splitske vatrogasce. Gđa Hahn primila je Splićane za vrijeme sjednice gradskog vijeća, koja je zbog tog posjeta bila nakratko prekinuta. Tada su gosti imali čast obratiti se kratkim govorima. Gđa Hahn se pobrinula da goste primi i glavni vatrogasni zapovjednik Los Angelesa.

Nakon toga uslijedio je niz kulturnih programa, mahom u Hrvatskome kulturnom centru koji je hrvatska zajednica dobila od grada za organizaciju kulturnih događaja. Tamo su nastupili muška klapa Filip Dević i klapa Brodarica. U Centru su ostvareni razni kulturni programi, predstavljanja knjiga i predavanja.

Jedan program bio je ostvaren u suradnji s nekadašnjom predsjednicom Alexis Bailey, a mnogobrojni ostali s današnjom predsjednicom Mayom Bristow.

Hrvatska matica iseljenika u Centru već treću godinu zaredom sudjeluje na Međunarodnome filmskom festivalu, kojemu je Centar jedna od lokacija.

Uključeni smo i u program Centra na povezivanju Hrvata južnog i sjevernog Pacifika. Tim povodom Branka Bezić Filipović održala je predavanje o Hrvatima u Ekvadoru.

U planu su i daljnje slične aktivnosti, ali i humanitarne. Želimo prikupljati sredstva za Školsku zakladu *Gary Gabelich*, koju je osnovala Rae Gabelich, vijećnica iz Long Beacha u čast svoga pokojnog supruga koji je postavio rekord u vožnji automobilom od 1.000 km na sat, a čiji će se životopis naći u novoj knjizi Branke Bezić Filipović "Hrvatski tragovi u svijetu".

U San Pedru djeluju i dva kluba: *Croatian Hall* i *Dalmatian American club of San Pedro*. S *Croatian Hall* suradnja je bila ostvarena proslavom svetoga Duje, a u *Dalmatinskome klubu* nastupima klapa, modnom revijom i sastancima poslovnih ljudi. Izvan toga postoji suradnja i sa sportskim klubovima preko kojih se dogovara nastup prve momčadi Hajduka, čime bi se ostvario san muškog dijela dalmatinske publike.

Gospođa Hahn u međuvremenu je ušla u Kongres gdje je pokrenula inicijativu da se Branki Bezić dodijeli visoko priznanje. ■

ENG An American congressional award was presented to Branka Bezić Filipović, the head of the Split branch office of the CHF, during a recent visit to the Croatian Cultural Center in Los Angeles in recognition of her work with the Croatians of the San Pedro area.

Sjajni glazbenici hrvatskom glazbom osvajaju Beč

Festivalom se na najbolji način promovira hrvatska glazba u austrijskoj metropoli, gradu koji glazbeno živi iznimno intenzivno, čemu u znatnoj mjeri već 10 godina pridonose i birani programi prispjeli iz Hrvatske

Cantores Maruli

Sorgo Ensemble

Tekst: Zdenka Weber

Foto: Veleposlanstvo RH u Beču

Ovogodišnji 10. po redu, dakle jubilarni, Festival hrvatske glazbe u Beču započeo je 4. studenoga u Austrijskoj akademiji znanosti Znanstvenim skupom o dubrovačkoj skladateljskoj obitelji Sorkočević i glazbenoj kulturi u 18. stoljeću u Hrvatskoj, koji je organizirala dr. Zdenka Weber, ministar savjetnik u Veleposlanstvu RH u Beču u suradnji s dr. Barbarom Boisits, voditeljicom Odjela za muzikologiju Austrijske akademije znanosti, a nastavljen je svečanim koncertom u Velikoj dvorani Akademije na kojemu je nastupio Antonio Sorgo Ensemble iz Beča, koji vodi hrvatski pijanist Hrvoje Jugović. Mnogobrojnu publiku na koncertu u ime Austrijske akademije znanosti pozdravila je prof. dr. Brigitte Mazohl, predsjednica Filozofsko-povijesnoga razreda Akademije. Zatim se nazočnima obratio mr.

Davor Merkaš, utemeljitelj Festivala hrvatske glazbe u Beču, a Festival je svečano otvorio hrvatski veleposlanik Gordan Bakota koji je istaknuo važnost manifestacije i mogućnost da se Festivalom obogaćuje glazbeni život Beča djelima i glazbenicima iz Hrvatske. Nakon koncerta, a u organizaciji Turističke zajednice Dubrovnik, predstavljena je turistička i kulturna ponuda Dubrovnika.

ZNANSTVENI SKUP O SORKOČEVIĆU

Znanstveni skup pod nazivom "Luka Sorkočević - skladajući diplomat u jozefinskom Beču" okupio je muzikologinje iz Zagreba, Dubrovnika, Beča i Berlina. Referate su održale dr. Slavica Stojan (Dubrovnik), akademkinja Koraljka Kos (Zagreb), dr. Vjera Katalinić (Zagreb), dr. Christine Siegert (Berlin) te dr. Zdenka Weber (Zagreb - Beč). U Velikoj dvorani na večer se okupio znatan broj uzvanika, oko 200 slušatelja, a Antonio Sorgo Ensemble izveo je Grave i Simfoniju

u D-duru, br. 3 Luke Sorkočevića, Sonatu za klavir, violinu i violončelo Antuna Sorkočevića, dvije pjesme za sopran i klavir *Torna la bella aurora* i *Sento, che l'alma è oppressa* Jelene Pucić Sorkočević u izvedbi sopranistice Tamare Ivaniš, te Gudački kvartet u G-duru, op. 33, br. 5 Josepha Haydna i Klavirski koncert u Es-duru, br. 14 KV 449 W. A. Mozarta.

Tradicionalno održavanje koncerta Festivala u *Palais Eschenbach* okupio je 9. studenoga veliki broj Bečana. Nastupilo je troje odličnih glazbenika, hrvatski umjetnici pijanistica Matea Leko i violist Aleksandar Milošev, a pridružio im se mladi ruski violinist Yury Revich. Na programu su imali Trio za violinu, violu i klavir u h-molu "Romantični" Ive Mačeka, Trio u Es-duru, KV 498 W. A. Mozarta, klavirski Scherzo fantastico Borisa Papandopula i izbor iz Osam stavaka za violinu, violu i klavir op. 83 Maxa Brucha.

Nastup poznate hrvatske jazz pjevačice Vesne Pisarović s pratećim sastavom

Jazzpool NRW održan je 10. studenoga u koncertnoj dvorani MuTh koja je sjedište Bečkih dječaka pjevača (*Wienersängerknaben*). Glazbenici Frederik Köster, truba, Wolfgang Schmidtke, tenor i sopran saksofon, Martin Sasse, klavijature, Philipp van Ender, gitara, Matthias Akeo Nowak, kontrabas i Peter Weiss, udaraljke, s odlično raspoloženom Vesnom Pisarović izveli su pripremljeni program sevdalinki i romskih pjesama na jazz način, a izveli su i nekoliko hrvatskih narodnih pjesama u jazz aranžmanu.

'PRIČA O MARKU MARULIĆU'

Još jedno od uobičajenih mjesta održavanja festivalskih koncerata i to već deveti put bio je nastup pijanistice Nataše Veljković 18. studenoga u dvorani Österreichische Beamtenversicherung. Beogradska pijanistica Nataša Veljković, koja već dugo ostvaruje vrlo uglednu pijanističku i pedagošku karijeru u Beču, nedavno je snimila tri CD-a s cjelovitim klavirskim opusom hrvatske skladateljice Dore Pejačević i iz tog je nadasve vrijednoga kasnoromantičnog opusa za nastup odabrala obje klavirske sonate D. Pejačević te niz vrlo uspjelih klavirskih minijatura.

Program "Priča o Marku Maruliću" koji su Cantores Maruli iz Splita, tenori Marin Kapor Kaporelo i Andro Čalo, bariton Joško Perić i bas te umjetnički voditelj Blaženko Juračić, kao i vrsni glumci Joško Ševo i Marina Čapalija, predstavili u Hrvatskome centru 20. stu-

Sudionice znanstvenog skupa o Sorkočevićima

denoga, ulazi u dobro došle audio-vizualne prezentacije kojima se predstavljaju povijesne osobe, razdoblje i glazba koja toj epohi pripada. Autor projekta Marin Kapor Kaporelo izabrao je ulomke iz Marulićevih djela, Judite i drugih spisa te uz glazbenu nadopunu glagoljaškog i renesansnog repertoara te uz povijesne bugaršnice iz Hektorovićeve "Ribanja i ribarskog prigovaranja" osmislio program koji je popraćen reprodukcijama slika na velikom ekranu, a sve s tematičkom vremenom u kojemu je Marko Marulić živio i stvarao.

Kako Festival hrvatske glazbe u Beču okuplja najrazličitije glazbene žanrove i vrste, ove godine 23. studenoga u popularnom *Akzent Theatru* bio je organiziran nastup poznate pop-rock grupe Parnog valjka. Svi koji su bili na koncertu, a bilo ih je oko 400, uživali su u hitovima, pjevali i plesali zajedno s vrlo profesionalnim članovima grupe predvođenima dinamičnim Akijem Rahimovskim i ostvarili urnebesnu atmosferu živog i raspjevanog događaja pop-rock glazbe koji se zacijelo dugo pamti.

GITARIST SRĐAN BULAT

Koncert u crkvi sv. Petra 24. studenoga bio je u sklopu projekta Europske komisije "Minstrel", a nastupili su odlični pjevači Raquel Paulo, sopran, Martina Menegoni i Natalia Kawałek, mezzosoprani, David Jagodić, tenor i Matija Meić, bariton, uz uglednog orguljaša Marija Penzara, te izveli bogat program predstavnika europskih muzičko-informativnih centara.

Hrvatski komorni orkestar koji je pod ravnanjem Josipa Nalisa nastupio

30. studenoga u Austrijskoj nacionalnoj knjižnici u Hofburgu oduševio je odličnim izvedbama Koncerta za komorni orkestar Rubena Radice, Simfonijom u D-duru, br. 4 Luke Sorkočevića i Simfonijom u B-duru, Br. 5, D485 Franza Schuberta, dok je Koncertom za flautu u f-molu, op. 69 Berharda Moliquea zablistala flautistica Renata Penezić, glazbenica odlične tehnike i dojmljiva muziciranja.

Svakako je još jedan od vrhunaca Festivala bio solistički recital mnogostruko nagrađivanoga gitarista Srđana Bulata koji je nastupio 1. prosinca u uglednome bečkom *Konzerthausu*. Do posljednjeg mjesta popunjena Schubertova dvorana i doista reprezentativni odabir djela Regondija, Rodriga, Tarrege i Albéniza te vrhunska ostvarenja hrvatskih skladatelja Ive Josipovića, Željka Brkanovića, Stjepana Šuleka, Borisa Papandopula i Frane Paraća osigurali su svima nezaboravnu večer.

Festival je završio nastupom afirmirane pjevačice i skladateljice Tamare Obrovac, pijanista Matije Dedića, kontrabasista Žige Goloba i perkusionista Krunoslava Levačića 7. prosinca u uglednome klubu Porgy & Bess, pokazavši tako nadasve opsežni raspon žanrova i stilova hrvatske glazbe, na opći užitek uvijek mnogobrojne publike.

Doista, Festivalom hrvatske glazbe u Beču na najbolji se način, koji je izvedbeno visoko profesionalan i sadržajno pomno osmišljen, promovira hrvatska glazba austrijskoj metropoli, gradu koji glazbeno živi iznimno intenzivno, čemu u znatnoj mjeri već 10 godina pridonose i birani programi prispjeli iz Hrvatske. ■

Vesna Pisarović

ENG A festival of Croatian music in Vienna is the best possible way to promote our music in the Austrian capital, a city that lives music very intensively – with a significant contribution over the past ten years from a select programme from Croatia.

LJILJANA CRNIĆ PREDSTAVILA SE U DOMOVINI

SPLIT - U Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu održana je 28. listopada autorska večer pjesnikinje Ljiljane Crnić, Sućuranke s beogradskom adresom, gdje živi nakon udaje. Pjesnikinja je članica Društva književnika Hrvatske i Srbije, piše na ikavici i čakavici, te koristi stare splitske i kaštelanske izraze koje i domaći stvaratelji grčevito nastoje sačuvati. Poezija Ljiljane Crnić je ljubavna, topla, slikovita. Uvodnu riječ dala je Matičina voditeljica Branka Bezić Filipović, a govorila je o značenju pisanja na hrvatskome jeziku među Hrvatima izvan domovine. O radu Ljiljane Crnić

govorili su Mirjana Jurić i Zdravko Odorčić, a njezinu poeziju su čitale Danica Bartulović i Anđelka Korčulanić. Svojim sviranjem pridružio se i saksofonist Vice Pavlov. Posebno iznenađenje večeri bila je nazočnost Ljiljanine učiteljice Gordane Bilić i razrednice Zdenke Babić, za koje je rekla da su obilježile njezin život. Posvetila im je svakoj po novelu, a jednu je pročitala tijekom programa. S obzirom na kvalitetu rada Ljiljane Crnić, planiramo održati još nekoliko predstavljanja na našem području.

HRVATSKI KNJIŽEVNICI POSJETILI SYDNEY

AUSTRALIJA - Naši književnici Božica Brkan, Marko Gregur i Željka Lovrenčić od 17. do 27. studenoga boravili su u Sydneyu. Domaćin im je bio mr. sc. Luka Budak, ravnatelj Centra hrvatskih studija na Sveučilištu Macquarie, profesor i urednik časopisa *Croatian*

Studies Review te član Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan Hrvate. Tamo su se upoznali sa studentima i profesorima dr. sc. Danielom Džinom i dr. sc. Ianom Plantom, pročelnikom Katedre za antičku povijest. Susreli su se i s književnicom i radijskom

novinarkom Ivanom Bačić Serdarević. Dopredsjednica Društva hrvatskih književnika Željka Lovrenčić dala je intervju za SBS Croatian Radio u kojemu je, uz ostalo, govorila o izdavačkoj i međunarodnoj djelatnosti Društva.

Posjetili su Hrvatski klub "Kralj Tomislav", Katolički centar "Sv. Nikola Tavelić" u predgrađu St. John's Park, Hrvatski klub Dalmacija Sydney u predgrađu Terry Hills te Hrvatsko društvo Sydney u gradskoj četvrti Punchbowl. U prostorijama toga Društva 23. studenoga održano je predstavljanje naših autora koji su govorili o svojem književnom radu. Među mnogobrojnom publikom koju su činili članovi toga Društva te članovi Hrvatsko-australskoga literarno-umjetničkog društva posebno su se isticali književnici Ante Glavor i Ana Kumarić te ugledni znanstvenik Walter Lalić sa suprugom.

Susreli su se i s mnogim uglednim Hrvatima koji žive u Sydneyu. Ovaj program financirali su Gradski ured za kulturu i Zaklada "Hrvatska kuća" koja djeluje pri Ministarstvu vanjskih i europskih poslova. (Željka Lovrenčić)

Okupljanje mladih folkloraša

"Velike čestitke upućujemo svim sudionicima dok Velebitu želimo uspjeh na njegovu putu i što bolji napredak", rekao nam je Mario Volarević, tajnik HSC Carrera

Tekst: **Suzana Fantov** Foto: **Mario Volarević**

U subotu 1. studenoga u organizaciji Hrvatskoga sportskog centra *Carrera Gold Coast*, južno od Brisbanea (Australija), održan je Hrvatski folklorni festival plesa. Sam povod ovoj svečanosti bilo je ponovno okupljanje folkloraša HFS Velebit iz Gold Coast-a koji su ovim festivalom htjeli ugostiti svoje prijatelje-folkloraše iz drugih hrvatskih centara u Australiji te privući sve zaljubljenike plesa i pjesme na zajedničko druženje.

Na festivalskoj priredbi nastupili su članovi HFS Brisbane, HFS Zvonimir iz Springvalea (Melbourne) te HFS Velebit. Svojim plesovima uglavnom su se predstavile mlade grupe ovih skupina. Posebno oduševljenje i radost dijelili su folkloraši grupe Zvonimir svojim predstavljanjem i javnim nastupom, a ovom prilikom ustupili su i novčanu pomoć skupini Velebit koja nakon ponovnog okupljanja intenzivnije radi. U tom radu svakako će im biti od pomoći njihova novoizabrana uprava s predsjednicom Marom Palavrom.

Jednaku radost dijelila su i djeca, članovi HFS Brisbane, koji u okrilju Joh-

na i Gabi Marenjak vrijedno uče svoje korake zahvaljujući velikoj upornosti i volji te vremenu koje gospodin John i njihova učiteljica Gabi odvajaju kako bi redovito doputovali u Gold Coast na vježbe folklora.

- Prekrasno je vidjeti kako se ogranci hrvatske zajednice okupljaju i podržavaju jedni druge. Bilo da je riječ o sportu, o umirovljenicima, folkloru... jer ovakav način potreban je kako bismo opstali. Velike čestitke upućujemo svim sudionicima dok Velebitu želimo uspjeh na njegovu putu i što bolji napredak - rekao nam je gospodin Mario Volarević, tajnik HSC Carrera čija je uprava uz organiziranje ovoga festivala ujedno i donirala tom-bolu, dok je sav prihod bio namijenjen radu 'Velebita'.

- Folklorni festival bio je odličan! Uz gotovo tristotinjak uzvanika koji su nazočili ovoj večeri, dodatni ugođaj dalo je dobro raspoloženje uz popularnu glazbu Ivice Fontija. Bilo je zaista prekrasno vidjeti toliku okupljenu mladost, folkloraše i njihove nastupe - rekao nam je Petar Gelo, predsjednik Koordinacije HDZ-a za Australiju i Novi Zeland koji je kao gost bio na ovoj festivalskoj svečanosti.

Napomenimo i to kako je večeru s tradicionalnom hrvatskom kuhinjom

pripremio novootvoreni 'Adriatic Bar & Grill', otvoren u sklopu centra, a koji je za sve goste otvoren u vrijeme večere od četvrtka do subote te nedjeljom u vrijeme ručka.

Nastup folkloraša zasigurno je pobudio mnoga zanimanja roditelja koji bi željeli svoju djecu upisati na folklor. Zasad HFS Velebit ima devetnaestero djece, pomladak koji će im omogućiti ponovno vraćanje na pozornicu u punome sjaju. Okupljanje oko mladosti koja svojim plesom, pjesmom i nošnjama čuva hrvatsku tradiciju i baštinu uvijek predstavlja dio vrijednog zajedništva hrvatske zajednice u Australiji koje treba i dalje čuvati i razvijati. ■

ENG A Croatian folklore festival was hosted by the Gold Coast Croatian Sports Centre Inc. of Carrara, a suburb of the city of Gold Coast to the south of Brisbane (Australia). The event was held on the occasion of the regathering of HFS Velebit folklore players.

Hrvatska i Čile – dvije učiteljice, dvije škole i jedno hrvatsko srce

Sav trud isplatio se kad je na priredbi cijela škola slušala pozdrav iz Hrvatske na hrvatskome i španjolskome jeziku, a zatim su djeca iz dvaju tako udaljenih mjesta na svijetu zajedno otpjevala istu pjesmu, i to na hrvatskome jeziku

Ovako je sve počelo...

Dvije učiteljice, Alemka Miklič iz Zagreba i Martina Kalamari iz Punta Arenasa u Čileu, poveza-le su svoje učenike uz pomoć Interneta. Vrhunac je bio kad su djeca iz dvaju tako udaljenih mje-sta na svijetu zajedno otpjevala istu pjesmu, i to na hrvatskome jeziku. No, čujmo što o svemu kažu Alemka i Martina...

Alemka Miklič i Martina Kalamari prilikom susreta u Zagrebu

Alemka Miklič (OŠ Petra Preradovića, Zagreb)

Lijepo je putovati svijetom i upoznati druge narode, kulture i običaje. Kako je tek profesoru geografije kada zajedno sa svojim učenicima otputuje na daleki put - put Punta Arenasa?! Ali, ne zrakoplovom nego Internetom jer nam današnja tehnologija omogućava povezanost s bilo kojim dijelom svijeta. Nakon ove suradnje riječ "daleko" za mene više ne postoji. Lijepo je kad možemo povezati djecu u Hrvatskoj s djecom naših iseljenika na drugom kraju svijeta jer upravo su djeca ta koja mogu učvrstiti veze između Lijepe Naše i vas, naših iseljenika na raznim krajevima svijeta. Kad netko od vas pročita našu priču, možda zaželi biti dio nje.

Profesorica sam geografije u Osnovnoj školi Petra Preradovića u Zagrebu. Nakon rada na raznim međunarodnim projektima na europskoj razini, u siječnju ove 2014. godine došla sam na ideju pokušati povezati svoje učenike s njihovim vršnjacima čiji su preci došli iz Hrvatske u Punta Arenas. Cilj mi je bio da se međusobno upoznamo, da upoznamo zemlju u kojoj žive i različitosti između nas te da zajedno učimo. Uz pomoć gđe Lade Kanalet Šimić iz Hrvatske matice iseljenika i gosp. Milana Bošnjaka iz MZOŠ-a došla sam do kolegice Martine Kalamari koja vodi hrvatsku nastavu u Punta Arenasu, a ona je odmah prihvatila moju ideju.

Naša prva aktivnost u Zagrebu bilo je slanje oslikanih kartica i pozdrava iz Lijepe Naše te razglednica grada Zagreba. Time smo željeli iznenaditi učenike u Punta Arenasu na početku njihove nove školske godine. Sljedeća aktivnost bila je izraditi prezentacije o našoj domovini. Moja geografska grupa, koja se inače sastoji od učenika od šestoga do osmoga razreda, pripremila je prezentacije sa slikama naše pri-

Martina Kalamari (škola República de Croacia, Punta Arenas)

Bio je siječanj 2014. godine, ljetni školski praznici u Čileu. Iza mene bilo je jedno polugodište rada u hrvatskoj nastavi u Punta Arenasu, gradu na samome jugu južnoameričkoga kontinenta u kojem živi značajan broj potomaka hrvatskih iseljenika. Oni su se vrlo uspješno asimilirali i danas tek rijetki govore hrvatski pa djeca koja polaze hrvatsku nastavu izvan same nastave nemaju gotovo nikakav kontakt s hrvatskim jezikom i kulturom. Stoga je vrlo važno poticati njihovo zanimanje za učenje. Kako bih to ostvarila, cijelo sam polugodište tražila što zanimljivije, što zabavnije, što kreativnije oblike rada.

A onda je u vrijeme školskih praznika jedna ideja našla mene. Prijedlog kolegice Alemke Miklič za povezivanje naših učenika je nešto što se ne odbija. Dogovorile smo zajedničke aktivnosti i jedva sam čekala početak. Kad je počela nastava, obavijestila sam učenike da će upoznati svoje vršnjake iz Zagreba i uz njihovu pomoć učiti o Hrvatskoj, ali da će jednako tako i oni imati priliku predstaviti svoju zemlju i običaje. U početku su bili malo zbunjeni, nije im bilo jasno kako ćemo to izvesti, pitali su me hoće li učenici iz Hrvatske doći u Punta Arenas, govore li španjolski i slično. Kad sam im rekla da čekamo pošiljku iz Zagreba i pokazala im prezentacije, shvatili su da će nam pomoći njihov najdraži medij - Internet.

S vremenom je postalo normalno da su naši prija-

Zajednički nastup na priredbi povodom Dana škole República de Croacia, 4. studenog 2014.

"Sada zasigurno shvaćate zašto riječ 'daleko' za mene više ne postoji. Nakon ovih deset mjeseci suradnje s kolegicom Martinom imam osjećaj kao da sam već bila u Punta Arenasu."

"S vremenom je postalo normalno da su naši prijatelji (nuestros amigos, tako ih zovemo) stalno 'prisutni' na nastavi, da nam šalju svoje slike i prezentacije i da im uzvraćamo našim radovima."

rodne i kulturne baštine, slikama naših gradova, posebno Zagreba, kako bi djeca u Punta Arenasu upoznala grad u kojem žive njihovi novi prijatelji. Poseban dio bio je posvećen slobodnim aktivnostima tj. kako provode vrijeme nakon škole. No, najveselije je bilo kada sam ih, na Martinin prijedlog, slikala kako bi se vidjela razlika u odijevanju u našim školama. Kad smo se sastali, krenulo je fotografiranje: zajedničke slike, pojedinačne slike, ruksaci, tenisice, cipele...

Istodobno, kolegica Martina slala mi je Internetom slikovni materijal njezinih učenika, a ja sam ga stavljala na panoe da bude vidljiv svim učenicima naše škole. U srpnju mi je kolegica, prilikom našega prvog susreta u Zagrebu, donijela velik broj oslikanih kartica svojih učenika s pozdravima iz Čilea tako da smo početkom ove školske godine napravili pravu malu izložbu radova učenika iz Punta Arenasa!

Martinin prijedlog da za Dan škole *República de Croacia* njezini i moji učenici zajedno otpjevaju rođendansku pjesmu primljen je s oduševljenjem. U suradnji s kolegicama u školi, voditeljicom zbora i voditeljicom filmske grupe snimili smo videočestitku s kratkim pozdravnim govorom na hrvatskome i španjolskome jeziku i pjesmu *Sretan rođendan ti*. A posebnost je bila i ta da je čestitku na španjolskome jeziku pročitao jedan moj učenik čija je baka podrijetlom iz Čilea. Naravno, najuzbudljiviji i najljepši trenutak bio je kad je stigla snimka s priredbe i kad sam vidjela svoje učenike kako *nastupaju* zajedno s 14.000 km udaljenim novim prijateljima!

Sada zasigurno shvaćate zašto riječ "daleko" za mene više ne postoji. Nakon ovih deset mjeseci suradnje s kolegicom Martinom imam osjećaj kao da sam već bila u Punta Arenasu, a ona izreka "Slika govori više od tisuću riječi" pokazala se više nego istinitom. Suradnja i interakcija djece tekla je slikovnim materijalom i prevladala golemu udaljenost i jezičnu barijeru. I jedni i drugi zasigurno su naučili i više nego što bi uspjeli iz knjiga. Baš kao i mi odrasli. Međusobno se upoznajući, surađujući, zajedno učeći, stječemo nove prijatelje, kao što sam ja stekla prijateljicu Martina, a najvažnije od svega je da ne zabojamo jedni druge!

telji (*nuestros amigos*, tako ih zovemo) stalno "prisutni" na nastavi, da nam šalju svoje slike i prezentacije i da im uzvraćamo našim radovima. Kada smo na satu gledali prezentaciju o načinima provođenja slobodnog vremena dalekih prijatelja iz Zagreba, koja je uključivala i slike svakog učenika, vidjelo se da prema njima osjećaju veliku bliskost. Mi nismo bili u mogućnosti izraditi prezentacije, no zato je svaki učenik nacrtao kako provodi slobodno vrijeme i to napisao na hrvatskome jeziku.

Ideje za povezivanje i razmjenu navirale su same od sebe. Gotovo sve što se učilo na nastavi, učilo se s našim suradnicima iz Zagreba. Na primjer, u jezičnome dijelu nastave učili smo opisivati osobe (fizički izgled, odjeća). Koga smo opisivali? Njih. Učilo se o hrvatskim jelima. Kako? Između ostalog i iz njihovih prezentacija. I tako dalje, i tako dalje. U isto vrijeme učenici iz Zagreba upoznawali su Čile iz naših slika u školskim uniformama, iz onih na kojima plešemo *cuecu* u narodnim nošnjama, iz prezentacije o Punta Arenasu, iz crteža čileanskih običaja i jela.

Kad je došlo vrijeme za pripremu priredbe u povodu Dana škole *República de Croacia*, sinula mi je odlična ideja. Otpjevat ćemo školi *Sretan rođendan ti* s našim prijateljima iz Zagreba. Oni su pripremili videosnimku, mi smo marljivo vježbali, tehnički i organizacijski problemi rješavali su se u hodu. Sav trud isplatio se kad je na priredbi cijela škola slušala pozdrav iz Hrvatske na hrvatskome i španjolskome jeziku, a zatim su djeca iz dvaju tako udaljenih mjesta na svijetu zajedno otpjevala istu pjesmu, i to na hrvatskome jeziku. Kolege su mi čestitali, isticali su kako se prvi put u povijesti škole ostvario ovakav oblik kontakta s Hrvatskom. Bila sam ponosna. Na učenike, na kolegicu Alemku i ostale kolege, na sebe. Napravili smo nešto veliko.

Nakratko smo povezali ovaj grad s Hrvatskom, zemljom iz koje su se prije više od jednog stoljeća doselili ljudi koji su svojim radom omogućili dobre životne uvjete sebi, ali i svojim sugrađanima. A to ovdje, "na kraju svijeta" i na ovoj klimi nije bilo lako. Da, hrvatski jezik se gotovo izgubio, no to ne znači da su veze s dalekom domovinom prekinute. Iznimno mi je drago što naša suradnja pridonosi njihovu održavanju. Tko zna što nas još čeka! Hvala, Alemka, svega ovoga ne bi bilo bez tvoje siječanjske ideje!

Pogled na grad Punta Arenas

ENG Teachers Alemka Miklič from Zagreb and Martina Kalamari from Chile's Punta Arenas have linked their pupils via the internet. The highlight of this transcontinental meeting was when the children from these two distant places sang a song together in Croatian.

Neprocjenjivo vrijedan fragment identiteta

Knjižnica *Zriniana* ima iznimnu povijesnu važnost budući da je jedina spašena ostavština velikaške obitelji Zrinski kada je, nakon propasti Zrinsko-frankopanske urote, njihova cjelokupna imovina zaplijenjena

Tekst/foto: Hina

Obiteljska knjižnica hrvatskoga bana Nikole VII. Zrinskoga "Bibliotheca Zriniana" predstavljena je 18. studenoga javnosti izložbom u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici (NSK) u Zagrebu, gdje se danas čuva ta vrijedna povijesna i kulturna građa. Izložbu je NSK organizirao na poticaj Ministarstva kulture, a u povodu obilježavanja 350. obljetnice smrti bana, vojškovođe i pjesnika Nikole VII. Zrinskoga (1620. -1664.).

Ravnateljica NSK Dunja Seiter-Šverko rekla je kako je riječ o jednoj od najvećih kulturno-povijesnih ostavština čuvanih u fondu NSK. "Riječ je o još jednom neprocjenjivo vrijednom fragmentu identiteta što ih NSK okuplja u svojem promišljanju kulturnog i nacionalnog identiteta svih onih koji žive u ovoj zemlji i na ovom području", rekla je.

Knjižnica ima iznimnu povijesnu

važnost budući da je jedina spašena ostavština velikaške obitelji Zrinski kada je, nakon propasti Zrinsko-frankopanske urote, njihova cjelokupna imovina zaplijenjena prema carskoj naredbi 1671., a posjedi opustošeni. Drugih materijalnih dokaza o tome na koji su način živjeli Zrinski nema. *Zriniana* je ujedno i jedna od najstarijih i najvrjednijih obiteljskih knjižnica u Hrvatskoj.

Izložbom u predvorju NSK predstavljena je odabrana građa iz zbirke knjiga koje je za svoju obiteljsku knjižnicu većim dijelom prikupio upravo Nikola Zrinski, iako je sama knjižnica nastajala u duljem razdoblju.

Kao godina njezina utemeljenja smatra se 1662. kada je Nikola VII. Zrinski osmislio i dao izraditi katalog knjižnice. Kasnije je nekoliko puta premješтана i bila dugo smješтана izvan Hrvatske, a prispjela je iz Beča u Kraljevsku sveučilišnu knjižnicu početkom 1892. zaslugom ondašnje hrvatske vlade. Otkupljena je od bečkog antikvara S. Kendea, koji ju

je pronašao u dvorcu velikaške obitelji Daun, pokraj grada Bitova u Moravskoj, u današnjem jugozapadnom dijelu Češke Republike.

Prije smrti Nikole Zrinskoga (1664.) u fondu se nalazilo više od 600 svezaka. Danas se *Zriniana* čuva u Zbirci rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Voditelj Zbirke Ivan Kosić rekao je kako je ona danas smješтана na 424 signature, a sadržava 555 naslova i 679 bibliografskih zapisa odnosno svezaka. "Knjige su katalogom podijeljene na jedanaest skupina, a najvećim su dijelom pisane na latinskom, trećina na talijanskom, a ostalo na nizu europskih jezika, među kojima i na hrvatskom, mađarskom i španjolskom", rekao je Kosić.

Izložba obuhvaća rukopise, gravure i tiskana izdanja, među kojima i Home-rovu "Odiseju" iz 1572. te povijesno-rodoslovnu raspravu tajnika Nikole i Petra Zrinskoga, Marca Forstalla, iz 1664. koja donosi opći prikaz obitelji Zrinski.

Prikazana je i poema "Obsidio Sigethiana", u kojoj je Nikola opjevao svojega pradjeda Nikolu Šubića Zrinskoga (1508. - 1566.) koji je poginuo braneći Siget 7. rujna 1566., kao i sam katalog Nikole VII. Zrinskoga.

Sva građa je restaurirana i konzervirana, a kako je riječ o izrazito osjetljivoj građi, iz posebnih podzemnih trezora na svjetlo dana iznesena je na samo jedan dan u predvorje NSK, gdje su je razgledali mnogobrojni zainteresirani građani. ■

ENG The "Bibliotheca Zriniana", the family library of Croatian Ban Nikola VII Zrinski, was presented to the public at an exhibition hosted by the National & University Library in Zagreb, where this valuable historical and cultural material is housed.

"U zdravlju se veselili, Badnju večer proslavili!"

Običaj kolendavanja tj. ophoda kuća prijatelja i poznanika te čestitanje uz pjesmu bio je osobito raširen na dubrovačkom području. Kolende su se pjevale ne samo na Badnji dan i Staru godinu, već i prigodom drugih blagdana

Badnjak, Konavle, Slavko Tomerlin

Molitva prije jela na Božić, Konavle, Slavko Tomerlin

Piše: **Ivica Kipre**, Etnografski muzej
Dubrovačkih muzeja

Običaj proslave Božića, ali i drugih blagdana koji mu prethode, u gradu podno Srđa i u njegovoj okolici duboko su ukorijenjeni u svijest puka. U njima se ogleda bogata i vrijedna duhovna kulturna baština koja svake godine ponovno oživi i svojom toplinom razgali srca. Memento je to davno zaboravljenih vremena, uspomena grada, ali i podsjetnik i poziv za očuvanje svega onoga što čini zavičajni identitet dubrovačkog područja.

Pripreme za Božić u kući i okućnici nekada su započinjale već o blagdanu sv. Katarine (25. studenoga), kada bi zima malo-pomalo počela otkrivati svoje pravo lice. O tome su nam kao svjedočanstvo ostale narodne uzrečice koje se još i danas mogu čuti pod dubrovačkim selima – *Sveta Kate kokošica, mjesec dana do Božića! Sveta Kate Božji dan, do Božića mjesec dan! Sveta Kate, pribi ognju*

gnjate! ili *Sveta Kata, snijeg za vrata!* U vremenu Došašća, tri nedjelje prije samog Božića, slavili su se redom *Mladijenci*, *Materice* i *Očići*. Na Mladijence je bio običaj da roditelji šibom od lovorra ili šipka simbolično tuku djecu kako

Čestitanje Božića, Konavle, Slavko Tomerlin

bi bila poslušna. U Konavlima je taj čin bio praćen riječima: *Vrgni starost, uzmi mladost!* čime se iskazivala želja da djeca budu lijepa i zdrava. U nadi da će izbjeći šibu, djeca su roditelje darivala svojevrsnim otkupima ili darovima poput ora-ha, smokava, rogača, jabuka ili mjendula.

MATERICE I OČIĆI

Tjedan dana nakon Mladijenaca slijedile su Materice, dan posvećen majkama, a sedam dana nakon njih Očići, dan očeva. Tih su se dana znale uprizoriti i poneke pošalice; djeca bi užetom vezala roditelje za stolac i tražila od njih otkupe u voću, slatkišima ili novcima. Pri tome se izgovarala pjesmica: *Materice plakavice, očići da se djelu smočići*. Na spomenute blagdane stolovi su bili puni raznoga suhog voća i prikala, a ručak i večera bili su bogatiji za razliku od drugih dana, kada se uglavnom postilo. Pripremao se kupus na ulju, zelena menestra, umbuo, plućnica, kastradina ili svinjeće nogice. Blagdan svete Barbare (5. prosinca), poznat i kao Varin dan, ostao je u narodu zapam-

ćen po običaju kuhanja *varice*, variva od različitih vrsta sočivica; leće, bobice, slanutka, graha, boba, kukuruza, pšenice i dr. Broj različitog zrnja u varivima mogao je biti tri, sedam, devet ili više. Na Pelješcu se tom prigodom govorilo *Varica se vari, hoće se devet stvari!* a u Konavlima *Varica vari, Savica* (sv. Saverio) *hladi, Nikolica kusa!* Vatri na kojoj se kuhala varica djevojke iz Konavala prilagale su male cjepanice zvane *Varine balice* i pri tome pjevale: *Kuša se vare varica, da se koti jagnjica, kuša se vare varica da se koti kravica, kuša se vare varica (...)* *kuša se vare varica da u polju rodi šenica; kuša se vare varica, da nam rodi bobica; kuša se vare varica, ne čini djeci skandala!* Posebna pažnja posvećivala se trenutku kada varivo prokuha jer se vjerovalo da će ovisno s koje strane prokuha roditi gora ili polje. Vara je bilo jedino jelo koje su taj dan jeli svi ukućani. Dio se ritualno bacao u vodu tekućicu, a drugi se dijelio svim životinjama.

UNOŠENJE BADNJAKA

Vrata obora i štala kitila su se zelenim lovorovim granama, a pastirice su njima doticale i svaku ovcu posebno zazivajući njezino zdravlje i plodnost. Vjerovalo se da će na Božić biti onakvo vrijeme kakvo bude i na sv. Barbaru. Na svetu Luciju (13. prosinca), zaštitnicu *očnjeg vida*, sijala se u malenome drvenom kutliću ili u kakvoj kizarici ili pjatinu pšenica. Ona bi se zatim ostavila na tamnome i toplome mjestu da proklija i skupa sa svijećom postavljala na božićnu trpezu. Uoči ili na sam blagdan sv. Nikole i sv. Tome uobičajeno je bilo klanje stoke, najčešće janjadi ili svinja. Za taj su dan zabilježene i uzrečice: *Nikolj, prikolj!* ili *Sveti Toma goni prace doma!* Posebno se gojila svinja zvana *boža, božica* ili *božur*, koja je kao pečenka završavala na božićnome stolu.

Bambin

Kolenda iz Dubrovačkog primorja (grančice sa suhim smokvama nabodenim u jabuku ili naranču)

Dubrovački božićni kruh - kolač zvan luk

Bambin iz kuće Ernesta Katića, u vlasništvu Društva prijatelja dubrovačke starine

Grana Kolenda iz Imotice, Dubrovačko primorje

Dan uoči Badnjaka nazivao se u Dubrovačkome primorju Mali badnji dan, Dražnji ili Stražnji dan. Ujutro, na Badnji dan prije svanuća, domaćin kuće s još kojim muškarcem odlazio je u svoju baštinu ubrati *dub, dubak* – badnjak. Badnjak se sjekirom sjekao samo s jedne strane, dok se s druge strane moglo zasjeci samo jednom. Pri padu na zemlju badnjak je morao biti okrenut prema istoku te se nije smio spotaknuti ili zaustaviti o niti jedno drugo stablo jer se to smatralo znakom da će se tako zaustaviti sreća i napredak u kući. Na Badnji dan prije podne također se kitilo vrata, prozore, kutove kuće, štale, obore i baštine s grančicama lovora, masline, ružmarina i bršljana, što se nazivalo *korunavanje* ili *gobinjanje*.

Broj badnjaka bio je različit ovisno o selu, a najčešće su se ložila tri. U Osojniku su se na Badnji dan postavljala dva badnjaka i manji tzv. *upretak*. Desni je trebao pregorjeti na Božić, a lijevi bi se sačuvao i naložio na Staru godinu. Po količini pepela na desnom badnjaku prognoziralo se hoće li godina biti topla ili snježna. U Konavlima su se nekada također ložila tri badnjaka, ponegdje na Očiće, Badnji dan i Staru godinu, a drugdje na Badnji dan, Staru godinu i *Vodokršte* – Sveta tri kralja. Osim badnjaka prilagale su se i manje cjepanice tzv. *veselice* čiji je broj uvijek bio jednak broju muških glava u

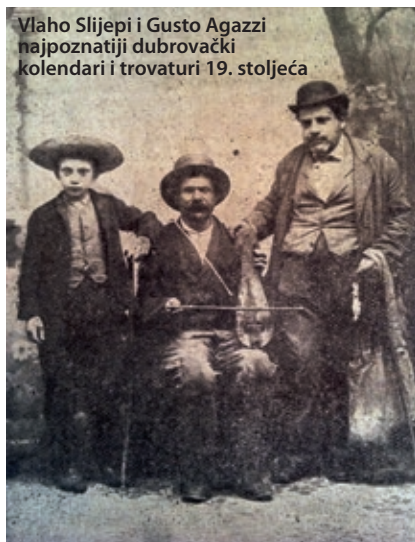
kući. Danas je običaj unijeti samo jedan badnjak. Prilikom unošenja badnjaka u Osojniku je dijalog između domaćina i ukućana tekao ovako: *O domaćine! – U kući vam se našlo! – Nazdravlje vam Badnja večer i sutra Božić! – I vama zdravlje i veselje!* Domaćica bi pritom zasula domaćina i badnjak pšenicom. Badnjaci su se zatim okitili lovorom, ružmarinom, bršljanom i maslinom, a domaćin bi s kutlom vina polijevo na tri mjesta govoreći: *Ja tebe kruhom i vinom, ti mene svakijem dobrom*, nakon čega bi se iz istog kuta napio domaćin i svi ukućani.

PUCNJI IZ PUŠKE

U Konavlima se badnjak nazivao putnikom veseljakom koji traži konak. Nakon postavljanja badnjaka na ognjište domaćin bi izgovorio molitvu: *U ime božje, u čas dobar! Na dobro vam ovaj večer vazda dolazio i sutra nas slavnemu Jezusovom porođenju zdravih predao! Daj, mili Bože da budemo za mnoga ljeta i dobrih godina njemu se veseliti kutnjim mirom i ljubavi okićeni kako ovo drvo maslinom i lovorom, a božjom milosti najviše. Hej, dobri Bože! U ovom domu rastići mladce, podiži starce koji bi do duga domom vladali, ovakve sprave ogradili, tebe Boga slavili, a svoje duše ne ogriješili! Amen, Bože! U dobar čas!* Zatim bi badnjak pokadio tamjanom i pošćropio krštenom vodom te vinom i žitom po već usta-

ljenom obrascu. Na čitavom području unošenje badnjaka na ognjište objavljivalo se pucnjem iz puške odnosno glasnim zazivanjem susjeda i čestitanjem. U Dubrovniku bi domaćin postavljeni badnjak na ognjištu pomicao tri puta u znak napretka, pokrstio ga krštenom vodom i pokadio tamjanom govoreći: *U ime Boga i Božića da nam bude kuća sretna i vesela. Da budemo u miru i ljubavi živjeli. Neka Bog i Božić ukloni nesreću i neprijatelja od naše kuća, a napokon da nam podijeli vječno spasenje.* Zatim bi ga posipao pšenicom i zalijevao vinom - *U dnu se busilo, a u vrhu klasilo, svaki klas kao u mene pas. U prazne nadolijevo, a u pune navrčivo.*

U jutro Badnjega dana stanovnici Dubrovnika primali su od prijatelja i poznanika sa sela tzv. čast ili čast od *stimate* koja ja uključivala lijepi komad svinjske lonze ukrašene grančicom ružmarina, te pršut ili kopsicu. Kao uzdarje gradska im je kuća darivala kruh u formi luka sa strijelom, tzv. *luk*, koji je okičen lovorom i maslinom te svijećom u sredini bio neizostavan dio blagdan-

Vlaho Slijepi i Gusto Agazzi najpoznatiji dubrovački kolendari i trovaturi 19. stoljeća

Dubrovački biskup Mato Vodopić zabilježio jednu od vrlo raširenih dubrovačkih kolendi:

*Došli smo vas kolendati,
Vaš'jem dvorim hvale dati,
U našega gospara prid dvore,
Pjevajmo braćo do zore!
Visoki su ovi dvori,
Pod njima su zlatni tori,
A u njima golubica,
Naša dobra domaćica.*

Prezentacija božićnih običaja (KUD Žutopas, Ivān Lucić)

skoga stola. Osim luka darivali su se još i kava, pasta - tjestenina i cugar - šećer.

KOLENDAVANJE - ČESTITANJE UZ PJESMU

Običaj kolendavanja tj. ophoda kuća prijatelja i poznanika te čestitanje uz pjesmu bio je osobito raširen na dubrovačkom području. Kolende su se pjevale ne samo na Badnji dan i Staru godinu, već i prigodom drugih blagdana: sv. Luke, sv. Martina, sv. Nikole, sv. tri kralja. Tekstovi kolendi bili su različiti, a možemo i podijeliti na one ruralne, bogate arhaikom, i one urbane s izraženim osobnim i satiričkim elementom. Takve su kolende nastajale od 16. pa sve do 19. stoljeća, a neki od autora takvih kolendi bili su Nikola Nalješković, Pierko Bunić, Marko Buević, Antun Kaznačić i dr. Poznati biograf i povjesničar, dominikanac Serafin Crijević, donosi podatke o kolendavanju 1744. On kaže da uoči glavnih svetkovina mladići pučani odlaze ispred kuće plemića i građana gdje pjevaju različite popijevke za koje bivaju nagrađeni. Kolendari su obilazili kuće noseći malene feralice i pucajući iz kubure. Domaćini su im otvarali vrata svojih domova časteći ih priklama, orasima, rogačima, narančama i rozolinom ili travaricom. Ponekada bi s prozora bacili koji novčić zamotan u papir, a ako pak ne bi otvorili vrata slijedilo je posprdno i satirično pjevanje: *Ispred kuće drvo loza, a u kući gospođa koza!* Ukrašavanje božićnog drvca svojevrsni je kulturni uvezeni običaj

koji se u Dubrovniku i okolici javlja tek na kraju 19. stoljeća odnosno u 20. stoljeću. Za razliku od toga, Božić se kao kršćanski blagdan navodi u prvoj knjizi Statuta grada nekoliko puta, a podatak o Badnjaku koji dubrovački nokijeri i mornari donose knezu u Dvor, iz 1272. god., čini zasigurno najstariju vijest o tome običaju u Hrvata. Dubrovčani baštine i tradiciju postavljanja *Betlema* ili *Prikazanja Jezusova porođenja*. Uz jaslce koje su u božićno vrijeme krasile dubrovačke saloče, puno važnija osobitost je i postavljanje malenog djetesca Isusa izrađenog od voska ili drveta u prirodnoj veličini. Nazivali su ga *Bambin*, od tal. *Santo bambino*. Danas je u Dubrovniku sačuvano sedam bambina, a najljepši je zasigurno onaj Anice Bošković, sestre Rudera Boškovića. ■

Korunavanje u Mrčevu

ENG The customs of celebrating Christmas and the other holidays that precede it in the city of Dubrovnik are deeply rooted in the people. They reflect a rich and valuable spiritual heritage that brings warmth to the heart every year.

‘U advent s hrvatskim umjetnicima’

U glavnome gradu Bavarske održan je 28. studenoga u jednome od najpoznatijih mjesta, u *Herkulesaal Münchner Residenz*, humanitarni koncert koji je privukao kako hrvatsku tako i njemačku publiku

Jelena Brezić, Ivica Kljajić
i Davorka Tovilo

Tekst: Uredništvo

"In den Advent mit den kroatischen Künstlern" ("U advent s hrvatskim umjetnicima") bio je naziv koncerta koji je oko 300-tinjak gostiju uveo u najljepše vrijeme godine - Došašće! U glavnome gradu Bavarske održan je 28. studenoga u jednome od najpoznatijih mjesta, u *Herkulesaal Münchner Residenz*, humanitarni koncert koji je privukao kako hrvatsku tako i njemačku publiku.

Organizatori Jelena Brezić & CROshop te suorganizator Ivica Kljajić svojim su koncertom privukli goste iz različitih područja. Organizatori su uz plemenitu namjenu ovoga koncerta također željeli predstaviti i mnogobrojne umjetnike hrvatskog podrijetla koji žive i djeluju u Njemačkoj i šire te pokazati njemačkoj publici hrvatsku kulturu.

Koncert je otvorila voditeljica Davorka Tovilo te je prvu točku odsvirao mladi pijanist Boris Knežević. Slijedile su flautistica Ivana Zahirović i Diana Grubić za klavirom, koje su svojim izvedbama publiku uvele u svijet umjetnosti. Pijanistica Bojana Šimić zajedno s pijanisticom Dianom Grubić pokazuju veličinu samog instrumenta i vrsnost sviranja u četveroručnim točkama. Pijanistica Diana Grubić jednom od svojih solotočaka odvodi publiku u vrijeme Chopina, dok je naša operna pjevačica Kristina Šop pjesmom *Sjećanje na Velu Luku* izmamila suze nekolicini u publici. Mario Korunić svojim je točkama na violini pokazao vrsni talent, kao i naš čelist Bajro Ajkić koji je svojim izvedbama dotaknuo srca mnogih. Veliku simpatiju publike pridobila je naša Klapa Croatia München, koja je svojim predivnim izvedbama zadivila i njemačku publiku. Glazbom i pjesmom nastavlja i *Romano Sole Trio* iz poznate glazbene škole "Sole" iz Münchena, koji svojim stranim i hrvatskim izvedbama okrunjuje tu glazbenu večer. Organizatorica kon-

certa Jelena Brezić i duša cijeloga ovog događaja, pozdravila je u svome govoru sve prisutne, među kojima je bio i generalni konzul RH u Münchenu, Petar Uzorinac sa suprugom. Organizatorica je izrazila veliku zahvalnost sponzorima, a to su: *Jako Bau*, *Soccer Home* i *Podravka*. Oni su svojim donacijama poduprli ovaj koncert. Posebnu zahvalu organizatorica je uputila svim izvođačima bez kojih, kako ona kaže, ovaj koncert ne bi bio moguć. Pozvala je sve prisutne da uvijek svojim djelima ljubavi uljepšavaju život drugima, a osobito onim potrebitima. Tako je i ovaj koncert namijenjen kao pomoć napuštenoj djeci u domu u Nazorovoj u Zagrebu.

Adventsko raspoloženje obilježio je nastup fra Ive Kramara - člana pjesničkog i novinarskog društva BiH, koji je pročitao jednu od svojih pjesama.

Koncert je završen zajedničkim pjevanjem publike i izvođača - *Da te mogu pismom zvati*, koja zaziva prošlu i buduću ljubav. Nadamo se da će ovakvi kulturni i dobrotvorni događaji ostati tradicija Münchenskih Hrvata! ■

Svi izvođači na pozornici

ENG "Advent with Croatian Artists" is a humanitarian concert staged November 28th in the capital of the German state of Bavaria that gathered some three hundred German-Croatians and their fellow Germans.

Cijeli život posvećen očuvanju i promidžbi hrvatske kulture

Trag koji je Ljiljanka Primorac ostavila, ne samo u folklornom društvu Kolovratu, nego u cijeloj Švicarskoj kako u očuvanju tako i u promidžbi hrvatske kulture, neće se nikada izbrisati jer uložениh četrdeset godina ne mogu i neće pasti u zaborav

Tekst: Ruža Studer

Snimke: Zbirka obitelji Primorac

Sviše od četrdeset godina aktivnog djelovanja u očuvanju i promidžbi hrvatske kulture Ljiljanka Primorac, poznatija u Švicarskoj kao Lili, ostavila je duboki trag u hrvatskom društvu s obzirom na kulturni angažman, a možda je taj trag čak i najdublji ako uzmemo u obzir sve te godine.

Rođena 1952. u Zagrebu kao prva od triju kćeri Klare i Vinka Lugarića, u Švicarsku odnosno u Emmenbrücke, gdje i danas živi, Ljiljanka dolazi 1959. godine. Nakon osnovne škole i gimnazije u Luzernu, izobrazbu nastavlja u jezičnoj gimnaziji u Zürichu gdje je diplomirala kao prevoditeljica i već 1978. godine samostalno je počela raditi.

U to vrijeme jedina mjesta gdje su se Hrvati u Švicarskoj okupljali bile su mi-

Ljiljanka Primorac sa suprugom

Iz vremena Movisa - Ljiljanka je zdesna

sije. Jedanput mjesečno obitelj Lugarić posjećuje mise u Zürichu i jedanput u Luzernu. Osnivanje prve hrvatske udruge u Švicarskoj izvan krila misije - Hrvatskog društva u Švicarskoj, podržava cijela obitelj Lugarić aktivno sudjelujući u radu društva. Jedan od suosnivača toga hrvatskog društva koje aktivno djeluje od osnivanja 1960. do 1970. godine, bio je i fra Lucijan Kordić. Nakon što je osnovana Hrvatska kulturna zajednica, to društvo prestaje djelovati.

PRVO FOLKLORNO DRUŠTVO

Godine 1971. u Zürichu se osniva prvo hrvatsko folklorno društvo Movis. Ljiljanka je nazočila osnivanju i cijelo vrijeme bila aktivna članica Movisa koje su vodili Janko Martinović i Dragica Augustić, oboje nekadašnji članovi LADA. Ljubav prema hrvatskome kulturnom blagu potaknuli su Ljiljanku da u Luzernu pokrene dječji folklor koji osniva 1986. godine. Grupa aktivno djeluje tri godine, ali školske obveze rezultirale su njezinim raspadanjem, no Ljiljanka i dalje

jedanput tjedno posjećuje probe Movisa u Zürichu. Odlaskom voditelja 1993., Movis prestaje djelovati.

Svoga budućeg supruga Juru Primorac, koji je u to vrijeme studirao u Luzernu, upoznaje prilikom posjeta crkvi, sa smiješkom se prisjeća Ljiljanka. Vjenčali su se 1980. godine i ponosni su roditelji Zrinke-Marije, rođene 1982. i sina Marina, rođenog 1983. godine.

Kao angažirani Hrvati, obitelj Primorac u vrijeme Domovinskoga rata djeluje na promidžbi Hrvatske u Švicarskoj. Upravo u svrhu promidžbe Ljiljanka koristi znanje hrvatskih običaja i okuplja 1995. godine grupu sunarodnjaka koje podučava pjesme i plesove. Rada se zamisao o osnivanju folklornog društva i misao je urodila plodom – osnivanjem Hrvatskoga kulturno-umjetničkog društva 'Kolovrat'. Ime je odabrano nakon demokratskoga glasovanja. Već 1998. godine osnivaju i tamburašku sekciju i Kolovrat je u tom dijelu Švicarske u međuvremenu postao najbolji ambasador naše domovine. Mnogobrojni nastupi pred švicar-

Ljiljanka na jednoj humanitarnoj priredbi drži pozdravni govor

skom publikom rezultirali su pozivima na veće događaje u Švicarskoj. Pet godina Kolovrat sudjeluje na božićnom sajmu VENITE u Luzernu gdje četiri dana prikazuje hrvatske običaje. Uz nastupe, uvijek su u ponudi i odabrani kulinarški proizvodi i tipični hrvatski suveniri.

Dugi niz godina Kolovrat surađuje i njeguje prijateljstvo s folklornim ansamblom "Turopolje" iz Velike Gorice i Sv. Rokom iz Zatona. Uz to, surađuju i s mnogobrojnim švicarskim udrugama na području centralne Švicarske.

ISPRAVAN POTEZ

"Naš cilj je očuvati hrvatsku kulturu i prenijeti je na drugu i treću generaciju te naše kulturno blago ponosno prikazati domaćinima, Švicarcima", naglasila je u razgovoru Ljiljanka. Internetska stranica Kolovrata dijeli informacije o društvu na njemačkome jeziku. "Iskustvo govori da je taj potez bio ispravan jer su tako primili mnogobrojne upite za nastup od domaćina Švicaraca", naglašava Primorac.

Dana 20. rujna 2014. Kolovrat je organizirao humanitarnu večer. Posjetiteljima su ponudili jednosatni kulturni program, ukusnu večeru i dobru zabavu uz njihov tamburaški sastav, a cjelokupni iznos od nekoliko tisuća franaka donirali su poplavljenim područjima.

Sljedeće godine Kolovrat obilježava dvadeset godina djelovanja. Ovo društvo trenutno djeluje u tri sekcije - dječjoj i

odrasloj plesnoj te tamburaškoj. Svojim programom već su puno puta pokazali da u prvi red uvijek stavljaju hrvatsko narodno blago. Trag koji je Ljiljanka Primorac ostavila, ne samo u Kolovratu, nego u cijeloj Švicarskoj kako u očuvanju tako i u promidžbi hrvatske kulture, neće se nikada izbrisati jer uloženi i poklonjenih četrdeset godina ne mogu i neće pasti u zaborav. ■

ENG Ljiljanka Primorac is a prominent member of the Croatian emigrant community in Switzerland. She has worked over forty years in the active preservation and promotion of Croatian culture, folklore in particular, in Switzerland.

ISELJENIČKE VIJESTI

OBLJETNICA HKZ AALEN I HEIDENHEIM

NJEMAČKA - Hrvatske katoličke zajednice, koje su prije djelovale u sklopu Hrvatske katoličke misije Aalen-Heidenheim, proslavile su 23. studenoga 45. obljetnicu postojanja i djelovanja. Svečano misno slavlje na svetkovinu Krista Kralja u crkvi sv. Marije u Heidenheimu predvodio je vojni ordinarij u RH mons. Juraj Jezerinac u zajedništvu s voditeljem zajednica vlč. Vilimom Koretićem, mons. Franjom Prstecom, don Rudijem Belkom, fra Ivicom Jurišićem, vlč. Brankom Koretićem i vlč. dr. Horstom Walterom.

Na početku slavlja išlo se od sakristije do oltara u ophodu u kojem su vjernici u narodnim nošnjama nosili lik Gospe Velikoga hrvatskoga krsnog zavjeta te kipove zaštitnika zajednica bl. Alojzija Stepinca i Presvetoga Srca Isusova i položili ih ispred oltara. Među mnogobrojnim vjernicima misnom slavlju nazočio je generalni konzul RH iz Stuttgarta Slavko Novokmet. Oca biskupa i okupljenu zajednicu na početku je pozdravio vlč. Koretić. Zatim su biskupa

pozdravile predsjednica Vijeća HKZ u Aalenu Paula Matić i predsjednica Vijeća HKZ Heidenheim Marina Marija Herc i dvije djevojčice iz tih zajednica koje su istaknule važnost okupljanja i pastoralnog djelovanja među svojim narodom na hrvatskome jeziku.

Mons. Jezerinac istaknuo je u propovijedi kako je zahvaljujući mons. Vladimiru Stankoviću, koji je tada bio ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, osnovana i HKM Aalen-Heidenheim na

čijem području danas djeluju te dvije hrvatske katoličke zajednice. Misno slavlje svojim pjevanjem uveličao je zbor zajednica pod vodstvom Marijane Došlin i Vanesse Adelfio. Nekoliko pjesama izveo je i dječji zbor njemačke župe sv. Marije iz Heidenheima pod vodstvom Carmen Webes, a jednu pjesmu uz pratnju na gitari izvela je djevojčica Sofie Uremović. Na kraju je otpjevana zahvala pjesmom "Te Deum". (Adolf Polegubić)

Božić i za Vukovarce i za navijače

Dio hrvatskih medija, kao i neki istaknuti pojedinci našeg društva pravdaju i tako podupiru nasilje statistički beznačajnog broja navijača. Niti jedna pogreška HNS-a ne može biti "razlog" ili "opravdanje" za huliganizam

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

Uovo predbožićno vrijeme u našem narodu nemoguće je zaobići dva svagdanja mozaika. Na 18. studenoga 1991. slomljena je obrana grada Vukovara. Bitka za grad trajala je od 25. kolovoza i u njoj su poginula 1.624 branitelja i civila te je ranjeno njih 1.219. Ta nesnosna patnja i strašni zločini nad našim narodom ne mogu se zaboraviti. Nije pri tome bila nevina politika ni komunističkoga diplomata Budimira Lončara koji je uspio preko svijeta nametnuti embargo na oružje pa smo imali slabe snage, samo 1.800 pripadnika Zbora narodne garde, Ministarstva unutarnjih poslova i hrvatskih obrambenih snaga. Imali smo snage branitelja koje su bile organizirane u samo jednoj vojnoj postrojbi 204., a protiv sebe su imali 3. svjetsku silu po modernom oružju, snage Jugoslavenske narodne armije te četničke i druge paravojne postrojbe. Prema podacima JNA bilo je tu 40.000 vojnika sa 676 tenkova, 5 oklopnih transportera, 428 topova različitih kalibara, 158 oružja protuzračne obrane... Nakon svega u Srbiji su državnu vlast u dobrom dijelu

preuzeli bivši nositelji velikosrpske ideologije, izjednačeni su četnici i partizani u njihovim zločinačkim radovima, rehabilitirali su Dražu Mihajlovića, danas se u srpskim školama veliča velikosrpstvo, a sotonizira hrvatsku državu. To je kao da su padom Hitlera na vlast u Njemačkoj došli njegovi zamjenici koji su ga se prethodno odrekli ili da su padom NDH u Hrvatskoj na vlasti ostali vodeći ministri distancirajući se od politike poglavnika. U demokratskom svijetu nema takvih stvari, ali eto, Srbiji se, uz posebnu pomoć Engleske i Rusije, tako nešto do slučaja Ukrajine toleriralo.

NIKAKO NA ZELENU GRANU

Vukovar je bio i ostao ilustracija jedne velike agresije na Hrvatsku i nesnosne patnje našega naroda, a na koje u Savskoj u Zagrebu svaki dan i noć uživo upozoravaju teško stradali hrvatski branitelji. I koliko je god svima, vidio sam, i pod šatorom jasno da se ultimatumima ne postavljaju niti smjenjuju ministri, odgovorio sam na pitanje jedne novinarkе prigodom prošlotjednog posjeta nas iz Izvršnog odbora Hrvatskoga svjetskog kongresa braniteljima u štrajku pred Ministarstvom u Savskoj kako bi bilo za sve bolje da u ovome jedinstvenom slučaju ipak jedan ministar čisto iz poštovanja i solidarnosti prema svojim teško ranjenim kolegicama i kolegama ipak stavi svoj mandat na raspolaganje, koliko mu god to ne bilo lako. A danas, uz sve to što smo mi svi u našem narodu na svoj način Vukovarci, Vukovar i njegovi stanovnici nikako na zelenu granu, a s koje i vrapci vide kakvi ih sve jadi more. Ta tko ne može razumjeti koliko je čemerno nekoj ženi čekati u redu u samopo-

sluzi dok se ispred nje mirno šepuri još uvijek nepozvani na odgovornost njezin bivši silovatelj.

Drugi mozaik. Nas Hrvaticе i Hrvate u domovini i izvan nje pred svijetom je svojim divljanjem na stadionu San Siro osramotila skupina huliganskih navijača. Njih stotinjak bacilo je mrlju na sedam tisuća hrvatskih navijača u Milanu, na fenomen sporta i na cijeli naš narod. Tamo je stigla jадna skupina s ciljem da prekinu spektakl, gdje je Hrvatska bila na putu da porazi Italiju na San Siru, prvi put od daleke 1925. godine. Njima hrvatske vlasti lako mogu stati na kraj, ali zbog svojih interesa ne žele dok su, primjerice, Englezi ili Švicarci to učinili svojim huliganima. Strani mediji nisu razlikovali šacicu od mnoštva navijača, nisu spomenuli da ovo nisu hrvatski navijači, nego oni koji čine zlo Hrvatskoj pa su nas općenito kao navijače častili "hrvatskim huliganima", "pirotehničkim luđacima", "kriminalcima", a srpski mediji još i "fašistima". Sasvim je jasno: ne odbija navijače prosječan nogomet na našim igrištima, nego nasilje manjine jednako u Zagrebu kao i u Splitu, iako je prosvjed u Splitu dobro došao i ima svoga smisla.

VAŽNOST NOGOMETA

Dio hrvatskih medija, kao i neki istaknuti pojedinci našeg društva pravdaju i tako podupiru nasilje statistički beznačajnog broja navijača. Niti jedna pogreška HNS-a ne može biti "razlog" ili "opravdanje" za huliganizam bez obzira na to što je odavno nužno da se HNS suoči sa svojim pogrešnim potezima. Demokracija nije idealna, ali zasad nema pravednijeg sustava od nje pa neka po iz-

borima na čelu HNS-a budu uvijek oni poštteni i sposobni, ono najbolje što imamo. Jer važnost nogometa je nezaobilazna, hrvatska nogometna reprezentacija jedan je od najvažnijih ambasadora svoje zemlje, hrvatski nogometaši nose i odijevaju hrvatsku zastavu dok osvajaju europske trofeje, a u 2013. bili smo jedina europska zemlja na dva omladinska svjetska prvenstva (U-17 i U-20).

Ovo adventsko i božićno vrijeme u ovakvim prilikama još nas baš sve glasnije poziva da činimo sve na svome mjestu i prema svojim mogućnostima, da u našem narodu i diljem svijeta dođe do preokreta na bolje na ovim navedenim

**Slomljenu iscijelit' dušu, Ti ćeš, Bože, od nas svakom.
Duha Tvoga vjetri pušu, svjetlo stiže ovim mrakom...**

i drugim poljima. Božić iz Betlehema od svoje topline ne isključuje nikoga, osim one koji se sami isključuju i namjerno mu okrenu leđa. Stoga, neka božanska poruka, pravedni mir, blagostanje i Njegova bezuvjetna toplina dospiju do svakog čovjeka, do svakog naroda, posebice do siromašnih, bolesnih i ugroženih. Jednako do naših branitelja i ministara, do navijača svih boja i nasilnika među njima, do vjernika i nevjernika zajedno s članovima raznih getoiziranih sekta,

do širokogrudnih i sebičnih, poglavito do ljudi koji bilo u čemu vode javne poslove. Neka svakome uz betlehemske svjetlo bude bolje, pa i onima koji Božić ne poznaju ili ga ne priznaju. Dobro je netko rekao - veliko nije uvijek i dobro, a i najmanje dobro je uvijek i veliko - a kad se ne može učiniti baš ništa dobro, onda barem neka se ne čini zlo. U tom duhu, neka nam svima na blagoslov bude Božić i puno svega što je dobro u 2015. godini. ■

ISELJENIČKA VIJEST

SMOTRA HRVATSKIH CRKVENIH ZBOROVA U BRUCHSALU

NJEMAČKA - Sedamnaesta smotra crkvenih zborova hrvatskih katoličkih misija i zajednica u Njemačkoj održana je u organizaciji Hrvatskoga dušobrižničkog ureda iz Frankfurta na Majni i Hrvatske katoličke misije Mittelbaden. Nastupilo je trinaest zborova odraslih koji su otpjevali po dvije skladbe. Prije smotre svečano misno slavlje predvodio je voditelj HKM Mittelbaden don Ivo Nedić u zajedništvu s delegatom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj vlč. Ivicom Komadinom i osam hrvatskih redovničkih i biskupijskih svećenika, koji

su uglavnom došli u pratnji svojih zborova, te uz asistenciju đakona Bernharda Eiermanna, referenta zaduženog za misije drugih materinskih jezika u Nadbiskupiji Freiburg. Prije smotre prigodnu riječ uputio je u ime domaćina don Ivo Nedić koji je svima zaželio uspješan nastup. Đakon Eiermann prenio je okupljenima pozdrave novog nadbiskupa Freiburga mons. Stephana Burgera, kanonika dr. Petera Kohla zaduženog u Nadbiskupiji Freiburg za misije drugih materinskih jezika te u svoje osobno ime.

Na smotri je nastupilo trinaest zborova iz HKM i HKZ u Njemačkoj, koji su otpjevali po dvije skladbe. Nakon nastupa domaćina, zbora HKM Mittelbaden (Karlsruhe-Pforzheim-Bruchsal), đakon Bernhard Eiermann objavio je izvlačenjem iz "košarice" redoslijed nastupa zborova. Nastupili su zborovi HKZ Sindelfingen, HKM Mannheim-Mosbach, HKM Düsseldorf, HKZ Ludwigsburg, HKM Frankfurt am Main, HKZ Bietigheim-Bissingen, HKM Mainz, HKM Main-Taunus/Hochtaunus, HKM Wiesbaden, HKZ Esselingen, HKM Wuppertal i zbor HKZ Stuttgart-centar. Predstavnicima zborova spomenice su podijelili delegat vlč. Ivica Komadina, don Ivo Nedić i đakon Bernhard Eiermann, a nekoliko riječi rekao je i predsjednik župnog vijeća Pavo Jurišić. Program je vodila pastoralna suradnica u HKM-u Mittelbaden Sanja Jakopić. (Adolf Polegubić)

Obljetnica velikana naive

Ivan Generalić je rodonačelnik Hlebinske škole i hrvatske naive te jedan od naših najpoznatijih slikara 20. stoljeća, ugledni predstavnik figurativnih tendencija u doba prevlasti apstraktnih tečevina te klasik svjetske naive

Jelen u šumi 1956. god

Pevac na krovu 1956. god

Tekst: **Vladimir Crnković** Ilustracije: **Hrvatski muzej naivne umjetnosti - Zagreb**

U petak, 14. studenoga 2014., u Hrvatskom društvu pisaca u Zagrebu promovirana je najnovija monografija Hrvatskoga muzeja naivne umjetnosti *Ivan Generalić 1946. – 1961.*, a zatim je u Muzeju naive otvorena istoimena komorna kritička izložba. Autorica teksta monografije je Svjetlana Sumpor, dokumentaciju je skupila, sredila i popisala Ksenija Pavlinić-Tomašegović, a koncepciju i koordinaciju knjige potpisuje urednik, recenzent i autor predgovora Vladimir Crnković. U toj dvojezičnoj hrvatsko-engleskoj knjizi, koja ima 412 stranica, prijevod na engleski potpisao je Graham McMaster.

Na izložbi, koja traje do 14. prosinca, prisutna su djela iz fundusa Hrvatskoga muzeja naivne umjetnosti, Moderne galerije u Zagrebu, Muzeja grada Koprivnice, Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci, Galerije umjetnina u Splitu, Galerije Stari grad u Đurđevcu, Bijele vile na Brijunima te iz nekoliko privatnih kolekcija.

UMJETNIČKA FORTUNA

Projekt je realiziran u prigodi – i u čast – obilježavanja 100. obljetnice rođenja Ivana Generalića, rodonačelnika Hlebinske škole i hrvatske naive te jednoga od naših najpoznatijih slikara 20. stoljeća, uglednoga predstavnika figurativnih tendencija u doba prevlasti apstraktnih tečevina te klasika svjetske naive. To je druga monografija iz niza od četiriju predviđenih knjiga gdje se ujedinjuje, približava te kritički interpretira i valorizira opus hlebinskoga majstora. Kao i u prvoj knjizi, objavljenoj 2009. (drugo, izmijenjeno izdanje 2010.), koja je obuhvatila razdoblje od 1930. do 1945., i u ovome novom projektu kronološki se

Ivan Generalić, 1959. godine

IVAN GENERALIĆ (Hlebina, 1914. – Koprivnica, 1992.) rođen je u siromašnoj seljačkoj obitelji. Nakon što je završio pet razreda pučke škole pomaže roditeljima u svakidašnjim poslovima u poljoprivredi i u domaćinstvu. Sustavno crta i slika od 1930. pod mentorstvom Krste Hegedušića, a izlaže od 1931. godine. Njegova najranija djela odlikuju se strogim kompozicijama, sažimanjem na bitno, plošnošću i naglašenom stilizacijom; u koloritu pratimo razvoj od lokalne boje prema tonskom slikarstvu. Prikazuje tipične seoske motive, često prožete socijalno-kritičkom notom. Likove prikazuje tipološki, izostavljajući osobnu karakterizaciju; ne prikazuje individualna bića, nego predstavnike određenoga sloja odnosno staleža. U drugoj polovici tridesetih usredotočuje se na pejzaže, slika sve više ugodaje, a sve manje ljudske figure. Težište je na prikazima šuma, izdvojenom drveću, travama, oranicama, žitu, razlivenoj vodi i nebu s oblacima. Riječ je o otkriću pejzažnog motiva kao osnovnog, a pokatkad i jedinog nositelja napetosti djela. Služi se realističnim detaljima, ali njihovim proizvoljnim tretmanom i smještajem narušava realistički ustroj: sve je poopćeno, iznad individualnoga, prepuno bukolike i prožeto lirizmom. Prevladava romantični koncept ruralnog krajolika. Sredinom pedesetih u djela počinje unositi niz simboličkih elemenata, što rezultira alegorijama i fantastikom: ne slika samo što vidi, nego i što zna i zamišlja o prikazanome. Iako se i nadalje inspirira viđenim, pojmovna slika sve više potiskuje vizualnu te počinje prevladavati imaginarno: nastaju neke od najljepših modernih slikarskih bajki prepune 'mirakuloznosti'. Početkom sedamdesetih iskazuje nove izmjene: sve snažno simplificira i reducira na najbitnije, gasi vatromet boja i slike svodi na samo nekoliko osnovnih tonova. Učestalo govori o ljudskoj osamljenosti i prolaznosti života.

prate, iz godine u godinu, od početka 1946. do kraja 1961., autorova nastojanja na likovnome planu, otkriva kada nastaju pojedina djela, gdje su i kada izlagana, kada i kako dolazi do mijena u umjetnikovoj tematici, morfologiji i poetici, kako se registriraju i komentiraju njegovi nastupi u javnosti, na samostalnim i mnogobrojnim skupnim izložbama. Jednako tako se bilježi i reakcija kritike: kako ga je prihvatila, tumačila i vrednovala u na-

značenom razdoblju. Ukratko, i ova knjiga obuhvaća i dokumentira djelo, umjetničku fortunou i život Ivana Generalića.

PROPITIVANJE I ANALIZIRANJE

I u ovoj knjizi umjetnikovo stvaralaštvo se propituje i analizira u kontekstu povijesnih koordinata, konkretnog vremena i prostora te s naznakom svih bitnih činjenica iz autorova životopisa.

Već nakon prve, a osobito nakon ove

druge monografije, gdje je dano na uvid gotovo 600 umjetnikovih radova – jer se u cijeli projekt ugrađuje i autorov katalog *raisonné* – može se konstatirati da prosuđivanje i vrednovanje Generalićeva opusa doživljava bitne korekcije. Izdvajanje i usredotočenje na karakteristična i najvrvnija djela pripomaže, naime, primjerenijem i argumentiranom poimanju umjetnikove uloge ne samo u kontekstu hrvatskog, nego i svjetskog slikarstva. A

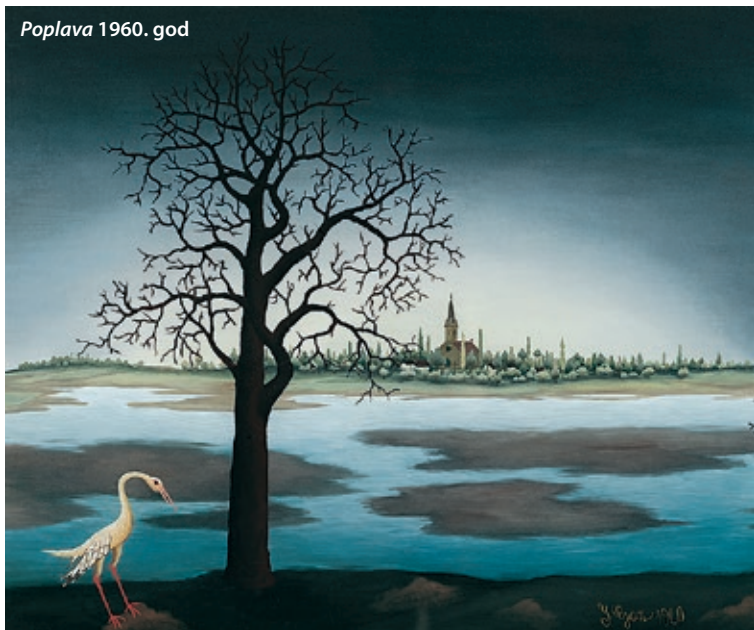
Mrtva priroda sa sirom 1953. god

Suncokret 1954. god

Smrt Viriusa 1959. god

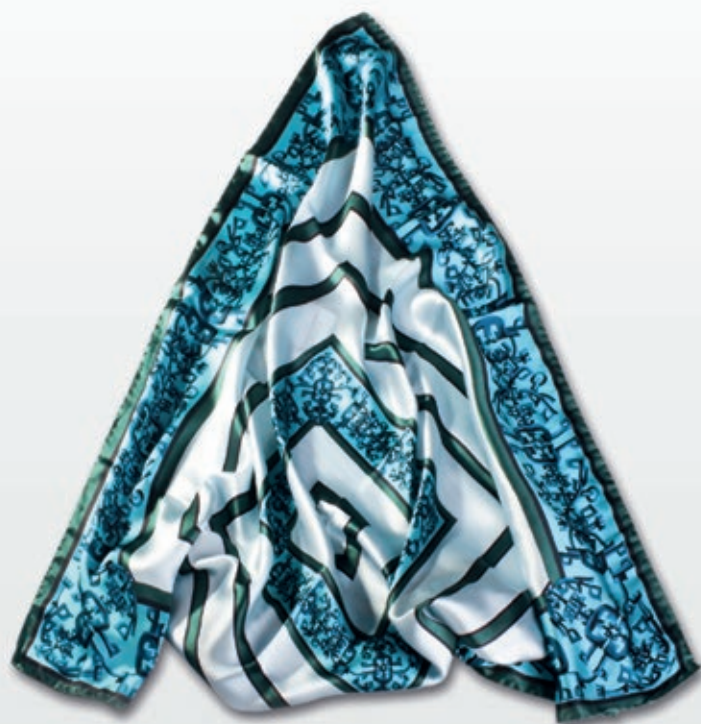
Poplava 1960. god

upravo to je i cilj tih monografija. Od ukupno 410 poznatih radova iz razdoblja od početka 1946. do kraja 1961. godine, njih šezdesetak je vrhunske vrijednosti, a od toga dvadesetak djela s pravom nosi atribut najviše muzejske kvalitete. Na izložbi su izložene 22 ključne umjetnine. Na žalost, zbog financijskih razloga nisu se mogla posuditi vrhunska djela koja se nalaze u inozemstvu, izostalo

je i nekoliko djela iz Hrvatske, a još veći problem je što se za nekoliko slika koje imaju najvišu, kapitalnu vrijednost ne zna gdje se nalaze. Unatoč tome, monografijom – i pratećom komornom kritičkom izložbom – uspjelo se pokazati

još jedanput Generalićevo djelo te istaknuti niz polazišta koja omogućuju da Generalićeva ingenioznost bude ponovno otkrivena i prepoznata te primjereno shvaćena i vrednovana. ■

ENG A monograph was promoted and an exhibition opened at the Croatian Museum of Naïve Art in Zagreb on the occasion of the 100th anniversary of the birth of Ivan Generalić, the godfather of Croatian naïve art.

*Čestit Božić
& uspješna
nova 2015.*

OKRUGLI STOL NA TERENSKOJ NASTAVI U DIJASPORI

AUSTRIJA/MAĐARSKA - U sklopu predmeta *Jezik Hrvata u dijaspori* na Znanstvenome smjeru Odjela za kroatologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Sanja Vulić za svoje studentice i studente svake akademske godine organizira terensku nastavu. Na taj način imaju mogućnost osobno susresti govornike hrvatskoga jezika u dijaspori, čuti kako govore i upoznati mjesta u kojima žive te kulturne ustanove u kojima djeluju. Ove godine realizirana je od 14. do 16. studenoga trodnevna terenska nastava u austrijskome Gradišću i zapadnoj Mađarskoj.

Dana 14. studenoga studentice su s prof. Vulić najprije posjetile Pinkovac u južnom Gradišću u Austriji te posjetile dr. Roberta Hajszana i Panonski institut. Nakon posjeta toj ustanovi provele su ugodno vrijeme u domu obitelji Matilde Schwarz, gdje su imale priliku čuti izvorni pinkovski govor. Slijedio je put u zapadnu Mađarsku, u selo Plajgor, gdje je u zajedničkoj organizaciji načelnika Plajgora ing. Vince Hergovića i prof. Vulić održan Okrugli stol u povodu navršanih 80 ljeta Antona Slavića, hrvatskoga pjesnika koji je rodom iz toga mjesta.

Na Okruglom stolu govorile su prof. Vulić i studentice Tamara Rumbak, Marijana Kovač, Martina Mihaljević i Anđela Erceg te studentice sa Sveučilišta u Gdanjsku u Poljskoj Monika Itrich i Katarzyna Skala, koje u sklopu Erasmus razmjene pohađaju predmet *Jezik Hrvata u dijaspori*. Osim Plajgora terenska nastava obuhvaćala je Prisiku i Nardu te gradove

Kiseg i Sambotel u zapadnoj Mađarskoj, a u Austriji Frakanavu, Veliki Borištof i Šuševu. Studentice su imale priliku upoznati istaknute kulturne djelatnike dr. Šandora Horvatha, Kristinu Glavanić, Mirka Berlakovića, Kristijana Karalla, Luju Brigovića i v.č. Štefana Dumovića. Zahvaljujući njihovoj plemenitosti i spremnosti da odvoje vrijeme za goste iz Hrvatske, sudionice terenske nastave vratile su se u Zagreb s novim znanjem i lijepim uspomenama. (Sanja Vulić)

TJEDAN HRVATSKE KULTURE U BUDIMPEŠTI

MAĐARSKA - U Budimpešti djeluje HOŠIG - Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom, koji je organizirao Tjedan hrvatske kulture. Manifestaciju je otvorila pozdravnim govorom ravnateljica Anna Gojtan u nazočnosti Gordana Grlića Radmana, veleposlanika RH i Berislava Živkovića, prvoga tajnika Veleposlanstva RH, te Branke Bezić Filipović i Ingrid Poljanić

iz Splita. Na svečanom otvorenju nastupio je školski orkestar, plesna skupina Tamburica, pjevački zbor i recitatori. Nakon toga otvorena je dokumentarna izložba "100 godina Duje Balavca", koja je za tu prigodu donesena iz Splita u organizaciji splitske podružnice HMI-ja. O tome kako je nastao Duje Balavac, prvi splitski satirični časopis, govorila je autorica izložbe Ingrid Po-

ljanić, voditeljica kulturnih događaja u Gradskoj knjižnici Marka Marulića u Splitu. Istog dana priređen je i kviz zajedničkih timova učenika i nastavnika na temu povijesti, vjerskog života i etnografije Hrvata u Mađarskoj.

Grad čipke i soli

Pag je iznjedrio u svojoj povijesti mnogobrojne značajne osobe među kojima prednjači isusovac i jezikoslovac Bartol Kašić, arhitekt Nenad Fabijanić, glazbenik Ivo Usmiani, glazbenici Ivo i Lovro Pogorelić

Stari dio grada s prepoznatljivim kamenim mostom

Tekst: **Zvonko Ranogajec**

Pag je stari grad na istoimenome otoku u Zadarskoj županiji te turističko, kulturno i upravno središte sjeverozapadnoga dijela Zadarske županije. Lokalnu samoupravu grada Paga čini 11 naselja s površinom od 132 km četvornih. Današnji izgled grada Paga nastao je 2003. godine izdvajanjem iz Paga općine Kolan, a otok Pag jedini je jadranski otok koji je podijeljen između dviju županija. Podijeljenost otoka manifestirala se u cijeloj povijesti bilo da je riječ o crkvenoj podjeli prema kojoj je SZ dio otoka oko Novalje pripadao Krčkoj biskupiji a JI dio oko grada Paga Zadarskoj nadbiskupiji, bilo da je riječ o političkoj podjeli prema kojoj je Novalja pripadala Rijeci a Pag Zadru. Podjelom Hrvatske na županije cijeli je otok Pag pripao Ličko-senjskoj županiji, no od 1997. godine južni dio otoka s gradom Pagom i općinama Povljanom i Kolanom pripaja se Zadarskoj županiji. Pag na sjeverozapadu graniči s općinom Kolan, na zapadu gradom Zadrom, na jugu općinom Povljana, na jugoistoku općinom Ražanac te na istoku i sjeveru Ličko-senjskom županijom odnosno općinom Karlobag i gradom Novaljom na Pagu.

Naselje Pag smješteno je na jugoistočnoj strani Paškoga zaljeva podno vrha Kršine, 263 m.n.v. u Paško-dinjiš-

koj udolini koja se produžava prema Povljanskoj udolini na jugoistoku otoka. Obilježja obale oko Paga su mnogobrojne pješčane i šljunčane plaže, a more je dosta plitko te se produžava do područja stare paške solane. Reljefnu morfologiju Paga čini izmjenjena antiklinala ili planinskih bila i sinklinala ili ulegnuća. Zapadno planinsko bilo s najvišim vrhom otoka Sv. Vidom (348 m.n.v.) strmo se spušta prema Paškome zaljevu, dok je u pravcu Šimuna reljef blaže položen. Dominantni reljef je krškoga karaktera,

a kamenjar je maksimalno ogoljen zbog utjecaja snažne bure koja puše od Velebitskoga kanala i donosi slane kapljice vode. Rijetka samonikla trava zbog toga ima aromatična svojstva baš kao i kadulja i smilje. Upravo u tome i leži tajna izvrsnoga paškog sira zbog ispaše paških ovaca na aromatičnim travnjacima od kojih mlijeko dobiva poseban okus. Osim kamenjara, pejzaž je specifičan i po suhozidovima koji su dio materijalne baštine ljudi i kojima su prethodne generacije omeđivale svoje parcele, odnosno

Fantastičan pogled na grad Pag pruža ptičja perspektiva

Crkva Marijina
Uznesenja

Pag je nadaleko poznat po čipki i
karakterističnim narodnim nošnjama

pašnjake za ovce. Posebnost otoka Paga su i mnogobrojni izvori pitke vode zbog nepropusnoga flišnog tla u Povoljskoj udolini gdje dominiraju Malo i Veliko blato. Otok se ipak opskrbljuje vodom iz unutrašnjosti odnosno Like. U pojedinim zonama osim kamenjara zadržala se autohtona šikara zimzenoga karaktera, hrast međunac, crnika i alepski bor. Klima je na otoku sredozemna s jakim utjecajima snažnih vjetrova, burom koja puše s obližnjega Velebita preko Podvelebitskoga kanala.

GLAVNO NASELJE NA OTOKU

Kontinuitet naseljenosti otoka Paga datira iz vremena mlađega kamenog doba, a najstariji naziv Kissa je predilirskog podrijetla. U željeznom dobu na otoku žive Liburni, a materijalni ostaci iz antike najviše su vezani uz novaljski, sjeverozapadni dio otoka gdje je najveće naselje bilo Cissa pokraj današnje Caske nedaleko od Novalje. Propašću Cisse krajem 12. stoljeća Pag postaje glavno naselje na otoku i razvija se nedaleko od Staroga grada u blizini solane. Prvi spomen Paga potječe iz 1070. godine, a bio je ruralnoga karaktera te dobiva naziv od latinskoga imena pagus, što znači selo. Pag napreduje pa mu ugarsko-hrvatski kralja Bela IV. daje 1244. godine status slobodnoga kraljevskog grada. Grad Pag je 1376. na kratko uspostavio samoupravu od zadarske vlasti, a Hrvatski sabor u Ninu to je potvrdio 1396. svečanom poveljom. Tijekom

14. stoljeća Pažani su u čestim sukobima bili saveznici Mlečana u natjecanju sa zadarskim patricijima koji stari Pag teško uništavaju 1394. godine. Mletački senat 1433. godine donosi odluku o gradnji novoga grada zaštićenog od zadarskih napada. Bilo je to presudno pa se stanovnici sele u novo naselje, novi Pag dva kilometra sjevernije 1467. Današnji Pag planski gradi tijekom 15. stoljeća vrhunski hrvatski renesansni graditelj i umjetnik Juraj Dalmatinac, kojeg se može smatrati ocem ovoga grada. Za vrijeme osmanskih prodora na Pag iz dalmatinskoga zaleđa i Ravnih kotara naseljava se stanovništvo, što se danas uočava i po različitim dijalektima. U gradu Pagu govori se cakavski, a na JI štokavski, dok SZ dio otoka ima dominantnu čakavštinu.

Pag je u novijoj povijest u vlasti Venecije sve do njezine propasti 1797. godine kada potpada pod vlast Habsburške monarhije do Prvoga svjetskog rata. U razdoblju Napoleonove vladavine doživljava svojevrsni kulturni napredak te 1808. godine dobiva prvu školu, povećava se proizvodnja soli i grade se ceste. Do 1921. godine Pag je pod talijanskom vlašću. Početkom 20. stoljeća, kao i većina hrvatskih zemalja, Pag doživljava

snažne emigracijske procese u prekomorske zemlje zbog bolesti vinove loze i socijalne neimaštine. Svojevrsna ekspanzija nastupa 60-ih godina prošlog stoljeća razvojem turizma kao najznačajnije gospodarske grane uz proizvodnju soli, kao i ovčarstva koje se temelji na proizvodnji sira te čipkarstvu koje postaje jedna od prepoznatljivijih značajki ovoga grada i otoka.

MUZEJ SOLI

Najznačajniji kulturno-povijesni spomenici grada su župna crkva Marijina Uznesenja izrađena u romaničkome stilu, a koja se spominje prvi put 1192. Kneževa palača danas se dijelom koristi kao jedinstven u svijetu muzej čipke, a značajan je i samostan sestara benediktinki koje i danas proizvode poznati aromatični dvopek "baškotin". U Starome gradu značajan je samostanski bunar i kip Majke Božje od Staroga grada kojemu Pažani hodočaste za blagdan Velike Gospe. Gradske zidine, most Katine, kule Skrivanat i Kamerlengo, magazini soli, vidikovac Gradac i spomenik 15. meridijanu istočne geografske dužine značajna su mjesta u turističkoj ponudi grada Paga.

Pag je iznjedrio u svojoj povijesti mnogobrojne značajne osobe među kojima prednjači isusovac i jezikoslovac Bartol Kašić, arhitekt Nenad Fabijanić, glazbenik Ivo Usmiani, glazbenici Ivo i Lovro Pogorelić.

Grad Pag ima prema posljednjem popisu stanovništva 3.846 stanovnika, dok samo naselje ima 2.849, što je čak povećanje za 148 stanovnika u odnosu na popis iz 2001. godine. ■

Spomenik
Bartolu Kašiću

ENG Pag is an ancient city on the eponymous island in Zadar County. It is the tourism, culture and administrative hub of the northwest part of the county. According to the latest census the broader City of Pag area has a population of 3,846 with the town core itself numbering 2,849.

Izložbom obilježen 70. rođendan umjetnika

Riječ je o četrnaest radova inspiriranih glagoljicom, najstarijim hrvatskim pismom koje je umjetnik, kako je rekao, naslikao u Velome Lošinj, svojoj rodnoj i stvaralačkoj oazi

Izložbu je otvorio hrvatski veleposlanik u Austriji Gordan Bakota

Tekst: **Snježana Herek** Foto: **Hrvatske novine**

"**G**lagoljica 70" naziv je izložbe slika hrvatskoga slikara s bečkom adresom Hermana Hemeteka, koja je otvorena u Hrvatskome centru u Beču u povodu umjetnikova 70. rođendana.

Riječ je o četrnaest radova inspiriranih glagoljicom, najstarijim hrvatskim pismom koje je umjetnik, kako je rekao, naslikao u Velome Lošinj, svojoj rodnoj i stvaralačkoj oazi. Izložbu je otvorio hrvatski veleposlanik u Austriji Gordan Bakota istaknuvši kako izložbeni postav vidi "ne samo umjetnikov povratak svojim korijenima i glagoljici, nego i svih nas". "S jedne strane to je priča povezana s mnogim našim iseljenicima, a na drugoj strani je posebna Hemetekova priča, ona već etabliranog i priznatog slikara u Hrvatskoj i Austriji, čovjeka dobre volje koji povezuje ljude od Lošinja, Zagreba i Zagorja, preko Tibeta koji ga je očarao,

do Beča, Gradišća, Austrije i pravi je sinonim za naše iseljenike", rekao je hrvatski veleposlanik čestitajući umjetniku na izložbenom postavu koji, kako je istaknuo, asocira na povratak iskonima.

GRADIŠĆANSKI HRVATI – DUŠEVNA DOMOVINA

O umjetnikovu životnom putu i stvaralačkom opusu govorio je glavni urednik gradišćansko-hrvatskog tjednika "Hrvatske novine" Petar Tyran. "Mi gradišćanski Hrvati smo duhovna i duševna domovina Hemeteka, inspiriranoga glagoljicom i Bašćanskom pločom, kao i kamenom,

maslinom i morem", rekao je Tyran ustvrdivši kako mnogobrojne Hemetekove skupne i individualne izložbe u Austriji i Hrvatskoj pokazuju "spektar umjetnikove likovne snage". "Za njegov rad su karakteristični različiti stilovi i posebne tehnike", dodao je, napomenuvši kako je slikar i skulptor.

Govoreći o Hemetekovu životopisu Tyran je rekao da je rođen 1944. godi-

Herman Hemetek, austrijsko-hrvatski slikar

ne u Korenjaku (Varaždinska županija). Odrastao je u Velo-me Lošnju, Zagrebu i Bjelovaru. U Beču je stalno naseljen od 1974. godine. Iako je završio Nautičku akademiju, slikanjem se bavi od djetinjstva i prvu izložbu imao je 1962. godine. Od 1965. do 1968. plovio je diljem svijeta, a od 1968. do 1973. godine živio je u Beču i Münchenu. U Beču je radio za Agenciju za atomsku energiju (IAEA) Ujedinjenih naroda, a bio je i politički aktivan u *Ligi za ljudska prava i prava nacionalnih manjina* u Austriji, posebno gradišćanskih Hrvata.

INSPIRACIJA TIBETOM

Okupljene bečke i gradišćanske Hrvate uvodno je pozdravio predsjednik Hrvatskoga centra Tibor Jugović, napomenuvši kako je Hemetek od svojih bečkih početaka pronašao svoj dom kod gradišćanskih Hrvata koji ga neobično cijene kao čovjeka i umjetnika. Zahvalivši svima na pregršt pohvala i čestitki, umjetnik je pred nazočnim skupom na kojem je, uz ostale, bila i ministrica savjetnica za kulturu u hrvatskom Veleposlanstvu u Austriji Zdenka Weber, kratko izjavio: "Ne znam što bi rekao, pun sam emocija, hvala svima."

Hemetek je također istaknuo kako je kod gradišćanskih Hrvata našao svoju drugu domovinu i da se je umjetnički i politički angažirao u borbi za ostvarenje njihovih manjinskih prava, ponajprije dvojezičnih topografskih natpisa. O svojim likovnim ostvarenjima govori kao o inspiracijama posebnim trenucima i doživljajima, kao primjerice Tibetom, koje uz pomoć kolorita prenosi na platno dijeleći ih s publikom. Dojmljivu videoprojekciju upriličila je slavljeniku njegova najuža obitelj. Glazbeni okvir otvorenju izložbe i svečanosti dao je Folklorni ansambl gradišćanskih Hrvata "Kolo Slavuj" i muški sastav "Basbaritenori". ■

ENG "Glagolitic 70" is an exhibition of the work of Vienna-based Croatian painter Herman Hemetek opened at the Croatian Centre in Vienna on the occasion of the artist's 70th birthday.

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Salenjaci

Vrijeme pripreme:

120 min

Salenjaci su tradicionalni slavonski desert koji su bake pripremale za zimskih mjeseci, osobito u vrijeme kolinja i Božića. U salenjacima se nalazi sve ono što slavonsko domaćinstvo samo proizvede: brašno iz pšenice dozrijele na suncu slavonskih polja, pekmez od šljiva te salo domaćih slavonskih svinja koje su zaštitni znak regije. Okus prhkih salenjaka iz djetinjstva mnogima je dobro poznat pa evo prilike da ih i za ovaj Božić pripremite.

SASTOJCI

1 kg brašna
1/2 l mlijeka
2 dcl mineralne vode
3 žlice šećera

1 žlica soli
1 jaje
1 kocka svježeg kvasca
oko 30 dag sala
pekmez od šljiva

PRIPREMA: Ugrijati mlijeko, odvojiti jedan dio i u njega umiješati kvasac te pustiti da se dignu. Ostalo mlijeko staviti u veću posudu u kojoj ćete mijesiti tijesto pa dodati mineralnu vodu, šećer, sol, žumance i snijeg od bjelanca. Umiješati dignuti kvasac i polako dodavati brašno da dobijete srednje mekano tijesto. Ostaviti na toplom da se udvostruči obujam. Razvaljati i premazati polovicu tijesta samljevenim salom (može i margarinom) i preklopiti kao za lisnato tijesto. Ostaviti da miruje 1/2 sata. Sve ponoviti još dva puta. Nakon toga tanko razvaljati (2 - 3 mm), rezati na trokute, na svaki trokut staviti malo pekmeza od šljiva, zaviti i ostaviti salenjake da narastu pa staviti peći na 200C 30 minuta. Pečene salenjake posuti šećerom u prahu.

250 godina najljepše palače na zagrebačkome Gornjem gradu

Sagrađena 1764. godine, tijekom stoljeća bila je dom plemićkih obitelji Vojković - Vojkffy, Oršić, Kulmer i Rauch, zatim su je koristili zagrebački gradonačelnici i Gradski magistrat, a danas je (privremeni) dom Hrvatskoga povijesnog muzeja

Pogled na palaču iz Matoševe ulice

Veža palače u Matoševoj 9

Tekst: **Marina Bregovac Pisk**
Ilustracije: **Dokumentacija Hrvatskoga povijesnog muzeja** (foto: Ivana Asić)

Na zagrebačkome Gornjem gradu, u današnjoj Matoševoj ulici, a nekadašnjoj Kapucinskoj, nalazi se po mnogima najljepša gornjogradska palača. Sagrađena prije 250 godina, 1764. godine, tijekom stoljeća bila je dom plemićkih obitelji Vojković - Vojkffy, Oršić, Kulmer i Rauch, zatim su je koristili zagrebački gradonačelnici i Gradski magistrat, a danas je (privremeni) dom Hrvatskoga povijesnog muzeja.

Godine 1762. časnik Sigismund Vojković (†1792.) kupio je zidanu kuću u Kapucinskoj ulici, na mjestu gdje će dvije godine kasnije dati sagraditi veliku pa-

laču. Iduće godine krenuo je u Beč kako bi za sebe i svoj brata zatražio i kupio grofovsku prava i čast. Obitelj je zatim promijenila prezime i od tog su se vremena nazivali grofovima Vojkffy od Vojkovića i Klokoča.

PRVI VLASNICI PALAČE

Grof Vojkffy uzeo je 1764. godine u najam ciglanu na Tratinama da sagradi palaču na Gornjem gradu, a obvezao se i da će drva za paljenje opeke kupovati od gradske općine; tada je započela gradnja palače koja je veličinom premašivala ondašnje gornjogradske zgrade. Iako

o mobilijaru palače u vrijeme njezinih prvih vlasnika ne znamo ništa, treba pretpostaviti da je bila raskošno uređena, odražavajući i svojom unutrašnjošću želju novoga grofa da ostavi što snažniji dojam na sugrađane.

Palača se proteže reprezentativnom fasadom okrenutom prema istoku duž ulice, na otprilike dvije trećine parcele, u obliku nepravilnog pravokutnika. U zabatu središnjega dijela pročelja, iznad ovalnoga tavanskog prozora, smješten je grofovski grb obitelji Vojkffy, to jest njegovo središnje polje – ruka koja izlazi iz oblaka i drži sablju, nadvišena trima krunama. Dva kraća dvorišna krila palače užim su dijelovima okrenuta prema zapadu pa zgrada tlocrtno ima oblik slova "U". Veliki portal s ulice vodi u vežu popločenu hrastovim kockama, iz koje se dva kraka stubišta penju na prvi kat. Kroz vežu su sve do posljednje če-

Sigismund Vojkffy, medaljon iz Oroslavja Donjeg

Vladimir Kirin, Unutrašnjost palače, grafika

tvrtine 19. stoljeća prolazile gospodske kočije i kola s namirnicama. Kočije bi zastale pokraj stuba koje vode na prvi kat, kako bi se gospodari i gosti iskricali, a zatim bi produžile do dvorišta, gdje se nalazilo spremište kola.

U prizemnim krilima nekada su se nalazile stambene i pomoćne prostorije: dvije kuhinje (u južnome i sjevernome krilu palače), soba za kuhare i smočnica (obje u sjevernom krilu, pokraj kuhinje). Dio namirnica čuvao se i u drugoj smočnici palače, u podrumu (pivnici, 'pelnici') koja se nalazila u južnome podrumskom krilu, a do nje se, osim kroz južni podrum, dolazilo i uskim unutarnjim stubama koje su vodile iz podruma u prizemlje. Štale za konje bile su smještene u sjevernome krilu, a početkom 19. stoljeća proširile su se i na južno podrumsko dvorišno krilo palače gdje se nalazio i sedlarnik. Palača je imala sjeverni i južni podrum, djelomično ukopane u blago nagnuti teren, u koje se iz prizemlja spuštalo unutarnjim stubama, a iz dvorišta ulazilo vratima u južnom krilu.

OBITELJI ORŠIĆ I KULMER

U palači se 1780. godine nalazilo šest toaleta – jedan u dvorištu uz sjeverni zid, dva u prizemlju pokraj oba kraka stubišta, tri na prvome katu – jedan u južnome i dva u sjevernome krilu.

Prvi kat, u kojem su stanovali vlasnici, sastojao se od sedam prolaznih soba u sjevernome krilu namijenjenih privatnom životu te šest u južnom krilu u kojima se primalo goste. Središnji

dio glavnog, uličnog krila zauzela je velika dvorana koja se proteže od uličnog do dvorišnog pročelja.

Nova Vojkffyjeva palača postala je ubrzo mjesto okupljanja hrvatskoga visokog društva koje se nakon velikog požara u Varaždinu 1776. godine sve više selilo u Zagreb. U velikoj dvorani te palače krajem 18. stoljeća često su se održavale elitne zabave, plesovi i manje kazališne predstave.

Sigismundov sin, grof Franjo Vojkffy (1761. - 1833.), palaču je posjedovao do oko 1806. godine, kada se kao njezin vlasnik navodi grof Adam Oršić. Pripadnici starog plemstva, baruni od 1675. godine, Oršići su 1744. postali grofovi. Adam Oršić (1748. - 1814.) vratio se kući nakon 12 godina provedenih u vojnoj službi 1778. godine te se oženio

groficom Leonardom Voj-

kffy, Sigismundovom nećakinja – koji je sagradio palaču u Matoševoj 9. Imali su četvero djece. Oko 1806. godine postao je, najvjerojatnije zahvaljujući i toj ženidbenoj vezi s Vojkffyima, vlasnikom gornjogradske palače. Nakon Adamove smrti gornjogradska palača naslijedio je njegov sin Jurica (1780. - 1847.).

Portret Levina Raucha, ulje na platnu

Uz svoga prijatelja grofa Janka Draškovića bio je najistaknutija ličnost iz redova plemića u vrijeme hrvatskoga narodnog preporoda: zalagao se za službenu upotrebu hrvatskoga jezika i izražavao otpor mađarizaciji. Umro je bez djece, čime je Adamova grana obitelji Oršić izumrla, pa je palača na Gornjem gradu prešla 1847. godine u posjed baruna Franje Kulmera (1806. - 1853.), sina Juričine sestre Josipe (1782. - 1874.), udovice Ferdinanda Kulmera.

BARUN LEVIN RAUCH

Kulmeri spadaju u praplemstvo rodnom iz Koruške, odakle su dolazili u Hrvatsku službovati kao časnici. Baruni su postali 1654. godine s predikatom *von Rosenpihl und Hohenstein*. Franjo Kulmer posvetio se nakon završenog Theresianuma u Beču civilnoj službi. Pristaša ilirskog pokreta, imao je značajnu ulogu u političkim događajima 1848. godine. Nakon njegove smrti palača u Matoševoj došla je u posjed njegove majke Josipe.

Godine 1870. barun Levin Rauch (1819. - 1890.) kupio je od obitelji Kulmer gornjogradska palaču. Obitelj Rauch je njemačko-saskog podrijetla; od kralja Ferdinanda I. dobili su 1557. godine plemstvo s predikatom *de Nyek*. Krajem 16. stoljeća doselili su se iz Erdelja u Hrvatsku. Članovi obitelji tijekom godina obav-

Franjo Kulmer, grafika

Jurica Oršić, grafika

ljali su istaknute upravne funkcije.

Barun Levin imenovan je u ljetu 1867. godine za banskoga namjesnika, a iduće godine postao je ban. Početkom 1870. godine optužen je za korupciju, proglašen krivim u tzv. aferi Lonjskog polja te je u siječnju 1871. podnio ostavku na bansku čast. Nakon Levinove smrti palaču je naslijedio njegov stariji sin Geza (1852. - 1923.).

Godine 1885., dok je palaču posjedovala obitelj Rauch, u dvorištu je na mjestu stare sagrađena nova gospodarska zgrada za konje i kočije. Najvjerojatnije su u to vrijeme probijena i velika dvokrilna vrata iz dvorišta u Matoševu ulicu. Nakon 1870. godine na prvome katu postavljene su nove kalijeve peći, od kojih dvije nose barunski grb Rauchovih. Od 1886. godine barun Rauch iznajmljivao je južni ulični prizemni dio palače

za poštanski ured. Pošta je u zgradi najvjerojatnije bila sve do početka tridesetih godina kad je vlasnik palače kupnjom od udovice Geze Raucha postao Gradski magistrat (1931.).

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

Palaču kupljenu zbog arhitektonske vrijednosti s namjerom da se u nju smjesti gradski muzej koristili su zagrebački gradonačelnici i Gradski magistrat; za nabavu ove nekretnine grad je izdvojio veliku svotu od 3.500.000 dinara. Magistrat je ubrzo nakon kupnje palaču temeljito obnovio, ne izvođeci pri tome značajnije građevinske zahvate.

Palača tijekom idućih desetljeća nije značajnije mijenjala izgled. Godine 1959. dovršena je gradnja nove gradske vijećnice pa je tadašnji predsjednik skupštine Grada, Većeslav Holjevac, palaču kao privremeno rješenje ustupio Povijesnomu muzeju Hrvatske čiji je sljednik Hr-

vatski povijesni muzej; Muzej je i danas smješten u njoj. Svijest o značenju i potrebi prikupljanja i čuvanja kulturne baštine, materijalnih svjedočanstava nacionalnog identiteta, rezultirala je bogatim fondom muzejske građe koju ovaj muzej danas čuva, istražuje i prezentira, a prostori lijepe gornjogradske palače odavno su postali pretijesni za nacionalno blago koje se u njoj nalazi. Danas otprilike dvije trećine prostorija u palači služe kao 'čuvaonice' muzejskih predmeta, a tek se njezin manji dio (južno krilo prvoga kata i velika dvorana) koristi kao izložbeni prostor te je dostupan posjetiteljima. U velikoj dvorani tijekom gotovo šest proteklih desetljeća održan je niz koncerata i predavanja.

Palača na Gornjem gradu živi i dalje, danas kao privremeni dom nacionalnoga muzeja, sutra možda kao rijedak očuvani primjer plemićke stambene arhitekture druge polovice 18. stoljeća. ■

ENG Perhaps the most beautiful of the palatial buildings in Zagreb's old upper town core (*Gornji grad*) is situated on Matoševa street. Built two hundred fifty years ago and long the home of aristocratic families, it is now home to the Croatian History Museum.

DOMOVINSKA VIJEST

DODIJELJENE NAGRADE HRVATSKOGA GLUMIŠTA

ZAGREB - Na svečanosti u Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu u ponedjeljak 24. studenoga dodijeljene su Nagrade hrvatskoga glumišta za najbolja umjetnička ostvarenja u 2014. te nagrade za životno djelo Nevenki Petković Sobjeslavski i Špiri Guberini.

Nagrade su ove godine dodijeljene 22. put i to tradicionalno na dan kada je glumac Vilim Lesić 1860., nakon burnih rodoljubnih prosvjeda građanstva, najavio da će se "od sutrašnjeg dana na zagrebačkoj pozornici govoriti samo hrvatski", što je označilo povijesni trenutak hrvatskoga glumišta.

Primivši nagradu za svekoliko umjetničko djelovanje u području operete/mjuzikla, operetna primadona Sobjeslavski zahvalila je na "lijepoj velikoj nagradi" koja joj je "naročito važna jer je došla od struke".

Guberina, kojemu je nagradu za životno djelo u području drame predao pomoćnik ministrice kulture Vladimir Stojšavljević, rekao je da mu ta nagrada puno znači jer nagrađuje trud od "nekih pola stoljeća" provedenih u zagrebačkom HNK. Stojšavljević je rekao da je Špiro Guberina dokaz poslovice "zrno po zrno - pogača". "On je od malih zrna kazališnih, televizijskih i filmskih uloga stvorio pogaču koja je desetljećima hranila sve naše gledatelje", rekao je Stojšavljević. Najboljom dramskom predstavom u cjelini proglašena je predstava "Tri sestre" Antona Pavlovića Čehova u režiji Slobodana Unkovskog i izvedbi Gradskoga dramskoga kazališta Gavelle iz Zagreba. Nagradu je preuzeo ravnatelj Gavelle Boris Svrtan, koji je rekao kako zasluge za tu nagradu pripadaju redatelju Unkovskom, ali i ansamblu koji u sebi ima "strasti, ludila i, prije svega, zajedništva".

Nagradu hrvatskoga glumišta utemeljili su 1992. Hrvatsko društvo dramskih umjetnika (HDDU), Hrvatska radiotelevizija i Večernji list, sa suutemeljiteljima Ministarstvom kulture, Odsjekom za povijest hrvatskog kazališta HAZU-a, HNK u Zagrebu, Akademijom dramske umjetnosti u Zagrebu i Hrvatskim društvom kazališnih kritičara i teatrologa. (*Hina*)

"Domovina u venama, domovina u nama..."

"Upravo ovakvo okupljanje, uz hrvatsku pjesmu, pridonosi očuvanju i promicanju jedinstva i hrvatskih nacionalnih običaja u Njemačkoj" rekao je fra Marinko Vukman, župnik Hrvatske katoličke župe Main-Taunus/Hochtaunus

Mlade Hrvatice ponosno ističu svoja nacionalna obilježja

Koncert je okupio više od deset tisuća posjetitelja

Tekst/foto: Fenix Magazin

Život, rad i povratak je ono čemu su težile prve generacije Hrvata u iseljeništvu. Njihova djeca danas žive, rade, ne razmišljaju o povratku ili odlasku u domovinu svojih roditelja, ali osjećaju da joj pripadaju. I uvijek će je osjećati jer, kako kaže ona stara poslovica, "Krv nije voda".

Osjećali su je i u još jednoj, šestoj po redu "Hrvatskoj noći" koja je u studenome u Frankfurtu okupila više od deset tisuća mladih Hrvata iz cijele Europe, ali i prekooceanskih zemalja. Svi su oni zajedno pjevali s klapom Intrade, Oliverom Dragojevićem, Jelenom Rozgom, Matom Bulićem, Prljavim kazalištem, Darkom Kordićem, Milom Marie Klusmeier, Lucijom Šarić, Majom Škuca, Brunom Bakovićem, a mnogi su zaplakali kada je na kraju koncerta Miroslav Škoro zapjevao stihove svoje poznate pjesme "Domovina u venama, domovina u nama".

Zapravo je bilo dirljivo gledati kako mladi Hrvati, rođeni i odrasli u iseljeništvu, osjećaju svoj nacionalni ponos, svoju hrvatsku domovinu, a nikada u njoj nisu živjeli dulje od mjesec dana, koliko im traju godišnji odmori.

- U ovoj "Hrvatskoj noći" hrvatskom pjesmom ćemo se ujediniti, zbližiti, čeznuti za svojim korijenima... Sjećat ćemo se svih radosti, ljubavi prema domovini, braniteljima i rodnome zavičaju - govorio je fra Marinko Vukman i tako je i bilo. Naglasio je kako je upravo hrvatska pjesma iseljeništvu jedan od najznačajnijih izraza nacionalnoga identiteta. - Upravo ovakvo okupljanje, uz hrvatsku pjesmu, pridonosi očuvanju i promicanju jedinstva i hrvatskih nacionalnih običaja u Njemačkoj - rekao je fra Marinko.

Za njegovanje i čuvanje hrvatskoga jezika zaslužne su i hrvatske misije diljem svijeta. Na misnim slavljinama, u pje-

smi, utjehu su pronalazili mnogi naši ljudi. - Posebice su to osjetili oni Hrvati, vaši djedovi i očevi koji su morali otići iz Hrvatske u strani svijet i prihvatiti tuđi nerazumljivi jezik sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Njihovi su tužni iseljenički životi ispisali i ispevali nezaboravne čežnje za toplinom doma, dragim ljudima, povratkom u sanjano hrvatsku državu, a mnogi su za komunizma te snove i životom platili - zaključio je fra Marinko. ■

Jelena Rozga zapalila je publiku

Legendarni Prljavci na frankfurtskoj pozornici

ENG The Croatian Nights concert was again organised this year in Frankfurt for over ten thousand young Croatians from across Europe and overseas countries. They all sang along with pop stars Klapa Intrade, Oliver Dragojević, Jelena Rozga, Mate Bulić, Prljavo Kazalište and others

Putovima Ivana Anža Frankopana

Publicist, liječnik i diplomat Mladen Ibler, osvježivši stara povijesna vrela otkrio je nova o Frankopanima, istražujući archive preko Senja i Dubrovnika do Jeruzalema i Stegeborga - približivši nam čarobnu srednjovjekovnu Skandinaviju i hrvatsku kolijevku državnosti

Napisala: **Vesna Kukavica**

Nakladnička kuća *Meridijani* priredila je svečano predstavljanje knjige Mladena Iblera *Ivan VI. Anž Frankopan: U službi nordijskoga kralja*, koje je održano u dvorani Družbe braće hrvatskoga zmaja u kuli na Kamenitim vratima u Zagrebu 19. studenoga 2014. Uz autora, na predstavljanju su nadahnuto govorili recenzenti - akademik Franjo Šanjek i prof. dr. sc. Hrvoje Petrić te ugledni geograf i urednik ovoga jedinstvenog izdanja dr. sc. Dragutin Feletar. U nazočnosti mnogobrojne publike iz naše akademske zajednice moderatorica svečanosti bila je Petra Somek.

Građa knjige raspoređena je na dvjestotinjak stranica i razvrstana u 23 poglavlja koja obiluju povijesnim činjenici-

cama o Frankopanima, ali i magičnim publicističkim diskursom u autorovim digresijama poput one o Veroniki Desiničkoj.

NEPOZNATI PRINOSI IZ POVIJESNIH VRELA

Metodom znanstvene naracije autor tako opisuje kako je otkrivao nepoznate prinose iz povijesnih vrela o pripadniku naše cijenjene plemićke loze Frankopana i to o Ivanu VI. Anžu iz 15. stoljeća. Članovi te plemićke loze s otoka Krka, kako bilježi pisana povijest još od prve polovice 12. stoljeća do kasnoga srednjeg vijeka, bili su hrvatski potkraljevi i banovi, danski kraljevski namjesnici u Švedskoj, biskupi u Mađarskoj, generali i kapetani Vojne krajine, poglavari gradova, utemeljitelji samostana, književnici, graditelji... Svojom plodnom i raznovrsnom djelatnošću stekli su iznimno visoko mjesto u hrvatskoj i europskoj povijesti.

Autor Ibler prati Frankopane u sklopu srednjovjekovne povijesti Europe i njezinih geostrateških mijena kada je hrvatsko plemstvo održavalo veze s raznim krajevima Europe pa se knjiga može čitati u dahu kao avanturističko štivo. Usredotočuje se na odnose između knezova Frankopana i prvoga kralja Skandinavske (Kalmarske) unije, Erika VII. Pomeranskog, osobito tijekom kraljeva putovanja po južnoj Hrvatskoj kada posjećuje Dubrovnik na putu u Svetu zemlju prije više od pola tisućljeća. Rekonstrukcija povijesnih događaja, temeljena na 130 izvora i citirane literature, otkriva i ulogu dubrovačke diplomacije na tom putu. Što se sve posrećilo istraživaču Ibleru, čitatelju je dokumentirano u knjizi preslikama autentičnih isprava, naglasio je recenzent Šanjek.

Na temelju dubrovačkih, mletačkih te danskih i švedskih povijesnih vrela autor Ibler otisnuo se putovima Ivana VI. Anža Frankopana, kojeg u skandinavskim ispravama susreće pod imenom Gian Franchi/Johan Franke/Johan Vale i to kao kraljevskoga upravitelja dvorca Stegeborg i pripadajuće županije Östergötland u Švedskoj, rekao je predstavljatelj Petrić.

SKIDANJE PRAŠINE ZABORAVA

U svome obraćanju autor Mladen Ibler, nakon zahvale suradnicima na istraživačkim poticajima za skidanje prašine zaborava s ovoga frankopanskog ogranka te nakladničkoj opremi knjižne građe s

Promocija knjige u dvorani Družbe braće hrvatskoga zmaja

iscrpnim znanstvenim aparatom, podsjetio je nazočne kako dvadesetak godina traga za nordijsko-hrvatskim vezama nakon što je u Klaićevoj *Povijesti Hrvata* pročitao o mladome junaku kojega je oko sredine drugog tisućljeća zavolio kralj Erik VII. U desetosveščanoj *Danmarks Historie* tu srednjovjekovnu diplomatsku vezu u doba Kalmarške unije opisuje sveučilišni profesor iz Århusa Troels Dahlerup, navodeći našijenca Ivana kao "Franke, Johan (Gian Franchi), upravitelja dvorca Stäkeborg, talijanskog prevoditelja Erika Pomeranskog". Profesor Dahlerup upućuje Iblera i na švedske izvore, kojima ga vodi Briggitt Fritz, ravnateljica Odjela za srednjovjekovne isprave u Državnome arhivu u Stockholmu. U Hrvatskoj autor se povezuje s akademikom Petrom Strčićem, vrsnim poznavateljem prošlosti krčkih knezova Frankopana. S tim povjesničarima Ibler objavljuje novootkrivene činjenice o Frankopanima u Hrvatskoj i Švedskoj, koje je obavijala magla zabo-

rava u arhivima od Senja (preko Like i Gacke) do Stegeborga, od Krete do Lofota, od Venecije do Dubrovnika pa sve do Jeruzalema.

HRABAR, OBRAZOVAN, PRAVEDAN...

Dragocjeno je pročitati na kraju knjige (str. 187. - 198.) Zaključke Vijeća Dubrovačke republike iz 1424./25., koji su transkribirani kao povijesni izvori prve vrste, pohranjeni u Državnome arhivu u Dubrovniku. Otkrivena građa rasvjetljava prošlost stare Europe kojoj je Hrvatska pripadala od početka svoje državnosti. Možemo zaključiti da je Anž bio hrabar i strastven putnik europskim prijestolnicama, obrazovan, poliglot te pravedan vladar bez osvetničkih nagona - što potvrđuje sudbina celjskoga Fridrika II. koji je ubio njegovu sestričnu Elizabetu Frankopan (str. 91. - 93.).

Knjiga sadrži opsežan sažetak na švedskome jeziku, koji je preveo ugledni hrvatski diplomat i publicist Branko

Mladen Ibler sa suprugom Tove

Biografija autora

Publicist, diplomat i liječnik Mladen Ibler rođen je 1937. u Zagrebu, gdje diplomira na Medicinskom fakultetu 1963. Tri godine kasnije istovrsnu diplomu stječe u danskom Århusu da bi zatim specijalizirao anesteziologiju i intenzivnu medicinu u Kopenhagenu. Izgrađivši ondje zavidnu karijeru u struci, posvećuje se obitelji i obogaćivanju vlastitih spoznaja iz područja humanističkih znanosti. Dobio je više danskih i međunarodnih stipendija. Od 1991. do 1996. bio je predsjednik Hrvatske kulturne zajednice, opunomoćenik Hrvatskoga Crvenog križa i prvi počasni konzul RH u Danskoj. Od 1996. do 2005. hrvatski je veleposlanik u Švedskoj, Australiji i Novome Zelandu. Uz stručne radove objavljuje članke iz područja hrvatske povijesti, kulture i politike u inozemnim i domaćim časopisima, među kojima su i periodici Hrvatske matice iseljenika. U prvim redovima uz povjesničara i državnika dr. sc. Franju Tuđmana, među graditeljima je suvremene Republike Hrvatske, za što je odlikovan Spomenicom domovinske zahvalnosti i Redom kneza Branimira s ogrlicom.

Srednjovjekovni frankopanski kaštel u Driveniku

Ivan VI. Frankopan

Ivan VI. Frankopan je hrvatsko-dalmatinski ban s početka 15. st., prema pisanju znalca te krčke plemićke loze akademika Petra Strčića, kojeg ovdje opisno citiramo. Ivan je sin Nikole IV., a muž Katarine - kćeri kneza Ivaniša Nelipića, koji ga kao zeta posinjuje pa sa ženinim mirazom Frankopani postaju najmoćnijom velikaškom obitelji u hrvatskim zemljama. Viđen je plemić po srednjovjekovnim europskim prijestolnicama poput budimskoga dvora gdje se posredovanjem danskoga kralja Erika VII. izmirio s Fridrikom II. Celjskim, optuženim za ubojstvo njegove rođakinje Elizabete koja mu je bila supruga, a koji je počinio preljub s Veronikom Desinićkom. Održava veze s dvorom posljednjega milanskog vojvode F. M. Viscontija odakle ga put vodi u Dansku kralju Eriku VII., koji ga proglašava vitezom dajući mu leno i imenovavši ga upraviteljem dvaju kraljevskih gradova i dvorskim namjesnikom u Švedskoj.

Salaj - nekoć s višedesetljetnom štokholmskom emigrantskom adresom. Suradnici na istraživanju i autor Mladen Ibler mogu biti ponosni kako su čitateljima na zanimljiv način opisali hrvatsko-švedske veze prije gotovo 580 godina, zaključio je u ime nakladnika

ENG In his latest book, *Ivan VI Anž Frankopan: In The Service of the Nordic King*, publicist, physician and diplomat Mladen Ibler brings us some of the magic of medieval Scandinavia and the cradle of Croatia statehood.

110 godina seljačkoga pokreta braće Radić

Hrvatska (republikanska) seljačka stranka bila je politička predvodnica hrvatskoga naroda u prvoj Jugoslaviji, ali je rastrojena u 2. svjetskom ratu i poraću, a u domovini je obnovljena tek u vrijeme stvaranja samostalne Republike Hrvatske

Piše: **Željko Holjevac**

Na početku 20. stoljeća oko 80% stanovnika u "Trojedom kraljevini" Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji u sklopu Austro-Ugarske živjelo je na selu. Narodni pokret u banskoj Hrvatskoj 1903. protiv mađarske prevlasti, kada su npr. u Zaprešiću oružnici pucali na seljake koji su pokušavali skinuti mađarsku zastavu sa željezničke postaje, pokazao je da seljaštvo može biti značajan politički čimbenik. To su uvidjeli braća Radić, Antun i Stjepan, pa su počeli polako organizirati seljačke mase koje još nisu u većoj mjeri sudjelovale u javnom životu. Nakon što su u Zagrebu 1899. pokrenuli list *Dom*, namijenjen "hrvatskom seljaku za razgovor i nauk", braća Radić utemeljili su 22. prosinca 1904. Hrvatsku pučku seljačku stranku, a početkom sljedeće godine u selu Hrastovici kraj Petrinje održali su prvu skupštinu nove stranke.

NARODNI POKRET

Iako je Stjepan Radić marljivo obilazio sela i kao vrstan govornik osvajao se-

Ivan Tišov: Stjepan Radić među seljacima

ljastvo jer je govorio o problemima koji su tištali upravo taj društveni sloj, nova stranka do 1918. nije imala veću težinu u hrvatskoj politici jer je izborno pravo još bilo ograničeno. HPSS je tada zagovarao preobrazbu Austro-Ugarske u podunavsku federaciju u interesu Hrvata i ostalih slavenskih naroda. No, kad je na kraju Prvoga svjetskog rata 1918. došlo do raspada Austro-Ugarske, HPSS se priklonio ulasku Hrvata u južnoslavensku državu, ali je zahtijevao da se zajednička država sa Srbijom uredi kao savezna zajednica ravnopravnih naroda uz očuvanje i prihvaćanje hrvatske državnosti. Radić je to slikovito izrazio riječima: "Ne srljajte kao guske u maglu!"

U monarhističkoj Jugoslaviji seljaci su dobili pravo glasa, a stranka je postavila zahtjev za hrvatskom republi-

kanskom državom pa je na izborima za ustavotvornu skupštinu 1920. dobila 50 zastupničkih mandata i postala najjača hrvatska stranka u novoj državi, promijenivši tada i svoje ime u Hrvatsku republikansku seljačku stranku. Zbog republikanstva i odbijanja polaganja prisega kralju Radić je bio uhićen i zatvoren, a zastupnici HRSS-a nisu došli u Beograd na zasjedanje ustavotvorne skupštine, nego su izradili *Ustav ili državno uređenje neutralne seljačke republike Hrvatske* i predložili konfederaciju kao jedini pravedan i trajni sporazum sa srpskim narodom. Umjesto toga, iz Beograda je nametnut Vidovdanski ustav koji je ukinuo hrvatsku autonomiju i propisao upravnu podjelu zemlje na oblasti. Opirući se centralističkom rješenju, HRSS se udružio s još nekim nacionalnim strankama u Hr-

Vladko Maček i Dragiša Cvetković u Zagrebu

vatski blok i prerastao u narodni pokret koji se proširio u Dalmaciji i među Hrvatima u Bosni i Hercegovini, a Stjepan Radić je nakon masovno posjećene stranačke skupštine na zagrebačkome Borongaju 1923. postao nacionalni tribun.

RADIĆEV ZAOKRET

Pokušavajući internacionalizirati hrvatsko pitanje i dobiti pomoć iz inozemstva, Radić je 1923. posjetio zapadne europske zemlje, a u sovjetskoj Moskvi sljedeće godine učlanio je svoju stranku u Seljačku internacionalu. Optužen za simpatije prema komunizmu, HRSS je došao pod udar jugoslavenskih zakona pa je Radić opet završio u zatvoru, a 1925. napravio je neočekivani zaokret u svojoj politici: priznao je jedinstvo jugoslavenske monarhije, dinastiju Karađorđevića, Vidovdanski ustav i jedan parlament za cijelu državu u Beogradu. Taktizirajući u smjeru rješavanja hrvatskoga pitanja, stranka je odbacila republikanizam i promijenila ime u Hrvatsku seljačku stranku, a Radić je na temelju sporazuma sa srpskim radikalima ušao u vladu kao ministar prosvjete.

Nastojeći nakon izbora za oblasne skupštine 1927. povezati i uskladiti rad oblasnih skupština na hrvatskome području, Stjepan Radić raskinuo je koaliciju sa srpskim radikalima i napustio vladu, a sa Svetozarom Pribićevićem, srpskim političarom iz Hrvatske, ušao je u oporbenu Seljačko-demokratsku koaliciju. Tražeći alternativne putove za suradnju Hrvata i Srba, postao je mandatar demokratskih snaga za sastavljanje nove vlade, ali je pao kao žrtva pokolja u Narodnoj skupštini u Beogradu gdje je radikal Puniša Račić 20. lipnja 1928. pucao u zastupnike HSS-a. Radić je ubrzo umro od posljedica ranjavanja, a za novog predsjednika HSS-a izabran je

Pogrebna povorka Stjepana Radića

Vladko Maček. Politički život je uzavrio pa je kralj Aleksandar državnim udarom na početku 1929. uveo diktaturu. "Kako vidite, lajbek je raskopčan", komentirao je Maček taj potez, zahtijevajući povratak parlamentarizma i preustroj države koja je uskoro preimenovana u Kraljevinu Jugoslaviju.

BANOVINA HRVATSKA

Nakon što je kraljeva diktatura 1931. prikrivena nametnutim ustavom, na sastanku prvaka SDK u Zagrebu 1932. donesen je hrvatski nacionalni program, nazvan *Zagrebačke punktacije*, o Hrvatskoj u sklopu Jugoslavije sa zaključkom da se prilikom preustroja države treba "vratiti na 1918. kao ishodišnu točku". Vladko Maček zbog toga je osuđen na tri godine zatvora, a potpredsjednik HSS-a Josip Predavec je ubijen. No, poslije atentata na kralja Aleksandra u Marseilleu, namjesništvo kneza Pavla Karađorđevića priznalo je postojanje hrvatskoga pitanja, a Maček je prije skupštinskih izbora 1935. pušten na slobodu. Poslije tih izbora sastao se s knezom Pavlom i premijerom Milanom Stojadinovićem. Istodobno je zbog režimskog nasilja u Hrvatskoj osnovao poluvojnu građansku i seljačku zaštitu, a u selu Farkašiću kraj Petrinje 1937. postigao je sporazum sa srbijanskom Udrženom opozicijom.

HSS je na skupštinskim izborima 1938. dobio najveći dotad osvojeni broj glasova, a sporazumom predsjednika Vladka Mačeka s izaslanikom krune Dragišom Cvetkovićem 26. kolovoza 1939. izborio je hrvatsku autonomiju u obliku Banovine Hrvatske. Banom je postao

Ivan Šubašić, a Maček je ušao u Cvetkovićevu vladu koja je zbačena 1941. uoči ratnog sloma Kraljevine Jugoslavije. Nakon uspostave Nezavisne Države Hrvatske, u kojoj višestranačje nije bilo dopušteno, vodstvo HSS-a ustrajavalo je na neutralnoj i pasivnoj "političkoj čekanja" do pobjede zapadnih sila na europskim i svjetskim bojištima. Dok je Maček, nakon što je nekoliko mjeseci bio zatočen u jasenovačkome logoru, boravio u kućnome pritvoru u Kupincu pokraj Jastrebarskog i u Zagrebu, napori ustaša i partizana na privlačenju članova HSS-a izazvali su raslojavanje u dotad stožernoj hrvatskoj stranci koju je sraz totalitarnih koncepcija u Drugome svjetskom ratu potisnuo na političku marginu.

ŠUBAŠIĆ PREGOVARA S TITOM

Dok je bivši ban Ivan Šubašić kao predsjednik jugoslavenske vlade u Londonu pregovarao 1944. na Visu s komunističkim vođom Titom o suradnji, prvaci HSS-a u zemlji surađivali su s nekim ustaškim dužnosnicima u pokušaju spašavanja ratne hrvatske države, a nastojanje potpredsjednika Augusta Košutića da partizani prihvate HSS kao ravnopravnog partnera ostalo je uzaludno. Nakon komunističke pobjede Maček je otišao u emigraciju, Šubašić je podnio ostavku na dužnost ministra vanjskih poslova u Titovoj vladi, a početkom 1948. osuđeno je u Zagrebu nekoliko istaknutih članova HSS-a. Stranka je nastavila djelovati u emigraciji, a u domovini je obnovljena ranih 1990-ih, kada je došlo do raspada socijalističke Jugoslavije i osamostaljenja Republike Hrvatske. ■

Radić drži govor u Splitu

ENG The Croatian People's Peasant Party was founded 110 years ago. As the Croatian (Republican) Peasant Party, under the leadership of Stjepan Radić and Vladko Maček, it was the primary political representative of Croats in the first Yugoslavia.

NEPOSTOJANO *E* U HRVATSKOM JEZIKU

Piše: Sanja Vulić

U hrvatskim se gramatikama nerijetko navodi samo samoglasnik *a* kao nepostojani samoglasnik, npr. *starac* (gen. *starca*; mn. *starci*), *plitak* (ž. r. *plitka*), *sav* (ž. r. *sva*), itd. Samo pojedine gramatike spominju i nepostojani samoglasnik *e*. Pritom se uvijek ističe kako se nepostojano *e* pojavljuje isključivo u kajkavskim vlastitim imenima, npr. u prezimenima tipa *Gubec* (gen. *Gupca*) ili u zemljopisnim imenima, npr. *Čakovec* (gen. *Čakovca*). Pojedine gramatike bez ikakvog objašnjenja navode moguća odstupanja u prezimenima kajkavskoga podrijetla. Tako se npr. ne objašnjava zašto se preporučuje *Vrabec*, gen. *Vrapca*, ali *Brabec*, gen. *Brabeca*. Radi se samo o tom da su prije obrazovani ljudi znali prepoznati nepostojano *e* pa se genitiv *Vrapca* ustalio, kao i ostali "kosi" padežni oblici. Padežni pak oblici tipa genitiv *Brabeca*, dativ *Brabecu*, koji su se kasnije uobičajili, rezultat su neznanja idućih naraštaja i nepoštivanja kajkavske jezične tradicije koja je jednako hrvatska, a time i jednako vrijedna kao i bilo koja druga hrvatska jezične tradicija. Ako se usvaja pravilo o poštivanju lokalnih jezičnih značajki u svim tipovima imena, onda to pravilo vrijedi za sve.

Također se zaboravlja da smo nepostojano *e* dobili i iz latinskoga, kojega je jezično naslijeđe duboko utkano u hrvatsku jezičnu baštinu, osobito u veliki broj riječi koje se odnose na duhovnu i civilizacijsku nadgradnju. Tako npr. prema latinskomu *pater*, gen. *patris* niz je izvedenica koje se u hrvatskom jeziku rabe s nepostojanim *e*, npr. *patristika* (znanost koja proučava život i rad svetih otaca), pridjev *patristički*, *pateron* (zaštitnik ili pokrovitelj), *patronat* (zaštita ili pokroviteljstvo), *patrimonij* (baština, očinstvo), *patronim* (ime po ocu),

patrijarh, *patrijarhalan* itd., a ne *pateristika*, *pateristički*, *pateron*, *pateronat*, *paterimonij*, *pateronim*, *paterijarh*, *paterijarhalan*. Sukladno tomu, ponegdje u Slavoniji i Bosni krunica se naziva *patrice* (očenaši). U skladu s latinskim, u hrvatskoj je jezičnoj tradiciji riječ *pater* imala genitiv *patra*, dativ *patru*, množinu *patri* itd. U novije vrijeme to se pravilo nepostojanoga *e* bez valjanoga razloga krši, pa se piše gen. *patera*, dativ *pateru*, množina *pateri* itd. U hrvatskom jeziku rabimo i druge izvedenice iz riječi koje su u latinskom imale nepostojano *e*, npr. prema latinskomu *mater*, gen. *matris* (mati, majka) rabimo nazive *matronim* (ime po majci), *matrijarhat* itd., a ne *materonim*, *materijarhat*. Prema latinskomu *noster* (gen. *nostri*), ž. r. *nostra* (naš, naša) rabimo naziv *nostrifikacija* (izjednačivanje strane isprave s našom), a ne *nosterifikacija*. Prema latinskomu *ager*, gen. *agri* (njiva, oranica) rabimo nazive *agrikultura*, *agronomija* itd., a ne *agerokultura*, *ageronomija*. Prema latinskomu *liber* gen. *libri* (knjiga, gen. knjige), rabimo nazive *libreto*, *libretist*, a ne *libereto*, *liberetist*. S druge strane, prema latinskomu pridjevu *liber*, ž. r. *libera* (slobodan, ž. r. slobodna), koji nema u tom jeziku nepostojano *e*, rabimo riječi *liberalizam*, *liberalan* i dr. Zato je nelogično da se za riječ *Interliber* (ime za međunarodni sajam knjiga u Zagrebu), rabi genitiv *Interlibera*, dativ *Interliberu* (što bi se odnosilo na međunarodni sajam slobode), a pravilni bi oblici bili genitiv *Interlibra*, dativ *Interlibru* itd. Oblici tipa *Interlibera* opet su rezultat jezičnoga neznanja, koje je danas, kada je uobičajenije od znanja (što je na žalost često) postalo mjerilo općeprihvaćenosti i priznatosti. ■

U prošlom broju Matice, u rubrici "Govorimo hrvatski", pogreškom je ponovljen tekst iz listopadskoga broja. Molimo čitatelje za ispriku.

*Svim Hrvatima u domovini i po svijetu,
njihovim potomcima,
ženidbenim vezama stečenoj rodbini,
prijateljima, dobročiniteljima,
ljudima s kojima smo po svijetu
na bilo koji način životom povezani,
čestit Božić i punu svakog blagoslova 2015. godinu, želi*

Hrvatski svjetski kongres (HSK)

Od 1951. izlazi mjesečnik Hrvatske matice iseljenika

MATIČIN VREMEPLOV

Pronašli smo u Matici za mjesec **prosina**c godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

1966.

"Za sve stanovnike kajkavskoga govornog područja Festival kajkavske popevke u Krapini ima posebno značenje jer se njime ulazi u novo razdoblje ove vrste muzike koja je uspjela stvoriti mnogo vrlo lijepih pjesama i melodija, a ima i bogatu kulturnu tradiciju."

SLATKI NAŠ KAJ

*Svim našim pretplatnicima,
suradnicima i prijateljima želimo*

**SRETAN BOŽIĆ
I NOVU GODINU!**

1978.

Istaknuti iseljenički djelatnik iz Australije Frane Buktenica, rodom sa Šolte, posjetio je Matičin ured u Splitu gdje je razgovarao o prikupljanju pomoći među iseljenicima za izgradnju vodovoda na otoku Šolti. Naši iseljenici u Zapadnoj Australiji tim povodom su osnovali i poseban odbor.

Pomoć naših iseljenika za izgradnju vodovoda na otoku Šolti

U prostorijama splitskog odbora Matice iseljenika nedavno je održan zanimljiv susret. Koncem rujna ove godine sreli su se članovi Odbora za izgradnju šoltanskog vodovoda s istaknutim iseljenikom, Šoltaninom Franzom Buktenicom, koji od 1938. godine živi u Zapadnoj Australiji, ali često navraća u rod-

ni kraj. Članovi odbora upoznali su prijatelja iz Australije s pojednostavljenu izgradnju vodovoda, toliko značajnog za uvjete jednog otoka Šolta. Buktenica je ispričao kako su Šoltani u Australiji podržali ovu akciju i svi se nashom odazvali pozivu Čedomira Klarića, predsjednika Šoltanskog odbora za vodovod, koji je omo-

Svi koji su se izgradnje vodovoda na Šolti dotiču su i naši iseljenici u Australiji. Na slici: Šoltanski odbor za vodovod Zapadne Australije. S lijeva na desno: članovi F. Bakić, M. Bakić, M. Čević, V. Juharević i T. Mateti (sjedni V. Juharević, C. Klarić i F. Buktenica).

1988.

Matica je prvi put javno svojim čitateljima, uz dotad u prosinačkom broju uobičajenu novogodišnju čestitku, zaželjela i "Sretan Božić". Doduše ne na naslovnici, već na trećoj stranici. No, bio je to znak da je politička cenzura olabavila, a ujedno i najava povijesnih prekretnica koje će uskoro uslijediti.

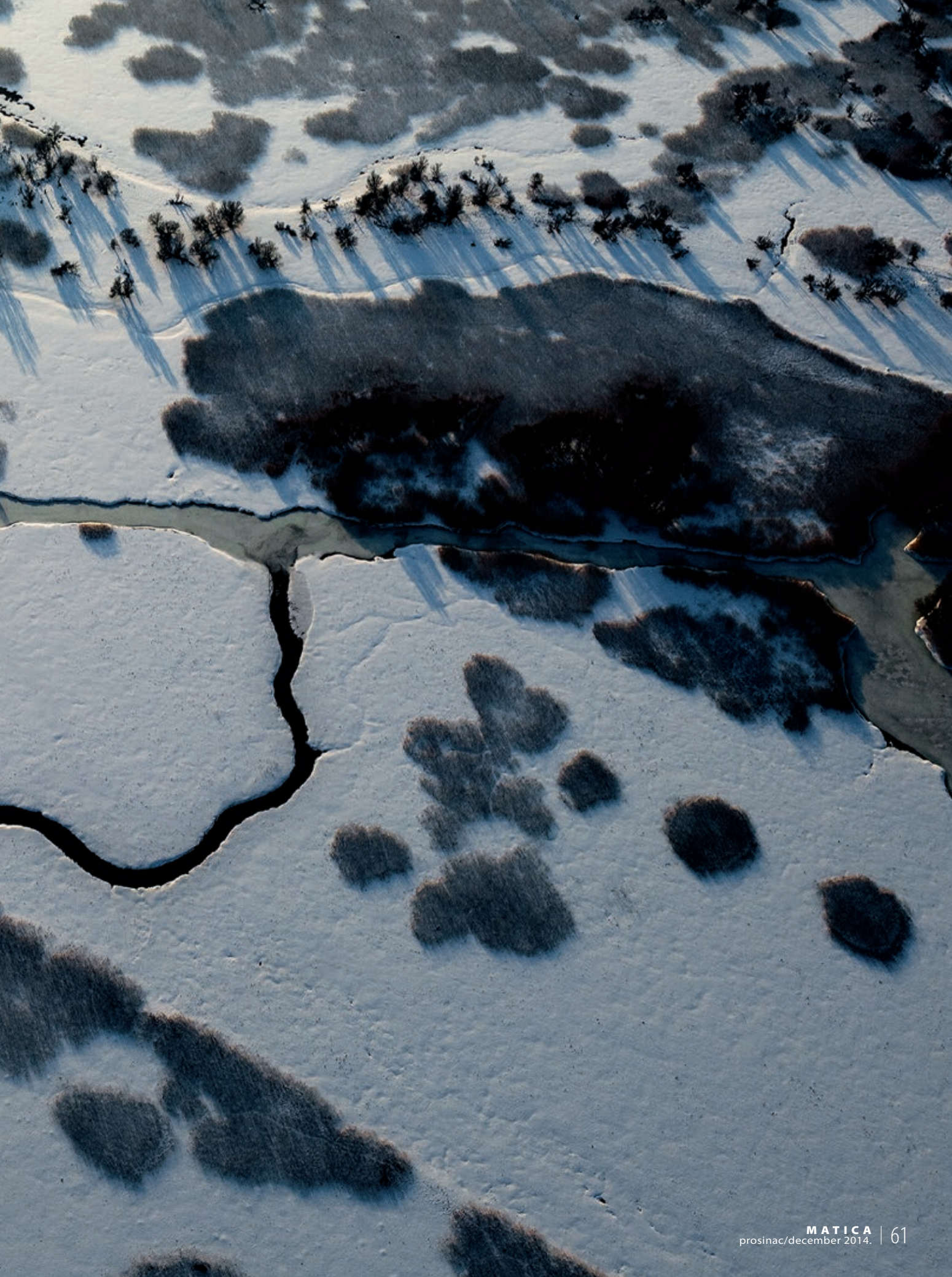
Fotografije Davora Rostuhara iz knjige
"National Geographic – Hrvatska iz zraka"

www.hrvatskaizzraka.com

Kopački rit

Osječko-baranjska županija

Prirodna poplavna područja poput Kopačkog rita na ušću Drave u Dunav imaju ključnu ulogu u prihvaćanju i zadržavanju poplavnih voda kad poplave zaprijetе naseljima te štite stanovništvo i imovinu šireg područja. Regulacija rijeka nasipima sprečava male sezonske poplave, ali može prouzročiti katastrofalne poplave. Naime, regulirana rijeka gubi vezu s poplavnom nizinom, pa se suvišna voda nakuplja u koritu rijeke. Nakon jakih kiša uzvodno korito ne može izdržati toliku vodu, pa se rijeke izlijevaju u naselja i ponekad uzrokuju katastrofalnu štetu.

TALIJANSKI UČITELJ I PRVA NOGA U GUZICU

Mali dečkić je puzio po tapetu kao neka navijena, živahna igračkica do maksimuma iscrpljujući električnu energiju iz svojih baterija. Njegova žuta kosica potpuno se uklapala sa žutom bojom njegova lica. Nevidljivi kist koji je miješao njegove gene i kromosome perfektno je napravio **žučkastu mušku bebu** koji je više sličio na Skandinavca nego na malog američkog Hrvatića. Njegov djed Jure zamazanih radnih hlača od proliivenog gipsa i uljane boje, budno je pratio puzačke putanje maloga **žuće**, dok ovaj nije dopuzio do nedopuštenog rajona: hodnika, gdje su djed Jure s majstorom Milom i njegovim pomoćnikom **Gavranićem** (mulatska mješavina bijelca i tamnopuskinje) čije je pravo ime bilo **Victor**, renovirali hodnik.

- Ako pređeš prag - počeo je djed Jure svom žučkastom unuku šaljivo - dobit ćeš nogu u guzicu!

Gavranić i majstor Mile su se znatiželjno nasmiješili, iako Gavranić nije razumio djeda Juru, ali - iz namještene solidarnosti s majstorom Milom za kojega je on radio, nasmiješi se i on potvrdivši socijalnu uljudnost prema malom djetetu.

- Enti nije - roga! - počeo majstor Mile - Koliko ih je meni moj čaća zaprašio - meni da i dandanas ne mogu pošteno i ugodno sjediti... a, i jesam bio vrag: proli ovo, prosipi ono, udri brata Antu, pa povuci za pletenice sestru Milku, pa opsj učitelja Mirka, pa pozdravi našeg vratara: "smrt fašizmu!" "umjesto "valjen Isus i Marija!" - pa bog ti ga sve zna...

- Zzz-naš, znnaš li ti? - otpočeo djed Jure, koji se toga momenta otkri kao kronični mucavac - 'kko je meni d-d-dao prvu nnoogu u ggguzicu?

Majstor Mile to pitanje shvati bukvalno

i doslovno.

- Pa, kako bi ja zna? Ja sam iz **v1aha** (iz unutrašnjosti), a ti si s otoka..., čoviče božji; i tek sam te sreo ovdje u Americi pred 5 mjeseci!

Al' djed Jure ne ču Milin komentar. Misli djeda Jure ko brodska užad brod - već su ga bila povukla u strani i daleki teren prošlosti, daleko od Mile i Amerike na njegov pitomi otok. On je - toga momenta - već "bio" tamo kao mladić u punoj snazi svoje oživljene mladosti. Šetao je i upijao ljepotu otočkoga krajolika s maslinama otežalim od plodnosti, visokim borovima i čempresima; perfektno poredanim vinovim trsjem u ograđenim prostorima suhozida. Divio se cvjetnim perivojima marljivih otočana koji su na izlogu prirode, s osjećajem švicarskih satova izlagali svoj umjetnički talenat za parceliranje plodnih zemljanih oazica u sivom kamenu. "Mladi" djed Jure ponovno je "promatrao" sijaset malih brodica i sitnih barkica u svom otočkom "mulu" (pristanište). Opet "ugleda" ribarske košare pune srdela, ulignji, trlja, gauna, barancina, sipa, obotnica, škarpina - i "osjeti" snažni miris svježih ribe, simbol rodnoga kraja, rodne mu Domovine. "Ču" tuljenje putničkoga broda koji već od Rijeke marljivo i ustrajno gura valove u zadržarskome kanalu na svojoj putničkoj liniji za Dubrovnik. "Gleda i škilji" djed Jure da prepozna slova i odgoneta ime broda... a, onda opet "ču" neku automobilsku trubu - i sjeti se da je to revanje tovara - prirodnih otočkih "mercedesa" koji se pale, ne na benzin ili naftu nego na udarac okrutne šibe pod čijim udarcima svi otočki margarci bez izuzetka neprirodno pretvaraju svoju magareću u krokodilsku kožu zahvaljujući ljudima i njihovoj neumoljivosti i neobuzdanom porivu za

opstanak. I koji uvijek izbacujući svoju oporu stranu čovječnosti na površinu, zanemarujući onu mekšu stranu sebe samih kao da je više uopće i nema; ili kao da su oštri i prijeteci impulsi mačoizma uspavali strahom tu njihovu blagu stranu koja je s njima još od prvoga dana njihovog postanka, ali zaboravljena, potpuno zanemarena negdje duboko u njihovim polupraznim labirintima sebe samih.

- ZZZnnaš 'kk-o? - kao da se vraća iz svemira svemirskom letjelicom, vrati se djed Jure u američko- newyoršku realnost, još uvijek očekujući odgovor od majstora Mile.

- A, bome čaća! A 'ko bi drugi? - uzvрати s prizvukom ležernosti majstor Mile; ali i sa stopostotnim uvjerenjem u pravi odgovor.

- A nnoo! - promuca djed Jure, pa odmah nastavi - nnnne bb pppooogodio uuu sstto gggodina!

- Et' ga vraz! - kroz zube izusti majstor Mile dok je svojom pregačom brisao znoj s čela, donekle i iznenađen.

- Sigg-nnore Giiiovani, ttalijanski uučttel'! - mrgodno obavijesti djed Jure, kao da obavještava povišenje poreza na ovu svoju kuću od općinskih krvo-pijavica, pa pogreškom pljunu na svoj čisti pod u kuhinji, navodeći na misao da boluje od trule i podmukle tuberkuloze.

- Talijanski učitelj? - začudno se zapita majstor Mile, pa sjednu na vrh trošnih, drvenih ljestvi. U isti mah mu drugo potpitanje iskoči iz usta ko žedna ovca što pobježe iz tora spremna da ogłosi svoju žed, i brže dođe do kabla s vodom nego što uspi "blejnuti".

- A zašto, majku mu njegovu?

- Ej, mmmoj Mmmile, crnoko-
šuljaši zzzappooosjedd-
n u - š e

naš ootok i odmah uuvvedoše ttallijansku školu - reče djed Jure pomalo rezignirano.

Majstor Mile, kao bivši obećavajući intelektualac, a poslije životni **originalac**, instinktivno osjeti zanimljivu povijesnu priču pa još žešće zaoštri svoj pogled na djeda Juru koji nastavi svoju započetu "storiju".

- Innn-ače jija sam bbio pmoćnik učiteljlu Ggiiovvaniju. Mm-oj pposal jje bbil ppallitt ppeć u škšk-oli ssvako jjutro. Jjedno jjutro nnehotice oo-tkri jja ppištolj kkraj škškolske ppeći izza kkasette zza ddr-va isppod kk-ussina. Ja s njim zza kkaiš ggaća te ga ppokkri s kkošuljom i s njim nna ssuffit (potkrovlje) nnaše kkuće. Ssakri gga jja u rrupu u zaidu da ga nni ssveti Ante ss povećalom nne bi uusppi nnači!

Majstor Mile pogleda Gavranica, pa djeda Juru te uskliknu ko da mu žena rodi 1-og sina poslije 8 kćerki:

- Oh, sv. Pantelija, pa ti, dida Jure, si bio hrabriji od senjskih uskoka i od omiških pirata (gusara)! - Djed Jure narisa osmi-jeh na svom licu rastezanjem svojih tankih sedamdesetipetogodišnjih usana. Majstor Mile se prestraši da će djedova priča biti preduga pa ga ponovno usmjeri na pravi kolosjek pitanjem:

- A, dide Jure, kako je onda konačno došlo do te prve nn-oge u guzicu? - zaškiljivši s oba oka ko da mu dadoše kvasinu (ocat) da proba umjesto prvoklasnog vina pri onoj ključnoj riječi g ----- sjetivši se i uljudnije i klasnije riječi: ako se ne vara - stražnjica, al' zaključi da to ipak (!) nije jedno te isto. Uostalom i djed Jure je slobodno upotrebljava.

- Eh - nastavi djed Jure - suttradan uujutro evvo tti Ggiiovvaniya nmmmrro-godennoga, ppa prravo kk menni u zzadnju kklupu. Vvvidi jja oddnni vvrag ššalu, a jja pprravo kkraj njega ppa dda ću vvan. Ali, onn uuhvati mmenne u ttrrku ššppiccom ccppelle i tto pprravo u ttur-njaču. Ja ppaddoh i ddiggo se u isttom ttrennutku ppa sloboddici u zzaggrljaj. Bbbill jje tto zzadnji ddan tta-lijan-ske nnasttave zza mme-ne!

Milino se lice ozari smiješkom te potapša djeda Juru po ramenu ko da mu je djed Jure njegov stalni i lojalni prijatelj zadnjih 50 godina, a ne tek petomjesečni listak s njihovoga zajedničkoga stabla.

Djed Jure je sad u naramku držao svo-ga žučkastoga unuka. Gavranic dobronamjerno zamoli majstora Milu da mu pre-vede djeda Jure ispovijest na engleski. Ovaj ga odbi riječima:

- Biž' k vragu zato da te plaćam 7 \$ na uru da bi ti mogao prevoditi hrvatsku po-vijest, i da slušaš naše životne priče; ovo ti je "privatni Broadway" rankane, ovo je samo naše! - Iza toga mu naredi da mu još zamiješa gipsa iz otvorene i rasporene vreće čiji je rasparani vrh izgledao kao da su se na njemu potukla dva vuka krvavo se boreći za janjeći but kojeg je tu netko zabunom ostavio... Gavranic ga šutke posluša glumeći prirodnu poslušnost. Mile je valjao i mučio svoj jezik od jednoga kraja usta do drugoga hvatajući nadahnuće za iduće pitanje. Ono se brzo rodi probivši ljusku momentalne stanke.

- A, dide Jure, što se desilo s pištoljem što si ga ukrao onom ciparošu Giovaniyu?

- Eh, sinko, nne bi vvirova otkud je ddoša, ttamo je i zzavršija. Bbbacil ssam ga u vvodu nna talijanskkoj sttrani Jadra-na priy nneg ssam sse ppriada ttalijanskim kkarabbinnerima, kkad sam ono pobbi-ga izz crvenne Jugge! - reče to djed Jure skoro u jednom dahu i olakša dušu za još jedan sloj tegobe kao da je on bio odgo-voran i za sebe i za sve one koji su nemi-losrdno griješili protiv njega.

Majstor Mile je imao još pitanja, kao na primjer: Tko je majka maloga žuće? Tko je didu Juri dao **drugu**, po redu, nogu u gu-zicu? Što on misli o ljudskom zaboravu? O ljudskoj osveti? O forsiranom oprost? O razumijevanju za ljudske slabosti? O kolektivnoj krivnji? O kolektivnom oprost? - Što on misli o Abelima i Kainima ova-ga svijeta? Ali - nije ih uspio na vrijeme sročiti pa je šutio. A - i unučić djeda Jure već je bio zašao u "zabranjenu zonu" hodnika prakticirajući svoj tek započeti, nespretni ljud-ski hod i čvrsto se

hvatajući za majstora Mile radne ljestve. Djed Jure ga dohvati. On htjede dati pečat vjerodostojnosti svojoj priči iz djetinjstva. Nagon i polusvijesni osjećaj za samoobra-nu silile su ga na to:

- Al', oddnijaj vvragg i GGovaniija i njeggovu šško-lu nnekkoliko seddmica izza toga kkad ssu ddošli nnaši i ppottje-ralli cccrnokkošuljaše!

- Vražji - a ne naši! - ote se majstoru Mili onako ispod glasa s nekim nedefi-niranim zadovoljstvom kao kad mu po-moćnik Gavranic preskoči za jedan dan da ga ne upita za nekoliko dolara za ru-čak, jer tobože da je već svu zaradu dao nevjenčanoj ženi s kojom ima troje djece njima za hranu i da je stvarno ostao praznoga džepa... lukavo želeći prevariti Milu s plastičnom laži za neslužbenu povišicu.

Noć se već bila užurbano spuštala na newyoršku četvrt gdje se kuća djeda Jure bila stisla s ostalim susjedskim kućama, a koje kao da su se plašile razljučenih indi-janskih duhova iz prošlosti. I ovako stisnu-te i nabijene jedna uz drugu lakše su se mo-gle oduprijeti njihovoj osvetničkoj torturi.

U hodniku kuće djeda Jure tinjala je slabašna žarulja. Kroz njezino svjetluca-nje djed Jure, majstor Mile i njegov po-moćnik Gavranic izgledali su ko beztje-lesne sive sjene koje su u kazalištu ljudske pantomimike odigravale svoje uloge šeta-jući po obnovljenim zidovima - i zabunom oponašajući crvene Indijance u ritmičkom plesu dok mole **velikoga duha** da im udi-jeli kišu. Ni jednom od njih nije palo na pamet da pred dvije stotine i plus godina tu nije bilo bijeloga čovjeka. I gdje je sada kuća djeda Jure da je tu bilo lovište crve-nih ljudi - jači uvijek kvači! I netko mora otputovati da bi netko ostao. Netko mora doputovati da bi netko morao putovati da-lje. Putanje se i dalje križaju i umnažaju...

Kroz refleksije šetajućih sjena djeda Jure, majstora Mile i pomoćnika Gavra-nica žuti unučić djeda Jure - jedini objek-tivni gledatelj u tom kazalištu useljeničko/iseljeničke zavrzlake sad i nije izgledao onako **upadno žučkast!**

U Brooklynu 24.
studenoga 1997.

Anica Kovač među ugostiteljima

Ovogodišnje tradicionalno okupljanje više od 4.500 aktivnih zagrebačkih ugostitelja održano je na Forumu zagrebačkih ugostitelja 2014. S obzirom na to da je i sama ugostitelj, Anica Kovač svojom prisutnošću skrenula je pozornost na tekuću problematiku ugostitelja. Također, ovogodišnji Forum uvod je u obilježavanje proslave 150 godina od izlagnja prvoga šampanjca od hrvatskog vina.

Naši kuhari osvajaju medalje

Na ovogodišnjem Svjetskom kulinarskom kupu u Luksemburgu hrvatski kulinarski majstori osvojili su jednu zlatnu te nekoliko srebrnih i brončanih medalja u nekoliko kategorija, izvijestili su u srijedu iz Hrvatskoga kuharskog saveza. U timu reprezentacije su i dva Falkensteinerova kuhara – najbolji kuhar u Hrvatskoj Tomislav Karamarko i Šime Vučetić, obojica kuhari u luksuznome zadarskom boutique hotelu Adriana. Ostali članovi seniorske reprezentacije su Anđelko Levanić iz hotela Turist, Varaždin; Nikolina Lončar iz hotela Zlatan, Koprivnica; Ivana Vukmanić, Hotel Pical, Poreč i Zlatko Novak iz Gasthof in der Au, Starnberg, Njemačka.

"Vukovar - svjetlo budućnosti"

Gradonačelnik Vukovara Ivan Penava u Dvorcu Eltz upalio je prvu adventsku svijeću, čime su započele 17. vukovarske adventske svečanosti. Ovogodišnje Vukovarske adventske svečanosti, kao uvod u blagdan Božića, održavaju se pod motom "Vukovar - svjetlo budućnosti", a kao i svih godina do sada i ove godine prigodni program nakon paljenja adventske svijeće podsjetio je na stare slavonske tradicijske običaje u predbožićno vrijeme.

Zagreb nudi mnogobrojne blagdanske sadržaje

Paljenjem lampica na zagrebačkome Zrinjercu službeno je započeo Advent u Zagrebu. Mnogobrojni građani pohrlili su provjeriti ponudu koja je ove godine više nego bogata - uz tradicionalne kobasice i kuhano vino ponuda je još raznolikija pa tako možete pojesti sushi ili wok. Niz manifestacija u pred-blagdansko vrijeme i ove će godine biti organizirane za zagrepčane: Advent na Trgu bana Jelačića, Bo-žićni sajam u ulicama oko Trga bana Josipa Jelačića, Advent na Zrinjercu i Ledeni park na Tomislavcu.

Anđela oduševila publiku i kritičare

Nakon prošlotjedne promocije u Njemačkoj, Anđela je predstavila svoj novi album "Na dobro vam došao Božić" i u Hrvatskoj. U splitskome restoranu "Bokeria" ugostila je mnogobrojne prijatelje, kolege i predstavnike medija koji

su mogli čuti uživo šest pjesama s prvog samostalnog CD-a pjevačice iz Darmstadta. Publika je bila oduševljena sjajnim interpretacijama, a program je vodio mr. Marijo Krnić, recenzent albuma, profesionalni pjevač i predavač na Filozofskome fakultetu i Umjetničkoj akademiji u Splitu. "Pjevačica raskošnoga glasovnog materijala, s rafiniranim osjećajem za duhovnu glazbu, donijela je s dozom mladenačke svježine i originalnosti trinaest tradicionalnih božićnih pjesama iz svih krajeva Hrvatske. Anđelin album, koji nije tek izlet u sferu duhovne glazbe, već izraz njezine duboke posvećenosti vjeri, uistinu je lijep i poseban božićni dar", rekao je mr. Marijo Krnić. (Miroslav Zrnić)

Skupština HAZU-a

Akademik Zvonko Kusić ponovno je izabran za predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na izbornoj skupštini HAZU-a na kojoj su birani članovi novog Predsjedništva Akademije. Na skupštini su ponovno izabrani i potpredsjednici HAZU-a, akademik Jakša Barbić i akademik Velimir Neidhardt te glavni tajnik akademik Pavao Rudan.

MEDVEŠČAK IZNENADIO U MOSKVI

Hokejaši Medveščaka došli su do jedne od zvučnijih pobjeda ove sezone. Na gostovanju u Moskvi svladali su Dinamo s 3 : 2 nakon kaznenih udaraca i tako stigli do dva velika boda. Pozicija na ljestvici nije dramatično popravljena, Medveščak je jedanaesti s 43 boda, osmo-plasirani Soči bježi mu pet bodova, a od posljednjeg Atlanta ima samo bod više. Sve bi to bilo još i dobro da Medveščak nema po tri, četiri pa čak i pet utakmica više od ostalih klubova. Prava slika dobit će se tek nakon Spengler kupa kada se Medveščak vrati iz Švicarske s istim brojem utakmica kao i ostale momčadi. Upravo zbog tog razloga, u sljedećim susretima mora skupiti što više bodova.

RUKOMET: HRVATICE UVJERLJIVE PROTIV EUROPSKIH PRVAKINJA

Uoči početka Europskog prvenstva, koje se održava u Hrvatskoj i Mađarskoj, rukometašice Hrvatske su u Varaždinu u prijateljskoj utakmici pobijedile aktualne prvakinje Europe, ekipu Crne Gore s 28-19 (11-7). Odlična je za Hrvatsku bila Andrea Penezić s osam pogodaka, a Maja Zebić i Vesna Milanović-Litre dodale su po četiri. Kad bi baš uvijek u sportu vrijedila ona stara narodna - po jutru se dan poznaje - hrvatske bi rukometašice zaista bile ozbiljne favoritkinje za jedno od odličja na predstojećem EP-u koje se od 7. do 21. prosinca održava u Hrvatskoj i Mađarskoj. - Dao sam priliku svima, a vratarice su bile jako dobre. Veseli me što imamo širinu i što u napadu možemo igrati i bez Andree Penezić. Sad ćemo se više posvetiti taktici, popraviti realizaciju s igračicom više i pripremiti se za prvi dvoboj protiv Švedske - rekao je izbornik Canjuga.

PROSINEČKI POSTAO IZBORNIK AZERBAJDŽANA

Hrvatska nogometna legenda Robert Prosinečki (45), kao što je i najavljivano, postao je izbornik nogometne reprezentacije Azerbajdžana, koja se nalazi s Hrvatskom u kvalifikacijskoj skupini za Euro 2016. Prosinečki je potpisao trogodišnji ugovor s Azerbajdžanskim nogometnim savezom, uz plaću od milijun i 200 tisuća eura godišnje, objavili su u srijedu azerbajdžanski mediji. - Ne mogu obećati da ćemo pobijediti Hrvatsku i Italiju, ali dat ću sve od sebe da ostvarimo što bolji rezultat do kraja kvalifikacija. Neću se odreći iskusnih igrača, ali ima tu još nogometaša koji su potencijalni reprezentativci i koje ću pomno pratiti sljedećih mjeseci - izjavio je novi izbornik na konferenciji za medije u Bakuu.

RIJEKA POBIJEDILA – DINAMO PONOVRNO PORAŽEN

U susretu petog kola G skupine Europske lige nogometaši Rijeke su na stadionu Kantrida pobijedili Standard 2-0 i ostali u igri za plasman u drugi krug natjecanja. Golove za drugu pobjedu Rijeke u skupini postigli su Moises (25) i Andrej Kramarić (34-11m). Rijeke je protiv Standarda pružila sasvim sigurno svoju najbolju predstavu ove sezone, posebice prvih 45 minuta tijekom koji je briljirala. Kekova družina je u svim segmentima igre nadigrala suparnika. Domaćin je postigao dva gola, imao jednu vratnicu i još jedan promašeni zicer.

U susretu petog kola D skupine Europske lige nogometaši Dinamo ponovno su razočarali. Poraženi su u Rumunjskoj od Astre Giurgiu s 1-0 i tako izgubili sve šanse za prolazak skupine, pa hrvatski prvak i 45 godinu zaredom ostaje bez europskog proljeća.

"VATRENI" REMIZIRALI, A HRVATSKI NAVIJAČI NAS OSRAMOTILI

U susretu 4. kola skupine H kvalifikacija za Europsko prvenstvo 2016. godine Hrvatska je na stadionu San Siro pred 63.000 gledatelja odigrala 1-1 protiv Italije zadržavši vodeće mjesto na ljestvici. Hrvatska je nadigrala Italiju iako je od 28. minute igrala bez ozlijeđenog Modrića, ali osramotili su nas naši navijači. Dva puta utakmica je prekidana zbog toga što su hrvatski navijači bacali baklje na tribine i teren. Jednom u prvom poluvremenu, a zatim u 71. minuti kada je mora-

la intervenirati i talijanska policija, dok je prekid trajao desetak minuta. U ostalim susretima iz naše skupine Norveška je pobijedila Azerbajdžan 1-0, dok je Bugarska odigrala 1-1 protiv Malte. Na ljestvici vodi Hrvatska s 10 bodova, koliko ima i Italija, no 'vatreni' imaju bolju razliku pogodaka. Norveška je treća s devet bodova. Idući nastup Hrvatska će imati 28. ožujka iduće godine kod kuće protiv Norveške.

Brzo, lako i zanimljivo ovladajte temeljima hrvatskoga jezika. Učite kada želite i gdje želite.
A fast, easy and interesting way to learn the basics of Croatian. Learn when and where you want.

HIT-1

Prvi sveučilišni on-line tečaj hrvatskoga kao drugoga i stranoga jezika
The first on-line course of Croatian as second and foreign language

Proljetni tečaj / Spring course

9. ožujka – 31. svibnja 2015. / March 9 - May 31, 2015

✓ 7 nastavnih cjelina u sustavu MoD (utemeljen na Moodlu)	✓ 7 learning units in the Moodle-based e-learning system
✓ 150 nastavnih aktivnosti	✓ 150 learning activities
✓ 24 sata online nastave u živo	✓ 24 hours of real-time communication online
✓ iskusni lektori, stručnjaci za hrvatski kao ini jezik	✓ experienced language instructors, specialists in Croatian as L2
✓ interaktivan, komunikacijski i individualiziran pristup učenju jezika	✓ an interactive, communicative and individual approach to language learning

Pogledajte videopriloge o tečaju na mrežnoj stranici

Look at videos about the course at web page

www.matis.hr

Obavijesti i upisi

additional information and enrollment:

ecroatian@gmail.com